ДЖОНЪ БЪНЯНЪ

ПЪТЕШЕСТВЕ-НИКЪТЪ

ПЪТЕШЕСТВЕНИКЪТЪ

ОТЪ

ТОЗИ СВѢТЪ ДО ОНЗИ

ЧАСТЬ II

АЛЕГОРИЯ

ОТЪ

ДЖОНЪ БЪНЯНЪ

ПЛОВДИВЪ
Модерна печатница
1926

Доставя се отъ

Павелъ Л. Мишковъ

ПЛОВДИВЪ

ПѫТЕШЕСТВЕНИКЪТЪ

ОТЪ ТОЗИ СВѢТЪ ДО ОНЗИ

ГЛАВА I.

Преди нѣколко време, мене ми бѣше приятно да разкажа, а вамъ полезно да слушате сѫнътъ който сънувахъ за Християна, и за опасното му пѫтешествие къмъ небесната страна. Тогазъ ви казахъ и това що видѣхъ за жена му и децата му, какъ тѣ не искаха да отидатъ съ него; и той се принуди да тръгне безъ тѣхъ; защото не смѣеше да се изложи на опасността която щѣше да го сполѣти ако останеше съ тѣхъ въ градъ Погибелово: заради това, както ви казахъ тогава, той ги остави и замина.

Поради многото ми работа, нѣмахъ време да пѫтувамъ по онѣзи мѣста кѫдето отиде той, па и не намѣрихъ случай до сега да разпитамъ нѣкои за тѣзи, които той остави, та да ви разкажа и за тѣхъ. Но когато ми се случи тѣзи дни да имамъ работа по онѣзи страни, азъ отидохъ нататъкъ. Замръкнахъ въ една гора около половинъ часъ отъ града, кѫдето легнахъ да спа и пакъ сънувахъ.

И видѣхъ въ сънътъ си, че единъ старецъ се приближи до мене; и понеже той вървеше по сѫщиятъ пѫть по който и азъ пѫтувахъ, станахъ и тръгнахъ съ него. Като вървѣхме, заприказвахме се, както обикновено правятъ пѫтницитѣ, и разговорътъ ни бѣше за Християна и неговото пѫтешествие.

— Господине, попитахъ стареца, кой е онзи градъ на лѣвата страна на пѫтя ни?

— Това е градъ Погибелово, ми отговори г-нъ Остроумъ (тъй му бѣше името); многолюдно мѣсто е, но има много лоши и подли хора.

— Така ми се стори и менъ, че това е Погибелово, казахъ му азъ. Азъ съмъ минавалъ презъ този градъ, та зная че това което казвашъ за него е истина.

Остроумъ. Цѣла истина е: желалъ бихъ да мога да кажа нѣщо по-добро за хората, които живѣятъ въ него.

— Виждамъ господине, казахъ му азъ, че си доброжелатель, който обичашъ да слушашъ и разказвашъ само добри нѣща. Не си ли чувалъ, какво стана съ Християна, който тръгна на дългъ пѫть къмъ небето?

— **Остроумъ.** Какъ не! Чухъ не само за него, но и за неговитѣ препятствия, мѫчнотии, бойове, плѣнства, викове, охкания и страхове, които е прекаралъ по пѫтя. Освенъ това, азъ трѣбва да ти кажа, че всички кѫде насъ приказватъ за него; малко кѫщи има, които, като сѫ чули за него и приключенията му, да не сѫ потърсили и намѣрили описанието за неговото пѫтешествие; и мнозина, до колкото азъ зная, удобряватъ рискуваното му пѫтуване; когато бѣше тука, почти всѣкой го наричаше глупецъ, но сега отъ какъ е заминалъ, всички го хвалятъ. Защото, казватъ тѣ, сега той живѣе честито тамъ дето отиде; даже мнозина, които сѫ решили никога да се не излагатъ на неговитѣ опасности, не могатъ да се нарадватъ на това което стори той.

— Добре правятъ, му казахъ азъ, че така мислятъ; защото той наистина сега живѣе при и въ источникътъ на живота, и това което притежава, има го безъ трудъ и скрѫбь,

защото никаква горчивина не е размесена съ него. Но, чулъ ли си какво говорятъ хората за него?

— **Острсумъ.** Много чудни работи се приказватъ за него: нѣкои казватъ че той сега ходелъ съ бѣли дрехи,[1]) че ималъ златно огърлие около врата си; на главата си носѣлъ златенъ вѣнецъ украсенъ съ бисери; други пъкъ разправятъ, че свѣтлитѣ ангели които го срещали понѣкога по пѫтя, сега му били постояни другари, и той се познавалъ съ тѣхъ тъй добре както ние знаемъ съседитѣ съ които живѣемъ тука. Освенъ това, чухъ да казватъ нѣкои, че Царьтъ на онова мѣсто дето е той сега, му подарилъ едно великолепно жилище въ дворътъ си, и че той всѣкой день се разговарялъ, яделъ и пиелъ съ него.[2]) Има даже хора които очакватъ, че неговиятъ Царь, Господарътъ на онази страна, щѣлъ да дойде не следъ много време, по тѣзи мѣста, за да изпита причинитѣ, ако има такива, защо съседитѣ му сѫ го мразили, (Християна) презирали и му се присмивали, когато узнали, че той се е решилъ да предприеме това дълго и опасно пѫтешествие.[3]) Защото, тѣ казватъ, че неговиятъ Царь сега толкозъ много го обича, щото е турилъ на сърдцето си всичкитѣ обиди нанесени на Християна, когато тръгналъ за Небесниятъ Градъ,и той гледалъ на тѣзи обиди като че сѫ нему сторени;[4]) и това никакъ не е чудно, защото Християнъ се изложи на такива присмѣхи и беди само заради любовьта която питаеше къмъ Царя си.

---

[1]) Откровение: 3 : 4.
2) Захар. 3 : 7. Лука 14 : 14 15.
3) Юда 14 : 15.
4) Лука 10: 16.

— Много ми е драго да чуя всичко това, казахъ азъ. Радвамъ се, че горкиятъ Християнъ сега си почива и бере блажения плодъ на своитѣ горчиви сълзи. Блазе му! Той е сега тамъ, кждето неприятелитѣ му и всички които го мразеха не могатъ нищо да му сторятъ.[1]) Още повече се радвамъ, като чувамъ че всичко това се разправя по тѣзи мѣста; защото не се съмнявамъ, че това ще повлияе за добро върху тѣзи които останаха въ домътъ си. Но, догде не съмъ забравилъ, нека попитамъ, чувате ли нѣщо за жена му и децата му? Горкитѣ! Какво ли правятъ сега тѣ?

Остроумъ. Кои? На Християна ли? Много е близо до умътъ, че тѣ сж сторили сжщото каквото стори и Християнъ, защото ако и да се показаха изпърво всички глупави и не искаха да се убедятъ нито отъ сълзитѣ, нито отъ молбитѣ на Християна, но сетне като размислиха, видѣха че сж много сбъркали; разбрахъ, че тѣ сж прибрали всичко и тръгнали на пжть подиръ него.

— Браво! казахъ азъ, тѣ сж сторили най-хубавото което можеха да сторятъ. Ами всички ли сж тръгнали — жената и децата?

Остроумъ. Па разбира се, всички. Случи се да бжда по онова време тамъ, та узнахъ всичко по тая работа и мога да ти я разкажа въ подробности.

— Значи, ти знаешъ самата истина.

Остроумъ. Не бой се; това което ти казвамъ е цѣлата действителность за тѣхъ: жена му и четиритѣ му синове — всички тръгнаха. Но слушай, понеже виждамъ, че ще вървимъ заедно още за дълго време, азъ ще ти разкажа всичко каквото видѣхъ.

1) Отк. 13 ; Пасл. 126 ; 5, 6.

— Г-жа Христяна, (така се наричаше жената на Християна, отъ който день тя тръгна съ децата си) като не можеше да чуе вече нищо за мжжа си, следъ като премина той рѣката, тя се предаде на мисъль и грижа подиръ него. Мисъльта, че изгуби мжжътъ си, и че интимнитѣ съпружески връзки по между двама имъ сж скжсани я много смущаваше. Естеството не може да даде по-хубаво отъ това, отколкото да занимава живитѣ съ мжчителни мисли, като имъ напомня за загубата на мили и скжпи другари. Това й причиняваше дълбока скръбь и тя ронеше горчиви сълзи за мжжа си. Но съ това се не свършваше работата: Христяна почна да мисли да ли неприличното й обхождане къмъ мжжа й не бѣ една отъ причинитѣ дето тя не го видѣ вече; и да ли не поради това именно той й се отне. И въ ума й почнаха да се възпроизвеждатъ всички нейни лоши обноски: немилостиво, неблагочестиво, неестествено поведение къмъ любезниятъ й другарь. Това терзаеше съвестьта й и тя се чувствуваше виновна. Освенъ това, тя много се измжчваше отъ спомена за непрестаннитѣ въздишки и горчивитѣ сълзи на мжжа си, и какъ тя ожесточи сърдцето си противъ него, противъ всичкитѣ му молби и любезни придумвания къмъ нея и синоветѣ й да тръгнатъ съ него; не остана нищо което Християнъ й бѣше казалъ или направилъ презъ времето когато товарътъ тежеше на гърбътъ му, да не мине изново презъ умътъ й като на кинематографъ, и това разплака още по-отчаяно сърдцето й. Тя като че чуваше въ ушитѣ си неговия нѣкогашенъ печаленъ викъ:

— Какво да правя, за да се спаса?

Тогава тя каза на децата си:

— Чада мои! Ние сме всички изгубени. Азъ съгрѣшихъ противъ баща ви, и той си отиде отъ насъ; той искаше да ни заведе съ себе си, но азъ сама не пожелахъ да тръгна съ него; азъ ви задържахъ тука — лишихъ ви отъ животъ и ви изложихъ на погибель.

Всичкитѣ момчета почнаха да плачатъ.

— Мамо, извикаха тѣ, ние ще отидемъ подиръ тате.

— О, каза Христяна, да бѣхме отишли съ него. Колко добре щѣше да е за насъ, отколкото е сега, Защото макаръ че по-напредъ азъ глупаво гледахъ на планътъ на баща ви, мислейки че той се е умопобъркалъ, сега вече не може да излѣзе отъ ума ми, че този планъ и съветъ на баща ви произхождаха отъ друго нѣщо: а именно, отъ това че му се даде видѣлина да познае смисъла на живота[1]) съ помощьта на която, както сега разбирамъ, той избѣгна отъ примкитѣ на смъртьта.[2])

Тогава тѣ пакъ се разплакаха и всички викаха:

— О, горко ни! Горко на деньтъ въ който сме се родили!

На другата вечерь Христяна сънува единъ сънь: една голѣма книга се отворила предъ нея, въ която били записани всичкитѣ ѝ пѫтища, и престѫпленията ѝ се видѣли много черни. Тогава изплашена извикала съ високъ гласъ въ сънътъ си, „Господи, бѫди милостивъ къмъ мене грѣшницата!“[3]) Децата ѝ я чули като викала.

Подиръ това, сторило ѝ се че вижда двама грозни човѣци да стоятъ до леглото ѝ, и да казватъ:

---

1) Яковъ 1 : 23 — 25. Иоан. 8 : 12.
2) Притчи 14 : 27.
3) Лука 18 : 13.

Таенъ дава писмо на Христяна.

— Какво да правимъ съ тази жена? защото и когато е будна, и когато спи, винаги вика за милость; ако се остави да продължава както е захванала, ние ще я изгубимъ, както изгубихме и мжжа ѝ. За това трѣбва, на всѣка цена да избутаме изъ умътъ ѝ всѣка мисъль за бждещиятъ животъ, инакъ всичкиятъ свѣтъ не може да я спре да не стане пжтешественица.

Тя се събуди много изпотена, и много разтревожена, но подиръ малко пакъ заспа. И тогава тя видѣ въ сънътъ си, мжжа си въ едно блажено мѣсто между много безсмъртни, съ китара въ ржцетѣ че стои и свири предъ Оногова, който седи на престола, съ сияние около главата му. Тя видѣ още че той навежда глава до прекрасно посланиятъ подъ при нозетѣ на господаря му и го чу да казва:

— Отъ сърдце благодаря на моя Господарь и Царь за дето ме е довелъ на това мѣсто.

На сутриньта като стана, следъ като се помоли на Бога и седна да се разговаря съ децата си, нѣкой похлопа на вратата.

— Ако идешъ въ името Божие, влѣзъ, каза тя,

— Аминъ, отговори човѣкътъ и влѣзе въ стаята, като я поздрави съ „Миръ да бжде въ този домъ.“ Подиръ това каза:

— Христяно, знаешъ ли защо съмъ дошелъ?

Тя се изчерви и разтрепера, а сърдцето ѝ се запали отъ желание да узнае защо и отъ де е дошелъ и какво има да ѝ каже.

— Името ми е Таенъ, продължи той. Живѣя съ тѣзи, които сж горе. Научихъ се, че си имала желание да дойдешъ тамъ. Освенъ това, разправя се, че си съзнала злото, което

направи на мѫжа си при тръгването му отъ тука, като се ожесточи противъ него и държа децата си толкозъ време въ незнание за онова мѣсто. Христяно, Милостивия ме проводи да ти кажа, че Той се радва когато грѣшният търси отъ Него прощение. Известявамъ ти още, че той те кани да отидешъ при Него за да седишъ на Неговата трапеза.

— Тамъ е Християнъ, мѫжътъ ти, който съ хиляди негови другари, вѣчно гледа лицето, което дава животъ на тѣзи, които го гледатъ; колко много ще се зарадватъ тѣ, когато чуятъ, че нозетѣ ти ще прекрачатъ прагътъ на твоя Отецъ.

Това много смути Христяна, и тя наведе главата си до земята.

— Христяно, продължи посетителтъ, има и писмо за тебе отъ господаря на мѫжа ти.

Тя взе писмото и изеднажъ го отвори; какво благоухание издаваше то! [1]) и при това написано съ златни букви!

Съдържанието на писмото бѣше това: Царьтъ иска и тя да постѫпи тъй както постѫпи мѫжътъ ѝ Християнъ, защото само по този пѫть се отива въ небето, за да живѣе вѣчно при него.

Добрата жена изпадна въ умиление и извика:

— Господи, ще обичашъ ли да ме заведешъ наедно съ децата ми, за да отидемъ и ние да се поклонимъ на Царя?

— Христяно, каза посетителтъ, първо горчивото, че после иде сладкото. Ти трѣбва да преминешъ презъ скърби, както бѣше и съ този, който преди тебе влѣзе въ небесния

1) Пѣсень на Пѣснитѣ 1 : 3.

градъ. За това, съветвамъ те, да направишъ, както направи и Християнъ, мѫжътъ ти; сиречъ, иди до малкитѣ врата отвъдъ полето, и отъ тамъ тръгни. Пожелавамъ ти добъръ пѫть. Скрий писмото въ пазухата си, и по пѫтя го чети на себе си и на децата си доде го научите наизустъ; защото това писмо е пѣсень която трѣбва да пѣете доде сте въ тази долина на странствуване,[1]) па освенъ това, ще трѣбва да го покажешъ на човѣкътъ който стои при другитѣ врата.

И видѣхъ въ съньтъ си, че старецътъ който ми разказваше тази история самъ бѣше трогнатъ. Макаръ и уморенъ,той продължи да ми разправя:

— Христяна повика синоветѣ си и почна да имъ говори:

— Мили деца, вие сте ме забелезали, че азъ напоследъкъ съмъ се предала много на мисъльта за смъртьта на баща ви; не че се съмнявамъ въ неговия блаженъ животъ оттатъкъ рѣката, напротивъ, дълбоко съмъ увѣрена, че той е много добре тамъ. Но азъ съмъ се загрижила за насъ си, защото виждамъ, че положението ни е окаяно. Поведението ми къмъ баща ви когато бѣше утесненъ, тежи като воденичен камъкъ върху съвестьта ми. Азъ ожесточихъ себе си и васъ противъ него и отказахъ да тръгна съ него.

— Мисъльта за всички тѣзи нѣща би ме уморила изеднажъ, ако не бѣхъ сънувала нощесъ единъ сънь и ако този странникъ не бѣ ме насърдчилъ тази зарань.

— Хайде деца да се стегнемъ и отидемъ до вратата, които водятъ къмъ небесната страна, за да видимъ баща ви и да живѣемъ съ

---

1) Псал. 119 : 54.

него и другаритѣ му въ миръ споредъ законитѣ на онази страна.

Децата ѝ се просълзиха отъ радость когато чуха желанието и планътъ на майка си, и като се сбогуваха съ посетителтъ, почнаха да се приготовляватъ за пѫть.

Но когато щѣха да тръгнатъ, две тѣхни съседки похлопаха на вратата имъ.

— Ако сте дошли въ Божието име, влѣзте, рече майка имъ.

Съседкитѣ, като чуха тѣзи думи, се смаяха, защото до сега не бѣха слушали подобни изрази отъ устата на Христяна. Но тѣ влезоха и видѣха че добрата имъ съседка се готви да напусне домътъ си и да тръгне на далеченъ пѫть.

— Съседке, какво мислишъ да правишъ, я попитаха тѣ.

— Готвя се за пѫть, рече Христяна на г-жа Страхливка, по-старата жена.

Тази Страхливка бѣше дъщеря на оня, който срещна Християна на пѫтя Мѫчнотия и го придумваше да се върне защото лъвовете ще го разкѫсатъ.

Страхливка.. Какъвъ пѫть? Кѫде ще вървишъ?

Христяна. Ще отида подиръ добриятъ си мѫжъ, рече тя и се разплака.

Страхливка. Надѣвамъ се, че нѣма да направишъ тази глупость. Моля ти се, добра ми съседке, недѣй, заради децата си, се хвърля тъй глупаво въ опасности.

Христяна. Та и децата ми ще дойдатъ съ мене; ни едно отъ тѣхъ не иска да остане тука.

Страхливка. Много ми е чудно това! Кой пъкъ ти даде този глупавъ акълъ?

Христяна. О, съседке! ако ти знаеше колкото азъ зная сега, не се съмнявамъ, че и ти щѣше да тръгнешъ съ мене.

Страхливка. Че какво ново знание си придобила, което те раздѣля отъ приятелкитѣ ти и те кара да тръгнешъ по незнаенъ пжть?

Христяна. Нека ти изповѣдамъ, че азъ съмъ прекарала много мжчителни часове откакъ мжжътъ ми премина рѣката. Но това което най-много ме мжчи е, че азъ се държахъ съвсемъ неприлично къмъ него когато той агонизираше подъ тежкия товаръ. Сега азъ съмъ на сжщото мѣсто, на което той бѣше преди да замине, и нищо не може ми помогна, освенъ да отпжтувамъ. Нощесъ го видѣхъ въ сънътъ си. О, да бѣше душата ми при него! Той живѣе при Царя на онази страна; той седи и яде съ него заедно на трапезата му; станалъ е другарь на безсмъртнитѣ, дали му кжща въ двора на Царя, съ която ако се сравни най-добриятъ палатъ на земята ще се види като гноище.[1]) Царьтъ на онова мѣсто ме кани да отида тамъ; дойде у дома неговиятъ пратеникъ и ми донесе писмо съ което ме кани. Ето (тя изважда писмото) прочети го сама, па кажи тогава какво да правя?

Страхливка. О, каква лудость те е обзела да влазяшъ сама въ мжчнотии! На ли знаешъ какво срещна мжжътъ ти още на първата стжпка по пжтя? Това може да засвидетелствува Упоренъ, който тръгна съ него, но се върна; и Уводенъ знае това. Тѣ като умни хора, виждайки опасностьта по пжтя, се върнаха и отказаха да отидатъ по нататъкъ. Ние чухме колко страшна е била сре-

1) 2 Кор. 5 : 1 – 4.

щата му съ лъвоветѣ и Аполона; колко много е теглилъ презъ Смъртната сѣнка, и още много други ужасни нѣща. Ще забравишъ ли неговото примеждие въ Суетния панаиръ. И ако съ мѫжъ се отнасятъ така, какъ ще постѫпятъ съ тебе, слаба жена? Мисли за децата си — тѣзи четири мили дечица, които сѫ плътъ и кость твоя — какъ ще посмѣешъ да ги изложишъ на всички тѣзи опасности? За това, макаръ и да си толкова глупава да излагашъ себе си на погибель, то заради тѣзи дечица—плодъ на тѣлото ти, стой у дома си.

— Не ме искушавай моя съседке, отговори Христяна. Мене ми е дадено нѣщо скѫпоценно въ рѫцетѣ, и азъ ще съмъ най-глупавата тваръ на земята, ако не се възползувамъ отъ туй благовремие. Колкото пъкъ за мѫчнотиитѣ, които ми изреждашъ, че съмъ щѣла да срещна по пѫтьтъ, тѣ си толкова далечъ отъ да ме обезсърчатъ, и това показва че азъ наистина право мисля. Горчивото трѣбва да дойде преди сладкото. А ти, понеже не влѣзе въ домътъ ми въ Божието име, моля ти се, излѣзъ си, и не ме смущавай повече.

Тогава Страхливка я похули и каза на другарката си:

— Хайде, съседке Милосърдна, да си вървимъ. Нека я оставимъ да прави каквото щѐ, понеже презира съветитѣ и другарството ни.

Но Милосърдна мълчеше, и не можеше тъй лесно да се съгласи съ съседката си, и то по две причини:

1. Сърдцето ѝ милѣеше за Христяна; 2. Тя мислеше за душата си, защото това което Христяна каза, ѝ направи силнò впечатление.

За това тя каза въ себе си: съседката

ми, ако иска, може да си отиде, но азъ ще остана малко съ Христяна, хемъ да ѝ помогна, хемъ да се разговоря съ нея; и ако намѣря истина и животъ въ това което ще ми каже, то и азъ на драго сърдце ще отида съ нея.

Милосърдна. Съседке Страхливке, азъ наистина дойдохъ съ тебе тази зарань да видимъ Христяна; и, понеже тя, както виждашъ, се прощава съ тази страна, азъ мисля да повървя малко съ нея за да ѝ помогна по пѫтя.

Страхливка. Добре. Азъ виждамъ че и ти искашъ да си блъскашъ главата; но хубаво внимавай, и бѫди разумна; до като сме вънъ отъ опасностьта, свободни сме, но паднемъ ли веднажъ въ нея, мѫчно можемъ да се освободимъ.

И тъй, г-жа Страхливка си отиде сама, а Христяна придружена отъ Милосърдна тръгна да пѫтува. Щомъ Страхливка стигна у дома си, проводи да извикатъ нѣкои отъ съседкитѣ ѝ, а именно: г-жа Прилепоочна, г-жа Несмислена, г-жа Лекоумна и г-жа Невежка. Като дойдоха у дома ѝ, тя имъ разказа всичко за Христяна и нейното пѫтешествие. Ето и самия разговоръ:

Страхливка. Съседки, като нѣмахъ много работа тази зарань, отидохъ да навидя Христяна; и когато дойдохъ до вратата ѝ, похлопахъ както му е редътъ, и да видите какво ми се отговори отвѫтре: „Ако си дошла въ името Божие, влѣзъ!“ Азъ се зачудихъ на този страненъ отговоръ, но въпреки това, влѣзохъ. И що виждамъ: нашата добра съседка се приготовлява да напусне града заедно съ децата си. Попитахъ я какво мисли и планира да прави? И тя ми разправи на кѫсо

решението си да тръгне по пѫтя, по който мѫжътъ й отиде. Дори, каза ми тя, че е сънувала сънь, че Царьтъ на оная страна кѫдето е мѫжътъ ѝ, проводилъ ѝ писмо—покана, да отиде и тя тамъ.

Невежка. Какъ! Мислишъ ли че тя ще отиде тамъ?

Страхливка. Разбира се, че ще отиде, каквото и да стане: азъ се убедихъ въ това, защото когато ѝ предложихъ най-силниятъ си доводъ противъ нейното отиване говорейки за опасноститѣ по пѫтя, тя ми отговори, че имено този доводъ я по-вече насърдчилъ да предприеме туй пѫтешествие. Тя ми каза много ясно: „Горчивото иде преди сладкото"; а това значи че сладкото става още по-сладко.

Г-жа Прилепоочна. О, тази слѣпа и безумна жена! не ще ли се вразуми отъ скърбитѣ на мѫжа си? Азъ съмъ увѣрена, че ако той се върнеше тука, щѣше да е много поблагодаренъ и никога не би се изложилъ на толкова опасности.

Г-жа Несмислена. Оставете я да върви. Нека се махнатъ такива глупави жени отъ града ни! Ако останеше тука съ този си умъ който има сега, кой ще може да живѣе мирно съ нея? Защото тя или ще е намусена, и недружелюбна, или ще приказва работи, които никой не може да търпи. За това азъ никога нѣма да скърбя за нейната раздѣла; да си върви, за да дойде по-добра на нейно мѣсто; този свѣтъ никога не е билъ добъръ откакъ такива глупави и своенравни хора заживѣха въ него.

Г-жа Лекоумна. Хайде, оставете този разговоръ. Нека ви кажа, че вчера бѣхъ у г-жа Развратна, кѫдето прекарахме много ве-

село. Тамъ бѣхме азъ, г-жа Любоплътска, и други три-четири жени, съ г-жа Невъздържка, г-жа Мръсница и други нѣкои; имаше музика, хоро и други нѣща; прекарахме чудесно. Думата ми е, че и моята господарка е много добре възпитана жена, и г-нъ Невъздържко е добъръ човѣкъ.

Презъ туй врѣме, Христяна бѣше тръгнала вече и Милосърдна я придружаваше.

Христяна. Милосърдно, твоето идване съ насъ, макаръ и до нейде е неочаквано добро за насъ.

Милосърдна. Ако знаехъ, че ще е безопасно и добре да дойда съ васъ до край, никога вече нѣма да се върна въ града ни.

Христяна. Добре, Милосърдно, хвърли жребието си съ мене; азъ зная много добре какъвъ ще бжде краятъ на нашето пжтуване. Мжжътъ ми не би напусналъ онова мѣсто ако му дадеха дори всичкото злато на испанскитѣ рудници. Увѣрявамъ те, че нѣма да те изпъдятъ макаръ и да дойдешъ само по моя покана. Царьтъ който е проводилъ покана за мене и децата ми, е много милостивъ. Ако искашъ пъкъ за по-сигурно, да те пазаря и ти ще ни придружишъ като наша слугиня. Но всичко ще имаме общо между тебе и насъ, стига само да дойдешъ.

Милосърдна. Но какъ ще се увѣря че ще бжда приета? Ако може нѣкой да ми каже това положително, азъ никакъ не бихъ се двоумила, но ще дойда съ помощьта на Това, който не само може, но е и готовъ да помага колкото и да е труденъ пжтьтъ.

Христяна. Добре, любезна Милосърдно, азъ ще ти кажа какво да сторишъ: ела съ насъ до малкитѣ врата, и тамъ ще попитаме за твоето приемане; и ако не те насърд-

чатъ, тогава ще се съглася да се върнешъ, и отъ моя страна ще ти заплатя за пѫтя който си извървяла съ насъ.

Милосърдна. Съгласна съмъ на това; ще дойда заедно съ васъ до казаното мѣсто и съмъ готова да понеса всичко каквото последва. Дано Богъ помогне щото жребието ми да падне както Небесниятъ Царь иска.

Това много зарадва Христяна; и то не само защото ще си има другарка по пѫтя, но главно защото успѣ да убеди тази бедна мома да се заинтересува въ собственото си спасение. Като вървѣха заедно, Милосърдна заплака.

Христяна. Защо плачешъ, сестро?

Милосърдна. Уви! кой може да не скърби, като размисли добре въ какво състояние се намиратъ горкитѣ ми роднини, които оставихме въ нашия грѣшенъ градъ. И което ме повече наскърбява е това, дето нѣматъ наставници да имъ кажатъ какво има да стане съ тѣхъ.

Христяна. Съчувствието е главната черта у пѫтешественицитѣ; ти чувствувашъ за роднинитѣ си това, което моятъ добъръ мѫжъ Християнъ направи за мене когато ни остави; той скърбеше защото не го слушахъ; но неговиятъ и нашиятъ Господарь събра сълзитѣ му и ги тури въ своето стъкло, та сега, азъ и ти, и тѣзи мили мои дечица беремъ плодътъ и ползата имъ. Надѣвамъ се Милосърдно, че твоитѣ сълзи нѣма да се изгубятъ; казано е че „тѣзи които сѣятъ съ сълзи, съ радость ще жънътъ.“ И „който излѣзува съ плачъ, и носи семе за сѣене, той непремено съ радость ще се върне и ще носи сноповетѣ си.“[1])

1) Псал. 126 : 5, 6.

Тукъ старіятъ ми приятель спре, и подиръ малка пауза, продължи да ми разказва историята :

Христяна като стигна до Тинята на Отчаянието, почна да се двоуми: защото си напомни, че това е мѣстото кждето любезниятъ ѝ мжжъ безъ малко щѣше да се задуши отъ калъ. Тя забелеза, че въпреки заповѣдьта на Царьтъ да се поправи това мѣсто, вижда ѝ се да е станало по-лошо отколкото бѣше преди.

— Истина ли е това? попитахъ азъ.

— Цѣла истина е, каза старецътъ. Защото има мнозина, които се наричатъ Царски работници, и претендиратъ че поправятъ Царскитѣ пжтища, но тѣ въ сжщность носятъ сметь и нечистотии вмѣсто камъни, и по този начинъ развалятъ вмѣсто да поправятъ.

Христяна и момчетата ѝ се спрѣха до брѣгътъ на Тинята.

— Хайде да се опитаме да я минемъ, но нека бждемъ по-предпазливи, каза Милосърдна.

Тѣ се съгласиха и тръгнаха, като добре гледаха де стжпватъ. Въпреки това, Христяна бедствуваше веднажъ и дважъ да потжне. Но, щомъ преминаха Тинята на Отчаянието, стори имъ се, че чуха гласъ който имъ казваше:

— Блажена която е повѣрвала че ще се сбжде реченото ѝ отъ Господа.[1])

Тогава тѣ поеха радостно пжтя.

Милосърдна. Ако имахъ такава силна надежда че ще ме приематъ любезно при Малкитѣ врата, както ти имашъ, увѣрявамъ те, че никаква Тиня на Отчаянието не би ме обезсърдчила.

---

1) Лука 1 : 45.

Христяна. Сестро, ти знаешъ само своята си болка, и азъ зная моята си; въ всѣки случай, ние ще имаме и дветѣ достатъчно злини да преживѣемъ доде стигнемъ краятъ на пѫтешествието си. Защото можемъ ли си помисли, че които желаятъ да придобиятъ такава превъзходна слава като насъ, и на които толкова много имъ завиждатъ за блаженството, както и намъ завиждатъ, нѣма да срещнатъ страхове и примки, беди и скърби?

Тукъ, старецътъ, г-нъ Остроумъ ме остави да си досънувамъ самъ съньтъ. И видѣхъ въ съньтъ си, че Христяна и Милосърдна и четиритѣ момчета вървѣха къмъ Малкитѣ врата, при които като стигнаха, почнаха да се питатъ какво ще правятъ при вратата и какво ще кажатъ на тогозъ който ще имъ отвори. Христяна започна да хлопа, и, тя похлопа нѣколко пѫти. Но вмѣсто да се обади нѣкой, стори имъ се, че нѣкое голѣмо куче ги лаеше: това уплаши женитѣ и децата и тѣ не смѣеха да хлопатъ повече отъ страхъ да не се спусне кучето върху имъ. Така смутени тѣ не знаеха какво да правятъ: да хлопатъ повторно не смѣеха поради кучето; да се върнатъ назадъ бояха се да не би да ги види вратарьтъ и имъ се разсърди. Най-после тѣ решиха пакъ да хлопатъ и този пѫть по-силно.

— Кой хлопа? попита вратарьтъ.

Въ този моментъ кучето престана да лае и вратата се отвори.

— Нека се не гнѣви господарьтъ нашъ на рабинитѣ си, каза Христяна, покланяйки му се, гдето сме хлопали на царскитѣ врата.

— Отъ где сте и какво искате? попита вратарьтъ.

— Ние идемъ отгдето Христианъ дойде, отговори му Христяна, и то по сѫщата работа; именно, желаемъ, ако благоволявате, да бѫдеме милостиво допуснати да минемъ презъ тази врата, въ пѫтьтъ, който води къмъ Небесниятъ Градъ. Господарю мой, азъ съмъ Христяна, жена на Християнъ, който сега се намира горе.

— Какъ! зачудено попита вратарьтъ. Ти, която по-преди се гнусеше отъ този животъ, си станала сега пѫтешественица!

— Да, отговори Христяна, навеждайки главата си; И тѣзи мои мили дечица ме придружаватъ.

Тогава я хвана за рѫката и, като я поведе напредъ, каза „Оставете децата да дохождатъ при менъ“, и затвори вратата. Това като направи, той повика единъ трѫбачъ, който бѣше надъ вратата да приеме Христяна съ радостни викове и трѫбенъ гласъ. Трѫбачатъ изпълни заповѣдьта и въздухътъ бѣ изпълненъ съ сладки звукове.

Презъ всичкото това време Милосърдна стоеше отъ вънъ, като трепереше и плачеше отъ страхъ да не би да я отхвърлятъ. Но щомъ Христяна влѣзе заедно съ синоветѣ си, почна да се моли и за Милосърдна. „Господарю мой“, каза тя, „имамъ една другарка, която стои вънъ, тя е дошла тука по сѫщата работа, както и азъ, и понеже е тръгнала безъ да има покана, тя е много смутена душевно. А пъкъ азъ съмъ поканена отъ Царьтъ, кѫдето моятъ мѫжъ живѣе.“

А на Милосърдна всѣка минута се виждаше цѣлъ часъ, за това тя не остави Христяна да продължава повече да посредничи, но сама почна да хлопа на вратата. И толкова силно хлопаше, щото стресна Христяна.

— Кой хлопа? Извика вратарьтъ.

— Това е моята приятелка, отговори Христяна.

Той отвори вратата и видѣ, че Милосърдна бѣше паднала въ бесъзнание, боейки се че не ще да ѝ отворятъ вратата.

Тогава той я улови за ржката и извика: „момиче, заповѣдвамъ ти да станешъ!"

— О, господине, отговори тя, слаба съмъ, не остана вече животъ въ мене.

Едно време е казалъ единъ, отговори вратарьтъ, „когато чезнеше въ менъ душата ми, извикахъ Господа". [1]) Не бой се, изправи се и ми кажи защо си дошла.

Милосърдна. Азъ съмъ дошла въпреки че не съмъ поканена, както е поканена моята приятелка Христяна. Тя е поканена направо отъ Царьтъ, а азъ — отъ нея, за това се смущавамъ да не би да съмъ много дръзка.

Вратарьтъ. Тя ли ти каза да дойдешъ съ нея на това мѣсто?

Милосърдна. Тя, и както виждашъ вече, азъ дойдохъ — Ако има благодать и прощение на грѣхове, моля направете и мене, бедната робиня, съучастница на тѣхъ!

Тогава той я улови за ржка и я поведе полека вжтре, казвайки: азъ се моля за всички, които вѣрватъ въ мене, не важи да ли съ покана или безъ покана идватъ при мене. Тогава се обърна къмъ тѣзи, които стоеха до него, и имъ каза: „донесете смирна и я дайте на Милосърдна да помирише за да се съвземе. Тѣ донесоха една връзка смирна, и тя като помириса подиръ малко се съживи.

---

1) Иоан. 2 : 7.

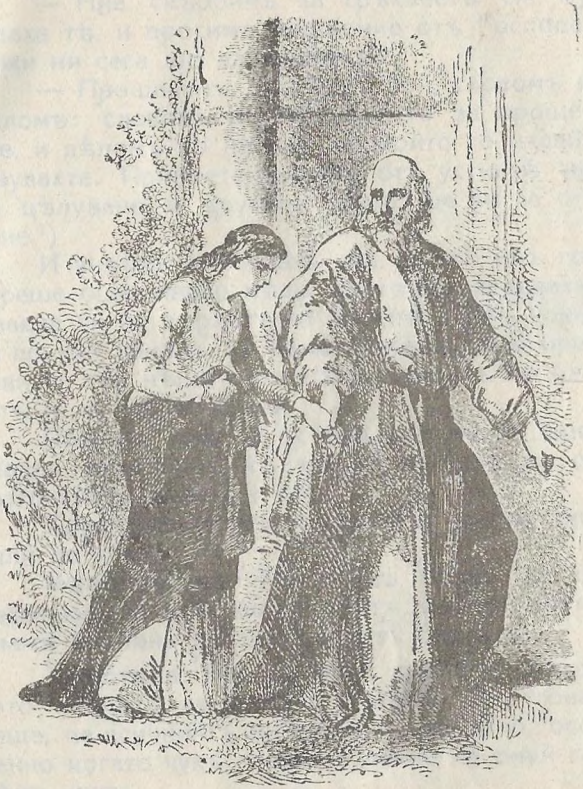

Вратарьтъ въведе Милосърдна

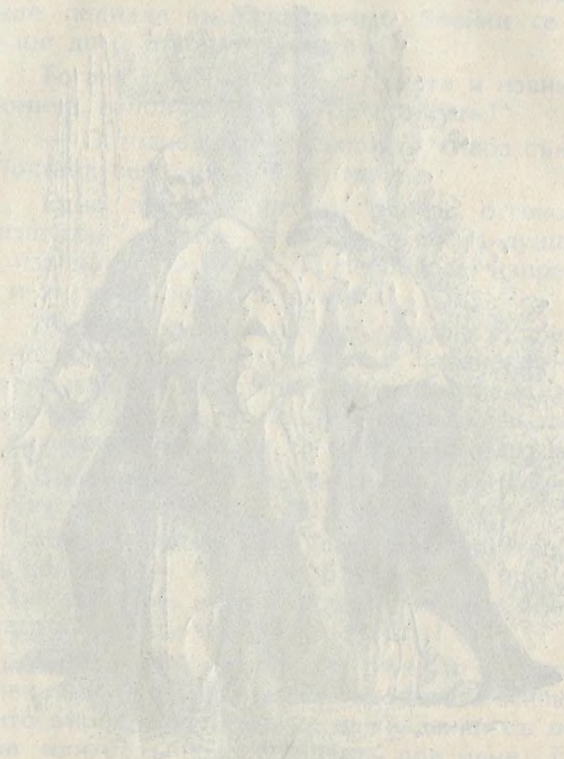

И така Христяна заедно съ синоветѣ си, и Милосърдна бѣха приети благосклонно отъ Господа.

— Ние скърбимъ за грѣховетѣ си, му казаха тѣ, и просимъ прощение отъ Господа. Кажи ни сега що да правимъ?

— Прощавамъ, отговори той, словомъ и дѣломъ: словомъ въ обещанието за прощение, и дѣломъ по начина по който го издействувахте. Приемете първото отъ устнитѣ ми съ цѣлуване, и другото както ще ви се открие.[1])

И видѣхъ въ сънътъ си, че той имъ говореше още много нѣща които ги зарадваха. Изведе ги на върхътъ на вратата и имъ показа по кой начинъ тѣ бѣха спасени, като прибави че туй нѣщо тѣ пакъ ще видятъ по пѫтьтъ и то ще ги утеши.

Подиръ това ги остави на саме въ една хладна стая долу, кѫдето тѣ почнаха да се разговарятъ помежду си:

Христяна. Колко се радвамъ, че сме стигнали до тука!

Милосърдна. Ти имашъ право да се радвашъ, но азъ, по-вече отъ всички други имамъ причина да скачамъ отъ радость.

Христяна. Азъ по едно време мислѣхъ, като хлопахъ на вратата и никой не отговаряше, че всичкиятъ ни трудъ е напразно, особенно когато чухъ грозното лаяне на онуй голѣмо куче.

Милосърдна. Питашъ ли мене колко много бѣхъ изплашена, като видѣхъ, че васъ приеха благосклонно, и азъ останахъ вънъ. Ето на̀, рекохъ на себе си, какъ се изпълнява писаното:

1). Пѣсень на Пѣснитѣ 1:2. Иоан. 20:20

— Две жени, като мелятъ въ мелницата, едната се взема, а другата се оставя.[1])

Едвамъ можахъ да се удържа да не извикамъ:

— Изгубена съмъ!

Да хлопамъ по-вече, бояхъ се; но когато погледнахъ на писаното надъ вратата, много се ободрихъ. Помислихъ си, или трѣбва пакъ да похлопамъ или да умра. Решихъ да похлопамъ, но не мога ти каза какъ сторихъ това, защото духътъ ми бѣше въ борба за смъртъ или животъ.

Христяна. Хлопането ти бѣше така силно щото и азъ се стреснахъ; изповѣдвамъ ти, никога въ живота си не бѣхъ чувала такова хлопане. Дори помислихъ, че ще настоишъ да влѣзешъ насила въ царството.[2])

Милосърдна. Уви! Кой не би сторилъ сѫщото нѣщо, ако бѣше на мое мѣсто? Ти видѣ че вратата се затвориха и азъ останахъ вънъ. Ами лошото куче което лаеше наблизу?

Кой, като мене слаба не би хлопалъ съ всичката си сила като вижда, че го грози опасность? Но, моля ти се, кажи ми какво ти каза господарьтъ за моята грубость? Не се ли разгнѣви противъ мене?

Христяна. Когато чу силното хлопане, той се засмѣ съ една чудно невинна усмивка, която даваше да се разбере че твоята постѫпка му е угодна. Увѣрявамъ те, той не показа никакъвъ знакъ на протестъ. Но азъ се чудя, подиръ туй което видѣхъ у него, защо държи такова лошо куче. Да знаехъ по-рано

1). Мат. 24 : 41.

2). Мат. 11 : 12.

това, надали щѣхъ да тръгна, но сега вече сме на пжть и азъ се радвамъ отъ сърдце.

Милосърдна. Азъ ще го попитамъ, когато слезе, защо държи такова грозно куче въ дворътъ си; надѣвамъ се, че не ще се обиди отъ това.

— Попитай го, казаха децата, и придумай го, да го върже, защото страхъ ни е да не ни ухапе когато излѣземъ отъ тука.

Едвамъ изрекоха тѣзи думи, и ето той слезе при тѣхъ. Щомъ го видѣ Милосърдна падна на лицето си предъ него та му се поклони и каза:

— Нека моятъ господарь приеме благодарствената жертва която му сега отдавамъ.

— Миръ на тебе! й отговори той, изправй се на краката си!

Но тя продължаваше да лежи върху земята и каза:

— Господи, ти си праведенъ, когато се сждя съ тебе. Но да се разговоря съ тебе за сждбитѣ ти.[1]) Защо държишъ това грозно куче въ дворътъ си, което като го видятъ хора като насъ, готови сж да се върнатъ назадъ отъ страхъ?

— Това куче има другъ стопанинъ, отговори той. И понеже стои наблизу тука въ чуждо мѣсто, моитѣ пжтешественици чуватъ лаянето му. Но то принадлежи на Крепостьта която виждате хей тамъ надалече. То е уплашило много честни пжтешественици, и стопанинътъ му нарочно го държи, за да всѣва страхъ у пжтницитѣ да не дохождатъ до вратата и да хлопатъ. По нѣкогашъ се е отвързвало, и е мжчило тѣзи които любя, но азъ понасямъ всичко съ търпение. Азъ давамъ на

---

1). Иер. 12:1.

пѫтницитѣ си навременна помощь, тъй щото тѣ не се оставятъ нему да прави съ тѣхъ това на което кучешкото му естество би го подбудило. Ако знаеше това предварително, ти, искупена пѫтнице, не щѣше да се плашишъ отъ едно куче. Просящитѣ които ходятъ отъ врата на врата, предпочитатъ да стоятъ срещу лаянето, дори и ухапването на какво да е куче, нежели да изгубятъ очакваната милостиня; и ще ли едно куче въ чуждъ дворъ, отъ чието лаяне моитѣ пѫтници могатъ да се ползуватъ, да попречи нѣкому да не дойде при мене? Азъ избавямъ любезнитѣ си отъ лъвоветѣ, и отъ кучето.

Милосърдна. Признавамъ че съмъ невежа; говорихъ това което не разбирамъ. Сега виждамъ че ти правишъ всичко добре.

Христяна почна да го разпитва за пѫтьтъ и за много нѣща свързани съ пѫтешествието.

А той ги нахрани, изми нозетѣ имъ, и ги упѫти, тъй както стори по-рано съ мѫжа ѝ. И видѣхъ въ сънътъ си, че тѣ продължиха пѫтя при едно чудесно хубаво време.

ГЛАВА II.

На отсрещната страна на плетътъ, който ограждаше пѫтьтъ по който Христяна и другарката ѝ щѣха да вървятъ имаше една градина, която принадлежеше на стопанина на кучето, за когото споменахме преди малко. Много отъ овошкитѣ, които растяха въ градината, издаваха клонетѣ си надъ плетътъ, и понеже плодътъ имъ бѣше сладъкъ, тѣзи които го забелезваха, береха отъ него, и ядеха безъ да знаятъ че това е за тѣхна вреда. И

момчетата на Христяна, както на всички деца, имъ се понравиха плодоветѣ, та си откѫснаха и ядоха. Но майка имъ ги гълча и възпираше да не кѫсатъ. Обаче момчетата продължаваха да берат.

— Е добре, каза майка имъ, вие правите грѣхъ, защото този плодъ не е нашъ (тя не знаеше че принадлежи на неприятеля. Увѣрявамъ ви, ако знаеше това, щѣше да умре отъ страхъ). Но това мина и тѣ продължиха пѫтя. Не следъ много време, видѣха двама грозни мѫже, че идватъ насреща имъ. Христяна и Милосърдна се покриха съ булата си, а децата вървѣха напредъ. Грознитѣ мѫже като ги наближиха, хвърлиха се върху женитѣ, като че искаха да ги пригърнатъ.

— Назадъ! се извика Христяна. Вървете си по пѫтя мирно както трѣбва. Но тѣ и двамата като глухи, не чуха думитѣ на Христяна и искаха да турятъ рѫка на тѣхъ.

Христяна, обаче, се разсърди и ги ритна съ нога та си. Сѫщото направи и Милосърдна.

— Назадъ! вървете си, пакъ се провикна Христяна. Не виждате ли, ние сме пѫтници които живѣемъ отъ милостинята на приятелитѣ си. Ние нѣмаме пари.

Грознитѣ. Та, кой ви напада за пари? Ние сме дошли да ви кажемъ, че ако послушате една малка наша просба, ще ви направимъ да сте жени за винаги.

Христяна. Не искамъ нито да слушамъ, нито ще ви позволя да правите това, което искате. Ние бързаме и не можемъ да се бавимъ съ васъ; работата ни е за животъ и смъртъ.

Подиръ тѣзи думи тя и другарката й се опитаха още веднажъ да се откѫснатъ отъ тѣхъ, но тѣ не ги оставиха.

Грознитѣ. Нѣма да повредимъ живота ви; друго нѣщо ние искаме.

Христяна. Да, да, зная че вие искате тѣлото и душата ни, но ние предпочитаме да умремъ тука, нежели да се оставимъ на такива беди, които ще турятъ въ опасность цѣлото ни бждеще .

— Убийство! Убийство! тѣ искрѣщеха, за да се поставятъ подъ закрилата на законитѣ на жената. [1])

Грознитѣ мжже не мърдаха отъ мѣстото си. Тѣ все още се надѣваха да имъ надвиятъ.

Но, женитѣ пакъ викаха: — убийство, убийство!

Понеже не бѣха извървели много пжть отъ вратата, презъ които влѣзоха, гласътъ имъ се чу тамъ, и като познаха въ кжщата че това е гласътъ на Христяна, веднага излѣзоха да имъ помогнатъ. Още отдалече този който имъ идеше на помощь виде, че женитѣ бѣха много изплашени, а децата плачеха отчаяно.

-- Що искате отъ тѣзи жени? ги попита той. Навѣрно се мжчете да ги въведете въ грѣхъ?

И се впусна да го улови, но тѣ избѣгаха презъ плетътъ въ градината на стопанина на голѣмото куче, което имъ бѣше пазачъ.

Избавителътъ тогава се приближи до женитѣ, та ги попита:

— Какъ сте?

— Благодаримъ на твоятъ Царь, ние сме доста добре; малко се поуплашихме, но благодарение на твоята помощь, инакъ щѣха да ни надвиятъ!

Избавителътъ. Азъ се много зачудихъ, когато ви приеха горе при вратата, какъ не

1). Второз. 22 : 25 — 27

измолихте отъ господаря да ви даде водитель; ако имахте такъвъ пазачъ, сега щѣхте да избѣгнете тѣзи беди.

Христяна. Уви! ние се толкова много зарадвахме за настоящето си положение, та съвсемъ не помислихме за бждещи опастности. Освенъ това кой можеше да помисли, че толкозъ наблизу до царския палатъ ще се намѣрятъ такива лоши хора? Наистина, добре щѣше да бжде ако бѣхме изпросили единъ водитель отъ Господарьтъ си; и понеже той знаеше, че това ще е за наша полза, чудно ми е, защо не ни даде такъвъ водачъ.

Избавительтъ. Не е всѣкога добре да се даватъ неизпросени нѣща, защото по този начинъ, тѣ нѣма да се ценятъ; но когато се усѣща нуждата отъ нѣкое нѣщо, тогазъ се и цени и употрѣбява както трѣбва. Ако господарьтъ ми ви бѣше далъ единъ водитель, вие нѣмаше да скърбите за вашето небрежение дето не поискахте водитель, тъй както сега скърбите. Но, ето че всичко съдействува за добро и спомага да ви направи по внимателни.

Христяна. Да се върнемъ ли пакъ при Господарьтъ си, за да му изповѣдаме безумието си и да искаме водачъ?

Избавительтъ. Изповѣдьта за безумието ви азъ самъ ще му представя; не е нуждно да се връщате, защото сега кждето и да отидете, нѣма да сте лишени отъ нищо. Въ всичкитѣ мѣста, които господарьтъ е приготвилъ за пжтницитѣ има изобилно средства противъ всѣко покушение.[1])

Подиръ тѣзи думи, той се върна, а пжтницитѣ продължиха пжтя си.

---

[1]) Иезек. 36 : 37.

Милосърдна. Колко съмъ слисана азъ! Мислѣхъ си, че сме изминали всѣка опасность, и че никога вече не ще има причина да скърбимъ и да се плашимъ.

Христяна. Твоята невинность, сестро, те извинява; но моята погрѣшка е голѣма, защото азъ видѣхъ опасностьта преди да излѣза на пѫть, и пакъ не взехъ нужднитѣ мѣрки за защита, когато можеше това да стане. Съзнавамъ, че съмъ виновна въ това нѣщо.

Милосърдна. Какъ знаеше това ти преди да излѣзешъ отъ дома си?

Христяна. Ще ти кажа. Преди да излѣза отъ дома, една нощь, сънувахъ, че видѣхъ двама мѫже които приличаха на тѣзи, да стоятъ при леглото ми и се наговарятъ какъ да попречатъ на спасението ми.
(Това бѣше когато душевно се смущавахъ). Чуй, да ти кажа сѫщинскитѣ имъ думи:

— Какво да правимъ съ тази жена? Защото, и когато е будна и когато спи, винаги вика за прощение. Ако я оставимъ да продължава както е почнала, ще я изгубимъ, както изгубихме и мѫжа ѝ.

Ето този сънь, сестро, можеше и трѣбваше да ме направи по-внимателна и да взема нужднитѣ предухранителни мѣрки.

Милосърдна. Добре, сестро, но не мислишъ ли, че чрезъ това твое небрежение ни се дава случай да видимъ недостатъцитѣ си, и нашиятъ Господарь е взелъ поводъ отъ това да изяви богатството на своята благодать; защото както виждаме, той ни е следвалъ съ нетърсена благость, и ни е избавилъ по своето благоволение отъ рѫцетѣ на тѣзи които бѣха по—силни отъ насъ.

Подиръ малко още разговоръ, тѣ наближиха до една кѫща, която бѣше край пѫтьтъ, която бѣше построена за улеснение на пѫтницитѣ, както се спомена въ първата часть на тази книга. Като доближиха кѫщата на Тълковника, чуха че се говори вѫтре на високо. Услушвайки се по-добре, стори имъ се, че тамъ се споменва името на Христяна; защото трѣбва да се помни, че за нейното пѫтуване се разпръсна слухъ още преди да тръгне. И радостьта на тѣзи които чуха за нея се увеличи като разбраха, че тя е жената на Християна, която бѣше голѣма противница на подобно пѫтешествие, дори не искаше да слуша за него.

Тѣ стояха до вратата на кѫщата и слушаха какъ добритѣ хора отвѫтре хвалятъ тази, за която не сѫ мислели че стои до вратата имъ.

Христяна не можа по-вече да се въздържа, но избърза да похлопа. И изведнажъ една млада девойка отвори вратата и виде че стоятъ две жени и четири момчета.

Девойката. Съ кого искате да говорите въ тази кѫща?

Христяна. Ние предполагаме, че това е привилигировано мѣсто за пѫтешественицитѣ, а ние сме именно такива.

Девойката. Какъ ви е името, моля, за да кажа на господаря си.

Христяна. Името ми е Христяна; азъ съмъ жена на онзи пѫтникъ който мина по този пѫть преди нѣколко години, и тѣзи сѫ четиритѣ му деца. А тази девица е моя другарка, и тя пѫтува заедно съ насъ.

Тогазъ изприпка девицата Невинна (тъй ѝ бѣше името) вѫтре и каза:

Можите ли си представи кой е на вратата? Тамъ стои Христяна съ децата си и една нейна другарка. Чакатъ да ги приememъ.

Това ги много зарадва — отидоха дакажатъ на господаря.

Самъ господарьтъ отъ радость, дойде до вратата, и като ги изгледа попита:

— Ти ли си оная Христяна, която добриятъ Християнъ остави въ Погибелово когато тръгна за небесниятъ градъ?

Христяна. Азъ съмъ сѫщата. Тогава бѣхъ много жестока и презрѣхъ мѫчнотиитѣ на мѫжа си, като го оставихъ самъ да мѫкне товарътъ презъ дългия пѫть. Ето тѣзи му сѫ децата. Сега както виждашъ и азъ съмъ тръгнала, защото се увѣрихъ, че само този е спасителниятъ пѫть.

Тълковникъ. Значи, изпълни се писаното за человѣка който каза на сина си:

— Иди днесъ работи на лозето ми.

А той отговори:

— Не ща.

Но после се разкая, и отиде.1)

Христяна. Аминъ. Богъ да помогне щото това да излѣзе вѣрно за мене, и да ми помогне да се намѣря най-после въ миръ, неопятнена и безукоризнена.

Тълковникъ. Но защо стоишъ тъй на вратата? Влѣзъ, дъщерю Аврамова; ние говорихме преди малко за тебе, защото приехме известие че си станала пѫтешественица. Влѣзте деца, влѣзте! Влѣзъ и ти девойко, влѣзъ!

Като влѣзоха, дадоха имъ столове да си починатъ. А тѣзи които развождатъ пѫтници изъ кѫщата, дойдоха да ги видятъ. Тѣ, всички се усмихнаха отъ радость, като видѣха

1) Мат. 21 : 29.

че Христяна е станала пѫтешественица. Изгледаха и момченцата, погалиха ги по лицата въ знакъ че ги приематъ благосклонно. Тѣ се отнесоха много любезно и къмъ Милосърдна, и ги приеха всички въ домътъ на господаря си.

Следъ малко, до като се приготвяше вечерята, Тълковникътъ ги заведе въ Знаменователнитѣ стаи, и имъ показа всичко което Християнъ бѣше видѣлъ преди нѣколко години. Тука тѣ видѣха човѣкътъ въ желѣзния кафезъ, человѣка който сънува, человѣка който си проби пѫть презъ враговетѣ си, и много други нѣща, които бѣха полезни за Христяна.

Следъ като поразмислиха върху тѣзи нѣща Христяна и другарката ѝ, Тълковникътъ ги заведе въ една стая дето стоеше единъ човѣкъ, който не можеше да гледа освенъ надолу, държейки гребло въ ржката си. А надъ главата му стоеше човѣшка фигура съ небесенъ вѣнецъ въ ржка, предлагайки да му даде този вѣнецъ за греблото му; но човѣкътъ не се обръщаше даже да погледне, а гребеше къмъ себе си сламкитѣ, клечицитѣ и прахътъ по земята.

— Мисля че разбирамъ, каза Христяна, до нейде значението на това; не е ли това образътъ на свѣтскиятъ човѣкъ, добри господине?

Тълковникътъ. Право си казала; и греблото му показва неговото плътско мѫдруване. И това дето виждашъ че се е навелъ да събира сламки и клечици въ прахътъ на земята, когато онзи му говори за небесния вѣнецъ, показва че небето е басня за много хора, и че само земнитѣ нѣща се считатъ за сѫществени. А това, дето видѣ че човѣкътъ

гледа постоянно надолу, означава че земнитѣ нѣща когато господствуватъ надъ ума на човѣка, съвсемъ му отстраняватъ сърдцето отъ Бога.

Христяна. О, избави ме отъ това гребло![1]

Тълковникъ. Тази молитва е изоставена и съвсемъ забравена. „Не ми давай богатство", е молитвата която произнася единъ на десеть хиляди. Повечето гледатъ на сламки, клечици и прахъ.

— Уви! това е цѣлата истина, се разплакаха Христяна и Милосърдна.

Тогава Тълковникътъ ги въведе въ найдобрата стая на кжщата. Тамъ имъ заповѣда да гледатъ наоколо и да видятъ да ли ще намѣрятъ нѣщо полезно за себе си; но тѣ не видѣха друго, освенъ единъ паякъ на стената.

Милосърдна. Господине не виждамъ нищо.

Христяна мълчеше.

Тълковникъ. Гледай по-внимателно.

— Нищо не виждамъ господине, освенъ онзи грозенъ паякъ на стената, отговори тя.

— Само този паякъ ли виждашъ въ толкова голѣма стая?

— Ей, господарю, продума Христяна, има по-вече отъ единъ, на които ядътъ е много по-разрушителенъ, отколкото този що е въ него.

— Ти каза истината, й отговори засмѣно Тълковникътъ.

Това изобличи Милосърдна и тя се изчерви, а момчетата си покриха лицето, защото всички разбраха тайната.

---

1) Притчи 30 : 8.

— Паякътъ се държи съ нозетѣ си, прибави Тълковникътъ, и както виждате, той се намира въ царскитѣ палати.[1]) И това е за да ви се посочи, че колкото и да сте изпълнени отъ ядътъ на грѣха, пакъ можете чрезъ ржката на вѣрата, да се държите и да живѣете въ най-добрата стая на царскиятъ палатъ горе.

Христяна. Азъ мислѣхъ нѣщо подобно, но не можехъ да си обясня всичко. Мислѣхъ че сме всички като паяци, и че изглеждаме като грозни твари макаръ и въ хубава стая да сме; но че отъ този пакъ, това ядовито и грозно животно, можехме да се научимъ какъ да вѣрваме, това никакъ не ми дохождаше на ума; и при все това той се държи съ нозетѣ си, и както виждамъ, той живѣе въ най-хубавата стая на кжщата. Богъ не е създалъ нищо напраздно.

Всички плачеха отъ радость. Тѣ се погледнаха едни-други, и се поклониха на Тълковника.

Тогава той ги въведе въ друга стая дето имаше кокошка съ пиленца и имъ каза добре да я изгледатъ. Точно тогава едно отъ пиленцата отиде до коритото да пие и на всѣко глътване вода издигаше очитѣ си къмъ небето.

— Виждате, каза той, какво прави това пиленце; научете се отъ него да виждате отъ где дохождатъ милоститѣ надъ васъ и приемете ги като гледате на горе. Сега вижте подобре кокошката. И тѣ забелѣзаха че тя се отнася къмъ пиленцата си по четири начина: 1. Обикновено крякане, и то цѣлъ день; 2. Особено крякане по нѣкогашъ; 3. Любезно крякане; и 4. Страхливо крякане.

1) Притчи 30 ; 28.

— Сега, каза той, направете сравнение между тази кокошка и вашия Царь, между пилетата ѝ и послушнитѣ му чада; подобно нея, и той има свои начини въ отношенията си къмъ своитѣ люде. Съ обикновения си зовъ, той не дава нищо; съ особния си зовъ, всѣкога дава нѣщо, а къмъ тѣзи които сж подъ закрилата му, винаги е любезенъ; и най-после, съ силния си гласъ вдига тревога, когато вижда че наближава неприятелтъ. Намѣрихъ за добре, любезни мои, да ви въведа въ стаята, кждето има нѣща, които вие лесно може да разберете като жени.

Христяна. Моля ти се господине, покажи ни още други нѣща.

Тогава той ги въведе въ касапницата.

Тамъ единъ касапинъ колеше овца. Тя мирно и тихо се предаваше на смъртьта.

— Трѣбва да се научите отъ овцата на търпение, каза Тълковникътъ, и носене обиди безъ роптание и оплакване. Вижте какъ тихо се предава на смърть, и безъ да се противи оставя да ѝ отрежатъ главата. Царьтъ ви нарича овци.

Следъ това, той ги заведе въ градината, дето имаше много цвѣтя отъ разни видове и имъ каза:

— Виждате ли всичкитѣ тѣзи цвѣтя!

— Да, виждаме ги, отговори Христяна.

— Цвѣтята се различаватъ, продължи той, по ръстъ, качество, шаръ, миризма и сила; едни сж по-добри отъ други, кждето ги е градинарьтъ насадилъ тамъ стоятъ, и никогашъ не се каратъ по между си.

Тогава ги заведе на нивата си, която бѣше насадена съ пшеница и царевица; тѣ забелезаха, че върховетѣ на всичкитѣ класове бѣха отрѣзани, и само сламата стоеше.

— Тази нива е била торена, каза той, орана и посѣта, но какво да правимъ съ жетвата?

— Изгорете една часть, отговори Христяна, а останалата изхвърлете като сметь.

— Това което очакваме да съберемъ отъ нивата, е плодътъ, рече Тълковникътъ, и защото нѣма плодъ, вие я осжждате на изгаряне и да се тъпче отъ хората; внимавайте да не би съ това да осжждате себе си.

На излазяне отъ нивата, тѣ видѣха едно малко червеношийче (птичка) съ голѣмъ паякъ въ устата си.

— Вижте добре това птиче, рече имъ Тълковникътъ.

— Колко ниско е за това птиче, което се брои че стои по-високо отъ другитѣ птички, и което обича да дружи съ хората, да прави подобно нѣщо, каза Христяна зачудено. Азъ мислѣхъ че тѣзи птички се хранятъ съ хлѣбъ и съ други безвредни нѣща. Право да си кажа, не мога да обичамъ това птиче сега тъй, както го обичахъ по-рано.

— Това червеношийче, каза Тълковникътъ, е единъ много добъръ образъ на мнозина които се наричатъ християни; нагледъ тѣ сж като туй птиче, съ хубавъ шаръ, гласъ и обноски. Изглеждатъ, че обичатъ братята си, и по-вече отъ всичко, обичатъ да се събиратъ съ тѣхъ, да стоятъ при тѣхъ, ужъ да се хранятъ отъ трохитѣ на добритѣ човѣци. Тѣ казватъ, че съ тази цель посещаватъ кжщата на благочестивитѣ людие; но когато сж сами, както червеношийчето, тѣ могатъ да ловятъ и гълтатъ паяци; тѣ могатъ да си промѣнятъ ястието, да пиятъ нечестие и да гълтатъ грѣха като вода.

И когато влѣзоха въ кжщата, понеже вечерята не бѣше още готова, Христяна пожела Тълковникътъ или да имъ покаже или да имъ разкаже нѣкои полезни нѣща.

Тогава Тълковникътъ почна: — Колкото е по-тлъста свинята, толкова по-вече желае тинята. Колкото е по-тлъстъ волътъ, толкова по-весело отива на заколение. И колкото е по-здравъ и веселъ човѣкътъ, толкова е понаклоненъ къмъ злото. Въ женитѣ има желание да се обличатъ чисто и хубаво; но много по-добро нѣщо е да се украсяватъ съ това, което е предъ Бога скжпоценно. По-лесно е да стои човѣкъ бодъръ една нощь, отъ колкото да бди цѣла година; така сжщо е полесно човѣкъ да почне да живѣе по християнски, отколкото да устои до край както трѣбва. Всѣкой корабоначалникъ, въ бурно време, е готовъ да хвърли въ морето това, което е наймалоценно; но кой е този, който ще хвърли най-доброто първомъ? Никой, освенъ онзи, който не се бои отъ Бога. Една малка дупка може да потопи голѣмъ параходъ, и само единъ малъкъ грѣхъ е въ състояние да съсипе най-силния човѣкъ. Който забравя приятеля си, е непризнателенъ; но който забравя Спасителя си, е немилостивъ къмъ себе си. Който живѣе въ грѣхъ и очаква да блаженствува въ бждеще, прилича на тогозъ който сѣе къклица и очаква да напълни житницата си съ жито или ечемикъ. Ако человѣкъ иска да живѣе добре, трѣбва да посвети всичкитѣ си дни на Христа и да го направи свой катадневенъ другарь. Шепотничеството, и колебанието на мислитѣ показва, че въ свѣта има грѣхъ. Ако свѣтътъ, който предъ Бога има малка стойность, се толкова цѣни отъ човѣцитѣ, що е небето въ сравнение съ него, ко-

ето Богъ препоржчва! Ако животътъ, който е придруженъ съ толкова скърби и ни е толкова милъ щото не искаме да го оставимъ, що е горният животъ въ сравнение съ земният! Всѣкой възхвалява човѣшката добрина, но кой е онзи, който достатъчно може да измѣри Божията благость? Ние нарѣдко ставаме отъ трапезата безъ да се наядемъ; но колко поголѣма е пълнотата и съвършенството у Христа, отъ Когото се нуждае цѣлия свѣтъ.

Подиръ тѣзи думи, Тълковникътъ ги изведе въ градината си да имъ покаже едно дърво, което отвжтре бѣше съвсемъ гнило, но пакъ растеше и имаше листа.

— Какво значи това? попита Милосърдна.

— Отъ вънъ, както виждате, каза Тълковникътъ, дървото е много хубаво, но вжтре е гнило. Така сжщо сж и хората. Колко много има, които само говорятъ за Бога, но на дѣло нищо не правятъ за него; хубави листа, но развалено сърдце, което не струва за нищо друго, освенъ за прахънъ въ огнивото на дяволътъ.

Вечерята вече бѣше сложена, и тѣ като се помолиха почнаха да ядатъ. Презъ време на ядене, както винаги, развеселяваха гоститѣ съ музика. Имаше единъ да пѣе; и гласъ и думи бѣха чудно хубави:

— Не ще отъ нищо се лиша;
Господъ е пастирь мой,
Възвръща моята душа,
И ме въ зелени пасища
Упокоява той.

Като се изпя пѣсеньта, Тълковникътъ попита Христяна:

— Какво те подбуди да тръгнешъ на този дълъгъ пжть?

— Първо, каза Христяна, дойде ми на умъ изгубването на мѫжа ми, което обстоятелство ме потопи въ скрѣбь, но това бѣше, разбира се, естествена любовь. Второ, не можахъ да избутамъ изъ умътъ си скърбитѣ и пѫтешествието на мѫжа си, и какъ несмислено азъ постѫпихъ съ него.

— И тъй чувството на виновность обзе сърдцето ми, и безъ малко щѣше да ме повлече въ блатото, ако за щастие, не бѣхъ сънувала за блаженството на мѫжа си и не бѣхъ приела писмо изпратено до мене отъ Царьтъ на оная страна, дето сега живѣе мѫжътъ ми, и въ която ме покани да отида и азъ. Съньтъ и писмото тъй ми подействуваха, щото азъ не можахъ друго да избера, освенъ да тръгна по сѫщиятъ пѫть, по който ходи мѫжътъ ми.

Тълковникъ. Нѣмаше ли пречки при тръгването?

Христяна. Много. Една моя съседка, на име Страхливка, която бѣше дъщеря на онзи който искаше да придума мѫжътъ ми да се върне отъ пѫтьтъ защото лъвовегѣ щѣли да го разкѫсатъ, дойде да ме съветва да се откажа отъ туй опасно предприятие, както тя го нарече; тя ми посочи всички беди, които съмъ щѣла да срещна по пѫтя, но всичко това азъ отблъснахъ много смѣло. Но единъ сънь за двама грозни мѫже, който сънувахъ точно при тръгване, които се наговаряха да вършатъ нѣкои работи за да ме отбиять отъ намерението ми, много ме уплаши. Този сънь ми е още въ умътъ, и ме прави да се плаша отъ всѣкиго когото срещна, да не би да ми стори зло и да ме отбие отъ пѫтя. Нека кажа и това което другаде не бихъ казала, че по пѫтя между туй мѣсто и вратата презъ която

минахме, нападнаха ни толкова жестоко двама господа, щото се принудихме да извикаме: убийство, убийство! тѣзи двама които ни нападнаха приличаха много на ония, които видѣхъ въ съня си.

— Началото ти е добро, каза Тълковникътъ, но краятъ ще се увѣнчае.

— А какво подбуди тебе, Милосърдна, попита Тълковникътъ, да дойдешъ тука?

Милосърдна се зачерви и разтрепера, тя не знаеше какво да отговори.

Тълковникътъ. Не бой се! Само вѣрвай и говори свободно.

Милосърдна. Неопитностьта ми, господине, ме прави да мълча, и изпълня съ страхъ да не би най-сетне да бжда върната. Азъ немога да говоря за виденія и сънища, както говори приятелката ми Христяна, нито пъкъ имамъ нейната опитность въ отхвърляне съветитѣ на добри роднини и приятели.

Тълковникътъ. Тогава какво те накара да тръгнешъ съ нея?

Милосърдна. Когато нашата приятелка Христяна се приготовляваше да тръгне, азъ и друга една жена отидохме случайно да я посетимъ. Като видѣхме че събира покжщнината си, попитахме я какво ще прави, кждеще отива, и защо събира? Тя ни каза че я викали да отиде при мжжа си, и тогава ни разправи за съня си, какъ го видѣла въ едно чудесно мѣсто посредъ безсмъртни сжщества, носейки вѣнецъ на главата си, китара въ ржката си, и седналъ на Царевата трапеза наедно съ Царя да яде и пие и пр. и пр. Като приказваше тѣзи нѣща, моето сърдце пламна отъ желание да узная по-вече за тѣхъ. И казахъ на себе си: ако е истина това, азъ ще оставя баща си и майка си и отечеството си,

за да отида съ нея, ако се съгласи Христяна. Казахъ й това, и тя се съгласи да тръгна съ тѣхъ. Дошла съмъ до тука цѣлосърдечно и силно желая да отида, ако ми позволите, съ Христяна при мжжътъ й и неговиятъ царь. А туй дето ме виждате че съмъ наскърбена, това не е поради нѣкои мжчнотии които имахме по пжтя, а защото имамъ много роднини въ градъ Погибелово кждето сж изложени на явна погибель. Колко ми се иска и тѣ да можеха да тръгнатъ по този пжть.

Тълковникътъ. Добре си сторила; началото ти е добро, защото си повѣрвала въ истината. Ти си като Рутъ, която за любовьта що имаше къмъ Ноеминъ и къмъ Господа нейниятъ Богъ, остави баща си и майка си и земята кждето се е родила, за да отиде при хора които тя никакъ не познаваше.[1]) Господъ да ти въздаде за стореното!

Вечерята бѣше завършена и нуждното за лѣгане бѣ приготвено. Женитѣ лѣгнаха на една страна, а момчетата на друга страна. Милосърдна не можа да заспи отъ радость, защото съмненията й че ще я приематъ, вече изчезнаха и тя се достатъчно успокои. Тя лежеше и славеше Бога за милоститѣ му къмъ нея.

На сутриньта тѣ станаха съ изгряването на слънцето и почнаха да се готвятъ за пжть, но Тълковника ги спре, и заржча на момата, която имъ отвори вратата при идването, да ги заведе въ градината да се окжпятъ, понеже бѣха много прашливи. Невинна изпълни заповѣдьта на господарьтъ и тѣ отидоха подиръ нея и сториха каквото имъ поржча. Ко-

1) Рутъ 2 ; 11, 12.

гато се върнаха отъ банята, чисти и свежи, Тълковникътъ ги изгледа и рече:

— Сега сте прекрасни като Луната.

И поиска да му донесатъ печата съ който удряха белегъ върху измититѣ въ банята му. Белегътъ се поставяше помежду очитѣ, и понеже бѣше доста красивъ прибавяше много на хубостьта на лицето, — тѣ ставаха сериозни и изглеждаха като ангели. И постави той този белегъ върху тѣхнитѣ лица, за да се познаватъ въ всички мѣста дето щѣха да отидатъ.

Подиръ това, заржча на девойката да донесе отъ скривалището бѣли дрехи за тѣзи пжтници. Когато женитѣ и децата се облѣкоха съ тѣзи ленени бѣли дрехи, тѣ почнаха да се боятъ една отъ друга, защото не виждаха своята слава, а славата на другитѣ. Дори почнаха да се предпочитатъ една отъ друга.

— Ти си по-хубава отъ мене, казваше едната.

— Не, ти си по-прилична отъ мене, отговаряше другата.

И децата се чудеха на това когато гледаха колко много сж изменени сега.

Тогава Тълковникътъ повика слугата си Великосърдеченъ, и като му заповѣда да си вземе сабята, шлемътъ и щитътъ, каза му:

— Придружи тѣзи мои дъщери до домътъ **Красенъ**, кждето ще трѣбва да си починатъ.

— А на васъ продължи той, пожелавамъ добъръ пжть.

Цѣлото семейство излѣзе да ги изпрати и пожела добро пжтуване.

ГЛАВА III.

И видѣхъ въ сънътъ си че тѣ вървѣха и пѣеха; а Великосърдеченъ ги предвождаше. Не следъ дълго стигнаха до мѣстото кждето Християновътъ товарь падна отъ гърбътъ му и се търкулна въ единъ гробъ. Тѣ се спрѣха на това мѣсто и благодариха на Бога.

— Сега ми иде на умъ, рече Христяна, това което ни се каза при вратата, а именно, че ще получимъ прощение словомъ и дѣломъ — словомъ чрезъ обещанието, и дѣломъ чрезъ начина по който се извърши спасението. Какво е обещанието, мисля че знаемъ; но какво е да получимъ опрощение чрезъ дѣло това не знаемъ. Щешъ ли, Великосърдеченъ да ни обяснишъ това какъ става?

Великосърдеченъ. Прощение чрезъ дѣло ще рече, единъ да го постигне за другъ който се нуждае отъ него, не отъ лицето което е опростено, а отъ лице което съвсемъ не се нуждае отъ прощение. Прощението което ти и Милосърдна и тѣзи момчета приехте, е издействувано отъ онзи, който ви пусна да влѣзете презъ вратата. Той е пролѣлъ кръвьта си, за да ви измие отъ грѣховетѣ, и е извършилъ правда, за да ви покрие.

Христяна. Но ако той е далъ намъ правдата си, какво е останало нему?

Великосърдеченъ. Той има по-вече правда не само отколкото се нуждаете, но даже отколкото и той самъ би ималъ нужда.

Христяна. Азъ не разбирамъ това, моля обяснете ни го.

Великосърдеченъ. На драго сърдце: преди всичко трѣбва да ви кажа, че този за когото сега ще говоримъ нѣма другъ равенъ нему. Той има две естества събрани въ една

Великосърдеченъ води Пжтешествеництѣ,

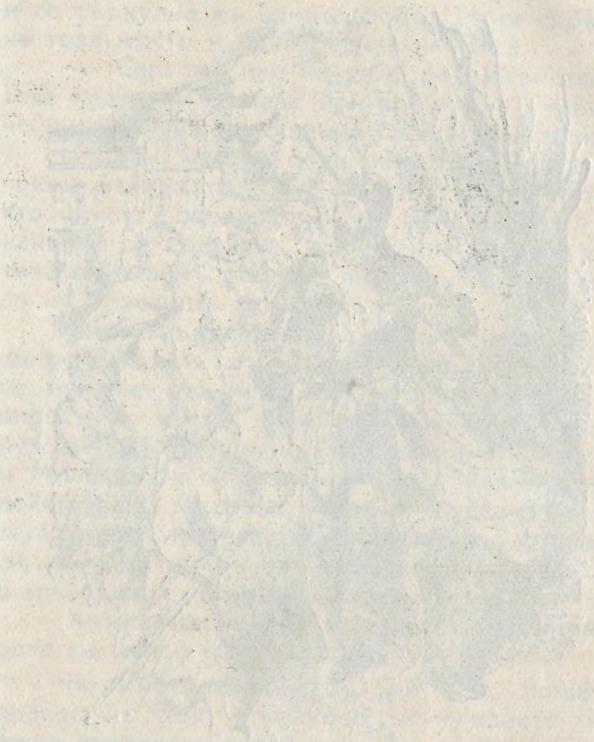

личность, които ясно се различаватъ, но е невъзможно да се раздѣлятъ. На всѣко отъ тѣзи естества, една правда принадлежи, и всѣка правда е сѫществена за естеството къмъ което се числи. На тѣзи два вида правда ние не можемъ да станемъ участници. Но, освенъ тѣзи две, има и трета правда, която това лице притежава и му приписва длъжностьта на ходатай между Бога и насъ. И тогава, той има още една правда която се състои въ покоряване и вършене на Божията воля, и тази е правдата която той вменява на грѣшницитѣ, чрезъ която имъ се прикриватъ грѣховетѣ. За туй е казано: — Както чрезъ непослушанието на единъ человѣкъ станаха грѣшни много, така чрезъ послушанието на единъ, много ще станатъ праведни. [1])

Христяна. Но другитѣ видове правди не ползуватъ ли насъ?

Великосърдеченъ. То се знае че ни ползуватъ. При все, че тѣ не могатъ да се дадатъ другиму, пакъ чрезъ тѣхъ се дава възможность за четвъртата правда която ви оправдава.

Христяна. Сега виждамъ какво значи да сме простени словомъ и дѣломъ. Милосърдно, нека се стараемъ да помнимъ това; деца мои, помнете го и вие. Господине, това ли бѣше което отвърза товара отъ плещитѣ на добрията ми мѫжъ Християнъ и изпълни сърдцето му съ радость?

Великосърдеченъ. Да. Вѣрата въ Христа презрева тѣзи връски които не могатъ да се прережатъ по никой другъ начинъ. И за да се убеди въ това, трѣбваше да носи товаръть си до кръстътъ.

---

1) Рим. 5:19.

Христяна. Тъй мисля и азъ; и сега съмъ десеть пѫти по-радостна, отколкото бѣхъ преди. Азъ съмъ увѣрена, отъ това което усещамъ, че ако най-обремененията човѣкъ на свѣта бѣше тука и видеше туй което ние видѣхме, и повѣрваше както азъ вѣрвамъ, щѣше да скача отъ радость.

Великосърдеченъ. Като гледаме и размишляваме върху тѣзи нѣща, не само получаваме облекчение отъ товаротъ, но се поражда и едно любезно чувство у насъ; защото кой може да не бѫде трогнатъ отъ начинътъ и средствата на искуплението и отъ онзи който го е издействувалъ?

Христяна. Струва ми се че сърдцето ми се раздробява отъ скрѣбь, когато си помисля че той е пролѣлъ кръвьта си за мене.

— О, прелюбезни! О, преблажени! Ти заслужавашъ да ме имашъ. Ти си ме искупилъ. Ти заслужавашъ всецѣло да ме имашъ. Ти си платилъ за мене десеть хиляди пѫти повече отколкото струвамъ.

И не е чудно, че това направи мѫжътъ ми да рони сълзи отъ умиление и да върви радостно по пѫтя. Азъ съмъ увѣрена че той е искалъ да бѫда и азъ съ него. Растленна окаяница, колко глупаво съмъ постѫпила! Оставихъ го да отиде самъ. О! Милосърдно, да бѣха тука баща ти и майка ти! Да бѣше тука и г-жа Страхливка! Вѣрвай, отъ все сърдце желая да бѣше тука и г-жа Развратница. Безъ никакво съмнение, сърдцата имъ щѣха да дойдатъ въ умиление; не можеше нито страхътъ на едната, или похотитѣ на другата, да ги придуматъ, да си отидатъ у дома. Не! подиръ всичко което щѣха да видятъ, тѣ безъ друго биха пожелали да станатъ добри пѫтешественици.

Великосърдеченъ. Ти говоришъ сега подъ влиянието на любовьта. Мислишъ ли че всѣкога ще бѫде така съ тебе? Помни че тѣзи нѣща не се съобщаватъ всѣкиму, нито даже не всѣкиго който е видѣлъ пролѣтата кръвь на Исуса. Имаше хора които стояха наблизу и които видѣха като изтече кръвь отъ сърдцето му, но пакъ, тѣ бѣха толкова далече отъ тѣзи нѣща, щото вмѣсто да плачатъ тѣ му се присмиваха, и вмѣсто да станатъ негови ученици, тѣ ожесточиха сърдцата си противъ него. Така щото, всичко което имате, дъщери мои, имате го по благодать. Помнете, че кокошката чрезъ обикновеното си крякане, не дава храна на пиленцата си. И това се дава по-особена благодать.

И видѣхъ въ сънътъ си, че тѣ стигнаха до мѣстото кѫдето Простю, Лентю и Смѣлчо лежаха когато Християнъ мина отъ тамъ. Но сега тѣ висѣха обесени върху желѣза на отсрещната страна.

Милосърдна. Какви сѫ тѣзи человѣци и защо сѫ обесени?

Великосърдеченъ. Тѣзи и тримата бѣха лоши човѣци; тѣ никогашъ не сѫ имали намѣрение да бѫдатъ пѫтешественици; по-вече отъ това: на които можеха препятствуваха. Тѣ препорѫчваха леностьта и безумието, и като ги залъгваха че ще сполучатъ, успѣваха мнозина да направятъ такива. Когато Християнъ мина отъ тука, тѣ спѣха, а сега когато вие минавате, тѣ сѫ обесени.

Милосердна. Върнаха ли нѣкои отъ пѫтьтъ?

Великосърдеченъ Да, нѣкой си Муденъ тѣ придумаха да 'прави като тѣхъ. Убедиха Запахтелка, Малодушка, Плътскогледка, Сънла и една млада жена която се казваше Тъ-

поумка, да се отбиятъ отъ пѫтьтъ и да станатъ като тѣхъ. Освенъ това, тѣ пръснаха лъжливъ слухъ за господаря ви, и убеждаваха другитѣ че билъ жестокъ господарь. Говорѣха зле за добрата земя и хулѣха слугитѣ му, като считаха най-добритѣ отъ тѣхъ за хора безчинни които се месятъ въ чужди работи. Тѣ се гавреха съ много нѣща: наричаха Божия хлѣбъ рошкови, удобствата на чадата му — мечти, и мѫката на пѫтешественицитѣ му — праздна работа.

Христяна. Ако сѫ били такива, никакъ не ми е жалъ за тѣхното обесване. Тѣ сѫ получили това което имъ се пада, и азъ мисля че е добре да стоятъ близо до пѫтьтъ за да ги видятъ и други, които минаватъ отъ тука и се предпазятъ.

Не би ли било по-добре ако престѫпленията имъ бѣха изрѣзани върху желѣзна или стоманена плоча и да се постави на туй мѣсто дето сѫ правили пакости, за поука на всички лоши хора.

Великосърдеченъ. Точно това е сторено, както ще видишъ ако отидешъ малко къмъ плетътъ.

Милосърдна. Нека висятъ и имената имъ да изгниятъ, а престѫпленията имъ да живѣятъ всегда противъ тѣхъ. Ние сме щастливи, че тѣ сѫ обесени преди да стигнемъ тука; инакъ, кой знае, какво щѣха да ни направятъ. Като изрече тѣзи думи тя запѣ:

Висете вий трима и знакъ бѫдете
На всички които противъ истината се опълчватъ.
И нека който иде отподиръ да се бои отъ
такъвъ край,
Ако на пѫтешественицитѣ е неприятель.
А ти, душо моя, пази се отъ всички такива,
Които сѫ на святостьта противници.

И тѣ неусетно стигнаха до политѣ на рътътъ Мжчнотия, гдето добриятъ Великосърдеченъ се възползува отъ случаятъ да имъ каже, какво се случи тамъ когато Християнъ мина отъ тамъ.

Той ги заведе първо на изворътъ. „Ето, тука, отъ този изворъ Християнъ пи, преди да се изкачи на този рътъ", имъ каза той. Тогава бѣше бистъръ и сладъкъ; сега е размжтенъ отъ нозетѣ на тѣзи които не искатъ пжтницитѣ да утоляватъ жаждата си.[1])

— Защо сж толкова завистливи? попита Милосърдна.

Но, каза водителътъ, водата пакъ е добра за пиене, ако се налѣе въ нѣкой добъръ сждъ; защото по този начинъ калта ще се утаи на дъното и водата ще се избистри отгоре.

Христяна и другарката й направиха това. Тѣ налѣха вода въ стомна и я оставиха да се утаи, и подиръ пиха отъ нея.

Тогава той имъ показа двата пжтя които бѣха въ подножието на рътътъ, кждето Обрядолюбъ и Лицемѣръ се изгубиха.

— Тѣзи сж опасни пжтеки, каза той. Когато Християнъ мина отъ тука, двама души бѣха изхвърлени, и при все това, пакъ има хора които предпочитатъ да се отбиватъ отъ тука вмѣсто да прехвърлятъ рътътъ.

Христяна. „Пжтътъ на беззаконницитѣ е жестокъ".[2]) И чудно е какъ могатъ да минатъ по тѣзи пжтища безъ да си строшатъ главитѣ.

Великосърдеченъ. Чудно, но се наематъ; дори и тогава когато нѣкои отъ Царскитѣ сждии, като ги види, казва имъ, че сж

1) Иезек. 24: 18, 19.
2) Притчи 13 : 15.

сбъркали пѫтя и имъ посочва опасностьта която може да ги сполети. Но тѣ съ ругания отговарятъ:

— Заради словото което ти говори пакъ въ името на Царя, ние нѣма да те слушаме; но непременно ще направимъ всичко което излиза изъ устата ни.[1])

Ако погледнете по нататъкъ ще забележите че тѣзи пѫтеки сѫ доста добре заприщени не само отъ колове, трапътъ и желѣзната верига, но и отъ плетътъ съ който сѫ заградени; и въпреки това, пакъ се намиратъ хора които предпочитатъ да минаватъ отъ тамъ.

Христяна. Тѣ сѫ лѣнивци; не обичатъ да се трудятъ; стръмниятъ пѫть не имъ е приятенъ. Казано е: „Пѫтьтъ на ленивиятъ е като съ търне изплетенъ“.[2]) И тѣ предпочитатъ да вървятъ всредъ примки, отколкото да се изкачатъ по този рътъ.

Подиръ малка почивка, тѣ потеглиха и почнаха да се катерятъ по рътътъ. Преди да стигнатъ до върхътъ, Христяна запъхтѣ и каза:

— Струва ми се че е право да наречемъ този рътъ „запъхтяющъ“, и съвсемъ не е чудно, дето тѣзи които милѣятъ за спокойствието си по-вече отъ колкото за душата си, избиратъ по-лесния пѫть.

— Азъ ще седна, каза Милосърдна.

А децата се разплакаха.

— Хайде, хайде! каза Великосърдеченъ. Не сядайте тамъ, защото малко по-горе е кйошкътъ на Княза. Тогава той хвана малкото момче за ржка, и го води до тамъ.

Като стигнаха до кйошкътъ, седнаха да си отпочинатъ.

1) Иер. 44 : 16, 17.

2) Притчи 15 : 19.

— Колко е сладка почивката за тѣзи които се трудятъ, рече Милосърдна, 1) и колко е добъръ Князътъ къмъ пѫтницитѣ като имъ е промислилъ толкова мѣста за отпочивка! Не веднажъ съмъ слушала за този кйошкъ, но не бѣхъ го виждала до сега; тука е пострадалъ много Християнъ като е заспалъ; нека внимаваме да не заспимъ и ние.

— Какъ сте сега момченца? попита Великосърдеченъ. Какво мислите за пѫтуването?

— Господине, отговори най-малкото, азъ почти изгубихъ ума си; но благодаря ти дето ми помогна въ най-критичното време. Сега си спомнямъ това, което майка ми е казвала, а именно, че пѫтьтъ къмъ небето е като стълба, а пѫтя къмъ пъкъла е като стръменъ рътъ надолу. Но азъ по-обичамъ да се катеря по стълбата къмъ животъ, отколкото да слизамъ надолу къмъ смъртьта.

— Но, поговорката казва, рече Милосърдна, слизането надолу е по-лесно.

— Иде день, отговори момчето Яковъ, когато слизането надолу ще бѫде най-трудното нѣщо.

— Добре й отговори, каза господарьтъ; ти си добро момче.

Яковъ се зачерви, а Милосърдна се позасмѣ на тѣзи думи.

— Хайде, каза Христяна, да похапнемъ малко и да си позасладимъ устата, до като си почиваме. Азъ имамъ едно кѫсче наръ, което Тълковникътъ ми даде при излизане отъ вратата, заедно съ малко медъ и едно стъкло питие.

— Мене ми се стори че ти даде нѣщо, каза Милосърдна, защото видѣхъ че те повика настрана.

1) Мат. 11 : 28.

— Да, каза, Христяна, право си помислила. Но, както ти казахъ по-рано, ти ще участвувашъ въ всичкитѣ блага които имамъ, защото драговолно ми стана другарка.

Тогава имъ даде отъ тѣзи нѣща, та ядоха Милосърдна и момчетата.

— Господине, рече Христяна на Великосърдеченъ, ще ни придружишъ ли въ яденето?

— Вие ще пѫтувате още доста, отговори той, но азъ скоро ще се върна. Това което имате ще ви подкрепи. Па и всѣки день азъ ямъ такива нѣща у дома.

Като се наядоха и пиха, и се поразговориха още малко, водителтъ имъ каза:

— Деньтъ преваля вече; добре ще е да се приготвите и да вървимъ.

Тѣ на часа станаха и тръгнаха. Момчетата вървѣха напредъ а женитѣ идеха изподиръ. По едно време, Христяна угади че е забравила стъкълцето съ питието, и проводи малкото си момче да го вземе.

— Мисля че това е мѣстото, рече Милосърдна, дето се губятъ нѣщата; тукъ Християнъ си изгуби свитъкътъ, а ти забрави стъкълцето. Каква е причината на това, господине?

— Причината е сънь и забравливость, отговори водителтъ; нѣкои спатъ когато трѣбва да сѫ бодри, а други забравятъ, когато трѣбва да помнятъ. Пѫтницитѣ трѣбва да бдятъ и да помнятъ това, което сѫ приели съ голѣма радость, защото инакъ, радостьта имъ се завършва съ сълзи, и слънцесиянието имъ — съ облакъ. Точно това което стана съ Християна на туй мѣсто.

Като стигнаха до мѣстото кѫдето Съмненко и Страхливко срещнаха Християна и го придумваха да се върне поради страхътъ отъ

лъвоветѣ, тѣ забелѣзаха нѣщо като покривъ, а предъ него къмъ пѫтьтъ една широка плоча на която бѣха написани нѣколко стиха:

Който вижда това мѣсто да внимава
На своето сърдце и езикъ;
Да не би и нему се случи
Това що на други е станало.

А подъ стиховетѣ личаха следнитѣ думи:

— Това мѣсто се направи за наказание на тѣзи, които поради съмнение или страхъ се отказватъ отъ пѫтуването.

На това мѣсто, тоже, се изгори езикътъ на Съмненка и Страхливка съ нажежено желѣзо, защото се трудѣха да препятствуватъ на Християна въ пѫтуването му.

Най-сетне, тѣ стигнаха до мѣстото отъ дето се виждатъ лъвоветѣ. Великосърдеченъ бѣше силенъ човѣкъ, и не се боеше отъ лъвъ. Но при все това, като стигнаха до мѣстото дето бѣха лъвоветѣ, момчетата, които вървеха напредъ, почнаха да оставатъ назадъ — защото се бояха отъ лъвоветѣ.

Момченца, каза засмѣно водительтъ имъ, защо обичате да вървите отпредъ когато нѣма опасность, а оставате назадъ, щомъ се явиха лъвоветѣ.

Продължавайки да вървятъ, Великосърдеченъ си истегли сабята съ намерение да направи пѫть въпреки лъвоветѣ. Тогазъ се яви единъ който изглеждаше да е въ подкрепа на лъвоветѣ.

— Защо сте дошли тука, попита той водительтъ. (Името на този човѣкъ бѣше Жестокъ, защото убиваше пѫтницитѣ, и той бѣше отъ родътъ на исполинитѣ.

Великосърдеченъ. Тѣзи жени и деца сѫ пѫтници и презъ това мѣсто трѣбва да

минатъ, безъ да гледамъ на тебе или на лъвоветѣ.

Жестокъ. Пѫтьтъ имъ не е този; азъ съмъ излѣзълъ да имъ се противя, и съ тази цель ще подържамъ лъвоветѣ.

Ясно личеше, че поради свирепостьта на лъвоветѣ, и жестокото поведение на този който ги подържаше, този пѫть не бѣше миналъ скоро, и бѣше обрасълъ съ трѣва.

Великосърдеченъ се приближи при Жестока и люто го нападна съ сабята си, та го принуди да отстѫпи.

Жестокъ. Искашъ да ме убиешъ въ собствената ми земя?

Великосърдеченъ. Това е царскиятъ пѫть, и ти сиималъ смѣлостьта тука да поставишъ лъвоветѣ! Помни, че ние нѣма да се боимъ, но ще вървимъ напредъ. Като изрече това още веднажъ го удари и той падна на земята. Съ този ударъ той му счупи шлемътъ, съ още единъ — му откѫсна едната рѫка. Тогазъ исполинътъ изрева тъй страшно щото изплаши женитѣ, но тѣ се радваха като го гледаха да се валя по земята.

Лъвоветѣ бѣха развързани, и отъ самосебе си не можеха да направятъ нищо. За това щомъ Жестокъ умрѣ Великосърдеченъ рече на пѫтницитѣ:

— Хайде сега, вървете следъ мене. Лъвоветѣ нищо не могатъ ви направи.

Тѣ тръгнаха и минаха покрай тѣхъ съ голѣмъ трѣпетъ. Момчетата бѣха тъй поблѣднели че изглеждаха като мъртви. Но всички минаха безъ повреда.

Боятъ съ исполина Жестокъ.

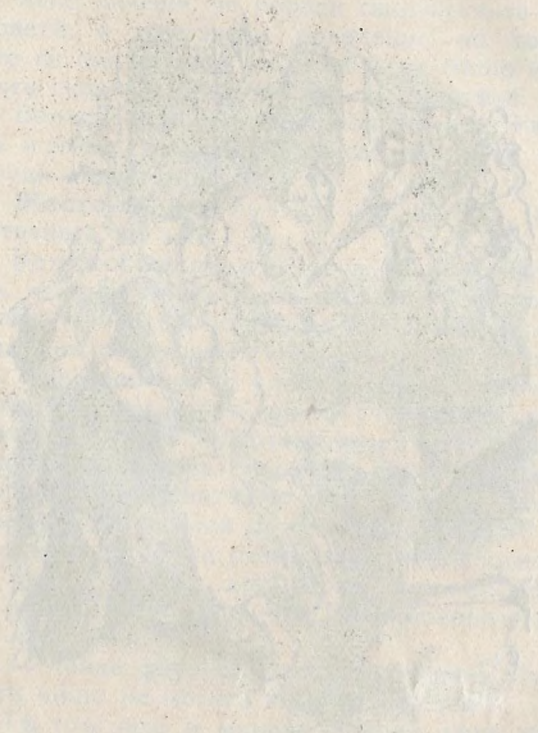

ГЛАВА IV.

И когато наближиха кжщата на вратарьтъ, избързаха да стигнатъ по-скоро, защото е опасно да се пжтува нощя. Когато стигнаха до вратата, водительтъ имъ похлопа.

— Кой е тамъ, извика вратарьтъ.

— Азъ съмъ, отговори водительтъ.

Вратарьтъ изеднажь позна гласътъ му и отвори вратата и като не видѣ женитѣ които бѣха задъ него, рече му:

— Ти ли си Великосърдечене; какво търсишъ тука по туй нощно време?

— Довелъ съмъ нѣколко пжтници, отговори той, и по заповѣдь на господаря трѣбва да принощуватъ тука. Щѣхме да стигнемъ по-рано, ако не бѣше ни попречилъ исполинътъ, който помагаше на лъвоветѣ. Но, следъ дълъгъ и труденъ бой съ него, азъ го убихъ и доведохъ пжтницитѣ безопасно.

Вратарьтъ. Влѣзте, моля ви се, и останете до утре.

Великосърдеченъ. Не, азъ ще се върна при господаря си още тази нощь.

Христяна. О, господине, не знамъ какъ можешъ да се съгласишъ да ни оставишъ. Ти си билъ тъй вѣренъ и любезенъ къмъ насъ. Ти си се билъ тъй храбро за насъ и си билъ много-сърдеченъ въ съветитѣ си къмъ насъ, щото никога не ще забравя добрината ти.

Милосърдна. О, да можеше да ни придружишъ до краятъ на пжтуването ни! Какъ могатъ такива слаби жени като насъ да устоятъ презъ този пжть тъй пъленъ съ опасности, безъ приятель и защитникъ!

Яковъ. (Най-младото момче). Моля ти се господине, остани да ни придружишъ и ни

помагашъ, защото ние сме много слаби, а пѫтьтъ е толкова опасенъ.

Великосърдеченъ. Азъ съмъ на разположение на господаря си; ако той нареди да ви бѫда водитель презъ цѣлия ви пѫть, азъ на драго сърдце ще ви придружа; и когато той ми заповѣда да дойда съ васъ до тука, тогава трѣбваше да изпросите отъ него да ви придружа презъ всичкото ви пѫтуване; той щѣше да послуша молбата ви. Но сега, безъ неговото позволение, азъ не мога да вървя по-нататъкъ отъ тука. И тъй, добра Христяно, Милосърдно, и вие мили мои деца, с'Богомъ.

Като си замина водачътъ имъ, вратарьтъ Бодрю попита Христяна отъ кѫде е и отъ кой родъ е.

— Ида отъ гр. Погибелово. Азъ съмъ жена на Християнъ, пѫтешественикътъ.

— Какъ! възкликна вратарьтъ. Твой мѫжъ ли бѣше той?

— Да, отговори тя, и тѣзи сѫ децата му. А Милосърдна е наша съседка.

Тогава вратарьтъ извъни и девойката Смиреномждра дойде до вратата.

— Иди обади вѫтре че Христяна, Християновата жена, и децата му сѫ дошли.

Тя се завтече и стори това. И отъ вѫтре, всички зарадвани изприпкаха до вратата за да ги посрещнатъ.

— Влѣзъ, Христяно, влѣзъ, казаха й нѣкои отъ по-старитѣ. Ти, съпруго на онзи добъръ мѫжъ, влѣзъ блаженно жено, влѣзъ съ всички които сѫ съ тебе.

И въведоха ги въ една голѣма стая кѫдето господаритѣ на домътъ ги приветствуваха съ целуване, казвайки имъ:

— Добре дошли, съсѫди на Божията благодать; ние сме ваши приятели.

Понеже бѣше кѫсно, уморени и уплашени отъ боятъ който гледаха, помолиха ги колкото е възможно по-скоро да имъ се приготви за лягане.

— Не, казаха тѣзи отъ домочадието, първо ще вечеряте. Ние сме ви приготвили печено агне съ приличната подправка. 1)

Следъ вечерята, тѣ прочетоха единъ псаломъ, помолиха се заедно и тогава пожелаха да си легнатъ.

— Но, каза Христяна, позволете ни да си изберемъ ние сами стаята. Защото искаме да бѫдемъ въ сѫщата стая въ която е билъ мѫжътъ ми.

Разбира се, тѣ имъ позволиха това и ги заведоха въ реченатa стая. Подиръ, като се успокоиха, Христяна и Милосърдна почнаха разговоръ върху много полезни работи.

Христяна. Никакъ не съмъ мислила, когато мѫжътъ ми тръгна на пѫть, че и азъ ще го последвамъ нѣкога.

Милосърдна. И то, да лежишъ на леглото му и да почивашъ въ стаята дето е билъ той!

Христяна. Съвсемъ не съмъ очаквала, че ще видя лицето му и че ще се поклоня на Господа, неговиятъ царь.

Милосърдна. Не чувашъ ли гласъ?

Христяна. Чувамъ. Изглежда че свирятъ отъ радость дето сме тука.

Милосърдна. Чудесно! Музика въ домътъ, музика въ сърдцето и музика въ небето, и то отъ радость че ние сме тука!

Така си поговориха още малко, и после заспаха.

---

1) Изх. 12 : 31. Иоан. 1 : 29

На сутриньта, когато се събудиха, Христяна избърза да попита Милосърдна:

— Какво ти бѣше нощесъ, та се смѣ въ съньтъ си?

Милосърдна. Сънувахъ сладъкъ сънь! Но ти увѣрена ли си, че азъ се смѣехъ?

Христяна. Наистина, ти се смѣ отъ сърдце; Милосърдно, моля ти се, кажи ми съньтъ си.

Милосърдна. Сънувахъ, че бѣхъ сама въ едно осамотено мѣсто и оплаквахъ коравосърдечието си.

Откакъ постояхъ малко, стори ми се, че около мень се натрупаха мнозина да ме видятъ и чуятъ що казвамъ.

Тѣ слушаха, а азъ продължавахъ да оплаквамъ коравосърдечието си. Нѣкои отъ насъбралитѣ се ми се присмѣха, други ме нарекоха безумна, а трети взеха да ме блъскатъ.

Следъ това, стори ми се, че погледнахъ нагоре и видѣхъ единъ человѣкъ съ крила да иде къмъ менъ. Той дойде право при менъ и ми рече: Милосърдно, какво ти е? А когато чу оплакването ми, рече: — Миръ на тебе!

Обърса ми съ кърпа сълзитѣ отъ очитѣ и ме облѣче въ бѣло-сребърни и златни дрехи. [1])

Тури и герданъ на шията ми и обеци на ушитѣ ми, а на главата ми—прекрасенъ венецъ.

Тогава той ме хвана за ржка и ми рече: Милосърдно, дойди подире ми. И тутакси тръгна напредъ и азъ следъ него, до гдето стигнахме до едни златни врата. Той потропа на тѣхъ и като се отвориха, влѣзе вжтре, следъ него влѣзохъ и азъ и стигнахъ до единъ престолъ, на който седеше единъ Мжжъ. Той ми рече: Добре дошла, щерко!

---

1) Иезек. 16, 8 — 13.

Мѣстото изглеждаше доста свѣтло и блѣстеше като звездитѣ, или по-право да река, като слънцето.

Стори ми се, че тамъ видѣхъ и твоятъ съпругъ, и тутакси се събудихъ.

Христяна. Имало е защо, наистина да се смѣешъ, щомъ като си се видѣла въ такова положение, позволи ми да ти кажа, че съньтъ ти сочи на хубаво.

Щомъ си почнала вече да разбирашъ, че първата часть на съньтъ ти се сбждва, ще видишъ, че и последнята ще се изпълни.

„Богъ говори еднаждъ и дваждъ, но человѣкътъ не дава внимание; кога на сънѣ, кога въ нощно видение, когато тѣ спятъ дълбоко и унесено на лѣглото си".[1])

Когато сме на лѣглото си, нѣмаме нужда да бждемъ будни, за да говоримъ съ Бога; Той може да ни посети когато спимъ и да ни направи способни да чуемъ гласътъ Му. Нашето сърдце често пжти бива будно, когато ние спимъ и тогава Богъ може да му говори било съ думи или гатанки, било съ знакове или уподобления, толкова ясно и разбрано, колкото и когато человѣкътъ е буденъ.

Милосърдна. Добре. Менъ е драго за този мой сънъ. Надявамъ се когато и да е, да го видя изпълненъ относително до смѣхътъ ми.

Христяна. Струва ми се, че сега е време да станемъ и видимъ що да правимъ.

Милосърдна. Ако ни поканятъ тукъ да постоимъ, нека склонимъ на драго сърдце да се отзовемъ на поканата имъ.

Менъ се иска да постоя малко тука, за да се запозная съ тѣзи момичета; лицата на

1) Иовъ 33; 14 и 15.

Благоразумность, Набожность и Умилителность сѫ твърдѣ симпатични и сериозни.

Христяна. Ще видимъ какво да правимъ.

Следъ този разговоръ, като станаха и се облекоха, слезоха при другитѣ и се попитаха една друга да ли сѫ спали спокойно.

Милосърдна рече: Много спокойно. Никога до сега не съмъ спала толкова спокойно.

Благоразумность и **Набожность** имъ рекоха: Ако склоните да останете тукъ за нѣколко време, ще имате на разположение всичко що се намѣрва въ кѫщи.

Умилителность. Да. И това съ най-голѣма благосклонность.

Тѣ склониха и престояха тамъ около единъ мѣсецъ, даже по-вече, и се ползуваха много една отъ друга.

По едно време **Благоразумность** пожела да види какъ Христяна е възпитала децата си, поиска отъ нея позволение да ги изпита. Христяна позволи.

Благоразумность почна отъ най-малкиятъ, Якова.

Благоразумность. Якове, можешъ ли ми каза кой те създаде?

Яковъ: Богъ Отецъ, Богъ Синъ и Богъ Духъ Святий.

Благоразумность. Умно момче си. А можешъ ли ми каза кой те спасява?

Яковъ: Богъ Отецъ, Богъ Синъ и Богъ Духъ Святий.

Благоразумность. Много умно момче си. Но, какъ те спасява Богъ Отецъ?

Яковъ. Чрезъ Своята благодать.

Благоразумность. А Богъ Синъ?

Яковъ. Чрезъ праведностьта, смъртьта, кръвьта и живота си.

Благоразумность. Какъ те спасява Богъ Духъ Святий?

Яковъ. Чрезъ посещението си, обновяването ми и запазването ми отъ зло.

Благоразумность рече на Христяна: Похвалявамъ те, за гдето така си възпитала децата си. Мисля, че нѣма нужда да задавамъ тѣзи питания и на другитѣ твои дѣца, понеже най-малкото отговори толкова добре.

Нека попитамъ сега по-голѣмичкото отъ Якова.

Благоразумность. Иосифе, дойди при менъ. Желаешъ ли да те изпитамъ?

Иосифъ. Отъ все сърдце желая.

Благоразумность. Що е человѣкътъ?

Иосифъ. Разумно създание, създадено отъ Бога тъй, както ти каза братъ ми Яковъ.

Благоразумность. Какво се подразбира подъ думата спасенъ?

Иосифъ. Че човѣкътъ е изпадналъ, чрезъ грѣхътъ си въ едно положение на робство и на окаянство.

Благоразумность. Какво се подразбира отъ това, че той е спасенъ отъ св. Троица?

Иосифъ. Това, че грѣхътъ е толкова голѣмъ и силенъ тиранинъ, щото никой другъ освенъ Бога, не може да ни изтръгне изъ ржцетѣ му; и че Богъ е толкова добръ и обича толкова много человѣка, щото винаги е готовъ да го избави отъ това му положение, щомъ той самъ пожелае избавлението си.

Благоразумность. Каква цель има Богъ когато спасява горкитѣ человѣци?

Иосифъ. Прославянието на името, Благодатьта и правдата Му и пр. отъ една страна и вѣчното имъ блаженство отъ друга.

Благоразумность. Кои сж спасяванитѣ?

Иосифъ. Всички, които пожелаятъ да се спасятъ.

Благоразумность. Умно момче си, Иосифе. Майка ти те е учила добре и прилежно, па и ти си слушалъ внимателно поученията ѝ.

Благоразумность. Самуиле (той бѣше по-голѣмиятъ отъ Иосифа), искашъ ли да те изпитамъ?

Самуилъ. Искамъ.

Благоразумность. Какво нѣщо е небето?

Самуилъ. Едно мѣсто и състояние най-блаженно, защото тамъ живѣе Богъ.

Благоразумность. Ами какво нѣщо е пъкълътъ?

Самуилъ. Едно мѣсто и състояние най-мжчително и окаянно (долнйо), защото тамъ живѣе дяволътъ, грѣхътъ и смъртьта.

Благоразумность. Где искашъ да отидешъ ти, и защо?

Самуилъ. Азъ искамъ да отида на небето, за да бжда постоянно при Бога и да Му служа, при Христа за да го обичамъ, както Той мене обича, и да имамъ оная пълнота на Святиятъ Духъ у себе си, каквато тукъ никой не може да добие.

Благоразумность. Ти си много умно момче и добре си се училъ.

Следъ това Благоразумность се обърна къмъ най-голѣмиятъ синъ на Христяна, който се казваше Матей и му рече:

Матейе, да те изпитамъ ли?

Матей. На драго сърдце искамъ да ме изпиташъ.

Благоразумность. Кажи ми имало ли е нѣкога и нѣкждѣ какзо-годе сжщество преди Бога?

Матей. Не. Само Богъ нѣма начало и край, защото е вѣченъ. Всичко, що сжщест-

вува, сѫществува отъ първиятъ день на сетне, и Богъ създаде въ шесть дни небето и земята и всичко, що е въ тѣхъ.

Благоразумность. Каква книга е Библията?

Матей. Тя е святото Божие слово.

Благоразумность. Разбирашъ ли всичко, що е написано въ нея?

Матей. Много нѣща намѣрвамъ въ нея, които неразбирамъ.

Благоразумность. Какво правишъ, когато срещашъ въ нея нѣща, които не разбирашъ?

Матей. Признавамъ, че Божията мждрость е несравнено по-голѣма отъ моята, и азъ му се моля да благоволи и да ми открие всичко, което може да ме ползува душевно.

Благоразумность. Какво вѣрвашъ относително възкръсението на мъртвитѣ.

Матей. Вѣрвамъ, че всички умрѣли ще възкръснатъ съ своитѣ тѣла, само че нетлѣнни (неразрушими вече). Азъ вѣрвамъ това по две причини, първо защото Богъ е обещалъ да направи това и второ защото той може да го направи.

Благоразумность рече тогава на момчетата. Вие трѣбва и за напредъ да слушате майка си, за да научите отъ нея още много полезни за васъ нѣща. Слушайте внимателно полезнитѣ разговори и на други добри человѣци, защото тѣ ви желаятъ доброто. Сѫщо наблюдавайте съ внимание и това що небесата и земята ви учатъ, защото и тѣ сѫ една книга, която могатъ да четатъ всички человѣци, и учени и прости. Особенно често четете и размислювайте върху поученията на оная книга, която накара баща ви да замине

при Бога, па и майка ви да ви поведе нататъкъ.

Азъ отъ своя страна, ще ви уча каквото мога до гдето сте тука и ще ми е драго да ме запитвате върху такива нѣща, които могатъ да развиятъ умътъ и облагородятъ сърдцето ви.

Следъ като престояха тука около една седмица, при Милосърдна дойде единъ гость, който показваше особенно разположение къмъ нея. Името му бѣше Пъргавъ. Той имаше добро свѣтско възпитание и се показваше да е набоженъ, но много се придържаше о свѣтскитѣ приличия и о свѣтовнитѣ нѣща. Той идва нѣколко пѫти при Милосърдна и й обади, че я обича, като я покани да обикне и тя него.

Милосърдна бѣше доста хубава и привлекателна.

Нейниятъ умъ не се хабеше въ безполезни нѣща, но винаги мислеше за полезни работи. Когато нѣмаше своя работа, тя кроеше и шиеше дрехи за сиромаси и имъ ги раздаваше. Г. Пъргавъ я хваляше, за гдето тя не стои съ сгърнати рѫце, а все работеше, но незнаеше кѫде и какъ настаняваше тя изработенитѣ отъ нея дрехи. Добра кѫщовница ще бѫде, думаше си той.

Милосърдна откри на момичетата отъ домочадието, гдето бѣ се установила съ децата си, своята работа и ги попита какъвъ человѣкъ е той, понеже го познаваха добре.

Тѣ й казаха, че той е много чевръстъ момъкъ и нагледъ е доста набоженъ, но ги е страхъ, че у него нѣма сила да върши доброто, макаръ навремене и да го желае.

Милосърдна тогава си рече: Не искамъ

ни да го зная, не ми трѣбва. Той ще е пречка на душата ми по пѫтя на спасението ѝ.

Благоразумность тогава ѝ каза, че не бива изеднѫжъ да се отвръща отъ него, за да не го обезсърдчи, но да си продължава пакъ работата за сиромаситѣ и той, като я разбере самъ ще охладнѣе къмъ нея.

И тъй, когато той дойде на другия день, завари я на работата ѝ за сиромаситѣ. Той я запита: какво е това? Ти постоянно работишъ? — Да отговори му тя, тъй съмъ навикнала, да работя кога за себе си и за децата, кога за другитѣ.

— А колко изработвашъ на день? запита я той. Азъ неполучавамъ тука заплата за тази своя работа, а се старая да богатея съ добри дѣла, да събирамъ съкровище на небесата и да постигна вѣчния животъ. [1])

Не те разбирамъ добре; кажи ми какво правишъ тѣзи дрехи?

— Обличамъ голитѣ, отговори тя. Изеднажъ лицето му посърна и той вече не се вести при нея.

Когато приятелитѣ му го запитаха за причината на тази му постѫпка, той каза, че Милосърдна била добро момиче, но се занимавала съ праздни работи.

Когато Пъргавъ престана да я посещава, Благоразумность ѝ каза: на ли ти рекохъ, че той скоро ще охладнѣе къмъ тебе. Даже той ще пръсне лошъ слухъ за тебе; защото макаръ на гледъ да се вижда да е набоженъ и да има любовъ къмъ тебе, характерътъ му е досущъ противоположенъ на твоятъ, та на-да ли можете се спогоди помежду си.

---

1) I Тим. 6 : 17 — 19.

Милосърдна. Азъ можехъ до сега да се задомя, макаръ и да не съмъ говорила никому за това, но всички, които сѫ се представяли на менъ като желаящи да ми станатъ съпрузи, сѫ имали досущъ други убеждения отъ моитѣ, и не се съгласявахъ съ тѣхъ макаръ външно да имъ се харесвахъ, за това не ги приехъ.

Благоразумность. Днесъ милосърдието се почита само по име, а на дѣло почти го нѣма. Малцина могатъ да търпятъ поведение, съгласно съ здравитѣ убеждения на человѣка.

Милосърдна. Добре. Ако никой не иска да се ожени за менъ, мога да остана и не оженена, но отъ убежденията си нѣма да отстѫпя, защото сѫ основани на камъкътъ Христа.

Може ли да има честитъ и миренъ съпружески животъ при различни, или противоположни убеждения на съпрузитѣ? Азъ имахъ сестра на име Блага, която се ожени за единъ богатъ скѫперникъ; но той и тя не можаха никакъ да се съгласятъ и да заживѣятъ сговорно. Сестра ми не искаше да промѣни поведението си споредъ неговото, а пъкъ той нито можеше да удобри нейното и, поради това често я мѫмреше и гълчеше, до като най-после я изпѫди изъ кѫщата си.

Благоразумность. И той се показваше да е благочестивъ, а?

Милосърдна. Истина свѣтътъ е пъленъ съ такива като него, но азъ нѣма да се полъжа отъ тѣхната външность.

Между това Матей, най-голѣмиятъ синъ на Христяна се разболѣ, болкитѣ му вѫтре въ него бѣха много силни, като бодежъ. За негово щастие тамъ наблизу живѣеше единъ

старъ и опитенъ лѣкаръ на име **Изкусенъ**. Христяна пожела да го повикатъ и той дойде. Щомъ влезе въ стаята и се взре въ болния, тутакси позна, че болката му е въ стомаха. Той попита Христяна какво е ялъ напоследъкъ Матей? Тя обаче не знаеше той да е ялъ друго нѣщо освенъ катадневната здрава храна, която всички ядатъ. Лѣкарьтъ обаче каза, че момчето е яло нѣщо несмилателно за стомахътъ му и май мжчно ще можеда му се помогне, ако, не излезе скоро повънъ.

Самуилъ каза: Мамо! Азъ видѣхъ бате да яде нѣщо, което набра щомъ излѣзохме изъ вратата, отъ гдето започва този пжть. Не ли имаше тамъ на лѣва страна овощна градина и клонитѣ на нѣкои отъ овощнитѣ дървета висѣха надъ плѣтътъ и братъ ми набра отъ плодоветѣ имъ и яде.

Христяна. Наистина, Самуиле, сега си спомнямъ, че той набра отъ тѣзи плодове и яде; азъ го сгълчахъ, но той не ги захвърли, а ги изяде.

Изкусенъ. Казахъ ли ви азъ, че той е ялъ нѣщо вредително за стомахътъ му? Този плодъ е отровенъ. Овощната градина е на Веелзевула. Чудно ми е какъ не ви предпази нѣкой отъ нея. Мнозина отъ ялитѣ плодоветѣ й умрѣха.

Христяна почна да плачи и рече: О, мили мой синко, О, горка и злочеста майко! Така ли трѣбваше да небрежишъ за сина си? Ами сега, какво да правя?

Изкусенъ. Надѣвамъ се да сполуча да му помогна съ това очистително. И подаде му да изпие една течность изъ едно шишенце, което, казватъ, била съставена отъ кръвьта на коза, пепелта на всецѣло изгорена млада

крава и малко сокъ отъ исопъ.[1]) Тя обаче излѣзе слаба и не можа да го прокара, тогава Изкусенъ му подаде друго лѣкарство. То се сѫстоеше отъ ex carne et sanquine Christi[2]) отъ плътьта и кръвьта Христова (знаете, че лѣкаритѣ даватъ на болнитѣ чудни лѣкове). Това лѣкарство бѣ направено на хапове съ еднодве обещания и малко солчица.[3]) Болниятъ трѣбваше да ги взема по три на еднъжъ преди ядение въ една чаша пълна съ сълзи на покаяние.[4])

Когато този цѣръ се приготви и поднесе на болното момче, то не искаше да го вземе, макарь болестьта да го измѫчваше много зле, като-че щѣше да се пръсне.

Трѣбва да го изпиешъ, рече му лѣкарьтъ. Много горчи, каза момчето.

Азъ съмъ длъжна да те принудя да го изпиешъ, рече майка му.

Ще го повърна, отговори ѝ болниятъ.

Християна се обърна къмъ лѣкарьтъ и го попита: кажи ми, господине, какъвъ е вкусътъ на този цѣръ?

— Не е горчивъ, отговори ѝ той, може да го опиташъ и ти.

Тя близна съ езикътъ си единъ отъ хаповетѣ и рече на болното си момче: Матейо, този цѣръ е отъ медъ по-сладъкъ. Ако обичашъ майка си, братята си и Милосърдна, ако ти е милъ живота, моля ти се, изпий го!

Следъ много и дълги придумвания и подиръ една молитва къмъ Бога за благословение Матей изпи цѣрътъ и той му подействува тутакси. Болниятъ тутакси се успокои и

1) Евр. 9 : 13, 19; 10, 1—4.
2) Иоан. 6, 54—57; Евр. 9, 14.
3) Мар. 9 : 49.
4) Зах. 12, 10.

заспа мирно. Цѣрътъ го сгре и го изпоти, а следъ това и болкитѣ му престанаха съвсемъ. Подиръ малко време, той стана и се поразходи, подпирайки се съ тояжка, изъ стаитѣ на домътъ разговаряйки съ **Благоразумность, Набожность и Умилителность** за това: колко много го е измѫчвала болестьта му и колко скоро е оздравялъ.

Когато Матей оздравя, Христяна попита **Искусенъ** колко трѣбва да му заплати за трудътъ и лѣковетѣ, които даде на чедото й. Той й отговори: на мене лично нищо нѣма да плащашъ, а на управителътъ на лѣкарската школа[1]) споредъ правилата, които сѫ наредени за това.

Христяна. Моля ви, господине лѣкарьо, обадете ми за какво още може да се употрѣбява този цѣръ?

Изкусенъ. Той се взема противъ всички болести, на които сѫ изложени пѫтницитѣ къмъ небесното жилище, и когато е добре приготвенъ не губи силата си никога.

Христяна. Моля Ви се господине, направи ми отъ тѣзи хапове 12 кутийки, та да нѣмаме нужда отъ други цѣрове, когато се разболѣе нѣкой отъ насъ.

Изкусенъ. Тѣзи хапове предпазватъ отъ болести, както и цѣрятъ такива. Даже азъ мога да кажа положително, че ако человѣкъ употрѣбява този цѣръ както трѣбва, той ще го направи способенъ да живѣе вѣчно.[2]) Но, добра ми Христяно, ти не трѣбва да давашъ тѣзи хапове инакъ освенъ както азъ ти поржчахъ; не постѫпишъ ли споредъ поржчката ми, тѣ полза не принасятъ.

---

1) Евр, 13, 11—15.

2) Иоан 6, 58.

Тогава Изкусенъ даде отъ този цѣрь колкото трѣбваше за нея, за децата ѝ и за Милосърдна. А на Матея каза за напредъ да внимава да не яде вече нищо зелено. Следъ това го целуна и си отиде.

По-напредъ казахъ, че **Благоразумность** каза на момчетата, когато желаятъ, могатъ да я запитватъ за нѣща, които сж полезни за тѣхъ и, че тя на драго сърдце ще имъ отговаря на въпроситѣ.

Матей, тогава я попита: защо цѣрътъ е горчивъ?

Благоразумность. Защото болестьта извратява вкусътъ на болниятъ и нему се струватъ горчиви сладкитѣ нѣща, а горчивитѣ сладки. Тъй словото Божие и неговитѣ плодове сж горчиви за плътското сърдце и за болната душа.

Матей. А защо цѣрътъ пречиства стомахътъ на человѣка като го изкарва повънъ, или накарва да повръща?

Благоразумность. За да покаже че словото Божие когато действува силно пречиства сърдцето и умътъ. Това, що прави единиятъ цѣрь за тѣлото, другиятъ го прави за душата.

Матей. Каква поука можемъ да извадимъ отъ това като гледаме, че пламъкътъ отива нагоре, а пъкъ лжчитѣ и топлината на слънцето слизатъ надоле къмъ насъ?

Благоразумность. Пламакътъ ни учи да се издигаме нагоре къмъ Бога съ топли и искренни молитви за добро, а отъ слънцето и неговитѣ лжчи и влияния слизащи надолу се учимъ, че нашиятъ Спаситель — слънцето направдата макаръ да е несравнено много по-високо отъ насъ, пакъ снизхожда съ своята благодать и любовь къмъ насъ, за да ни спаси.

Матей. Отъ кѫде добиватъ облацитѣ дъждовнитѣ капки?

Благоразумность. Отъ морето.

Матей. Каква поука можешъ извади отъ това?

Благоразумность, че свещеннослужителитѣ трѣбва да вематъ учението, що преподаватъ на народа, отъ Бога.

Матей. Защо слънцето прави дѫгата?

Благоразумность, за да покаже, че Божията благодать ни се потвърдява отъ Христа.

Матей. Защо изворитѣ дохождатъ отъ морето презъ земята?

Благоразумность. За да покажатъ, че благодатьта Христова ни дохожда чрезъ тѣлото Христово.

Матей. Защо нѣкои отъ изворитѣ сѫ на върхътъ на нѣкои високи хълмове, а други— въ долинитѣ?

Благоразумность. За да покажатъ, че Духътъ на благодатьта ще извира у нѣкои велики и силни хора, както и у други, които сѫ сиромаси и унижени.

Матей. Защо пламакътъ на една свѣщь се държи о фитилътъ ѝ?

Благоразумность, за да покаже, че ако благодатьта не разпаля сърдцето, не ще има у насъ истинска свѣтлина на живота.

Матей. А защо фитильтъ, лойта и всичко се иждивява за да може да гори свѣщьта?

Благоразумность. За да покаже, че тѣлото и душата и всичко трѣбва да бѫде на Божие разположение и трѣбва да се иждивява, за да се подържа у насъ Божията благодать въ добро състояние.

Матей. Защо Пеликанътъ пробива съ клюнътъ си своитѣ гѫрди кога има малки?

Благоразумность. За да ги храни съ кръвьта си и, чрезъ това, да ни покаже, че и Христосъ обича толкова много своитѣ чеда, че ги спасява отъ смъртъ чрезъ кръвьта си.

Матей. Какво можемъ да се научимъ отъ пѣението на петелътъ?

Благоразумность. То ни спомня първото отричание отъ Христа и неговото разкайване за това. Пѣянието на петельтъ показва още, че изгрѣването на зората наближава, понѣкога то ни напомня и наближаването на последниятъ и страшенъ день на всеобщия сѫдъ.

Около това време месецътъ имъ се изниза, за това тѣ съобщиха на стопанитѣ, че трѣбва да продължатъ пѫтуванието си. Тогава Иосифъ рече на майка си: Добре ще е да не забравимъ, мамо, да помолимъ **Тълковникътъ** да ни проводи пакъ Великосърдеченъ, за да ни рѫководи и презъ останалото време на нашето пѫтуване.

Ти си умно момче, рече майка му. Добре че ме сети, защото азъ бѣхъ почти забравила за това.

Христяна помоли съ едно писмо г-на **Бодря** вратарьтъ да го проводи по нѣкой сигуренъ человѣкъ на добриятъ неинъ приятель **Тълковникъ.**

Когато Тълковникътъ прие писмото и го прочете, каза на донеслиятъ го да имъ обади, че ще го проводи.

Стопанитѣ и семейството имъ като видѣха приготовленията на Христяна за пѫтуване, свикаха всички домашни да благода-

рятъ на Царьтъ, гдѣто имъ бѣше проводилъ такива добри гости като тѣзи. Следъ това тѣ казаха на Христяна: нѣма да ви пустнемъ да излѣзете изъ домътъ ни, преди да ви покажемъ, споредъ обичаятъ си, нѣщо, върху което да занимаете умътъ си презъ време на пѫтуването си? Тогава заведоха Христяна, децата ѝ и Милосърдна въ отдѣлната си стая и тамъ имъ показаха една отъ ябълкитѣ, които Ева яла и отъ която бѣ дала и на мѫжътъ си да яде; поради което и двамата бидоха изпѫдени изъ раятъ.

Показвайки имъ ябълката, тѣ попитаха Христяна: Какво мислите да е това?

Тя отговори: Или е нѣщо хранително, или е отровно, не знам.

Тогава тѣ ѝ разказаха що е и тя си издигна рѫцетѣ очудено.[1])

Подиръ това я заведоха на друго мѣсто и ѝ показаха стълбата, която Яковъ виде въ сънътъ си.[2]) Въ сѫщото време нѣколцина ангели слизаха по нея. Тя гледа, гледа да види ангелитѣ да възлѣзватъ, гледаха и другитѣ но не ги видѣха. Тогава тѣ отидоха на друго мѣсто да имъ покажатъ друго нѣщо; но Яковъ рече на майка си: Кажи имъ да почакатъ още малко, защото това мѣсто ни се вижда много хубаво. И стояха тукъ до като се наситиха очитѣ имъ отъ тази приятна гледка.[3])

Следъ това ги заведоха на мѣстото, гдето висѣше златна котва. И заповѣдаха на Христяна да я снеме; защото казаха ѝ тѣ, можешъ да я вземешъ съ себе си, понеже е необходимо да се държишъ о най-вѫтрешното

1) Бит. 3, 6; Рим. 7, 24.
2) Бит. 28, 12.
3) Иоанъ 1, 15.

на завесата[1]) и, въ случай, че срѣщнешъ бурно време да останешъ твърда[2]). И тѣ се зарадваха.

Тогава ги заведоха на планината на която нашиятъ отецъ Авраамъ принесе сина си Исаака въ жертва Богу и имъ показаха олтарьтъ, дървата, огънь-тъ и ножътъ, понеже сж се запазили до день днешенъ.[3])

Когато я видѣха, тѣ издигнаха ржцетѣ си и рекоха: О, каква любовь и какво себеотрицание показа Авраамъ къмъ Господарьтъ си Бога!

Следъ всичко това, **Благоразумность** ги заведе въ трапезарията, гдето имаше две китари и тя посвири на тѣхъ и имъ представи което бѣше имъ казала, въ тази превъзходна пѣсень:

Видѣхте ябълката Евина,
Пазете се отъ нея;
Видѣхте стълбата на Якова
И ангелитѣ по нея,
Единъ якоръ приехте,
Но не стига салтъ това:
Принесете с' Аврама
Най-добрата си жъртва.

Около това време нѣкой похлопа на вратата. Вратарьтъ отвори и ето, че г. Великосърдеченъ бѣ дошълъ. Ахъ, каква радость обзе всички, когато той влѣзе при тѣхъ. Защото тѣ си спомниха какъ неотколе той бѣ убилъ стариятъ кръвникъ **Жестокъ** исполинътъ и какъ бѣше ги избавилъ отъ лъвоветѣ.

Тогава **Великосърдеченъ** рече на Христяна и Милосърдна: Моятъ господарь проводи на всѣка отъ васъ по едно стъкло вино,

1) Евр. 6, 19.
2) Иоиль 3, 16.
3) Бит 32. 9.

печена царевица съ два нара, а за момчетата малко смокини и грозде за изъ пѫть.

И тѣ станаха да продължатъ пѫтьтъ си. **Благоразумность и Набожность** ги придружиха. Като дойдоха до вратата Христяна попита вратарьтъ да ли сѫ минали въ последнйо време нѣкои пѫтници. Той ѝ отговори: не; само неотдавна мина единъ пѫтникъ и ми каза, че въ последно время по Царския пѫть, изъ който ще пѫтувате се е извършило едно голѣмо разбойничество. Но, каза той, разбойницитѣ сѫ хванати и скоро ще ги сѫдятъ за вината имъ. Христяна и Милосърдна се оплашиха отъ това известие, но Матей каза: Мамо, не се бой до като г. Великосърдеченъ е съ насъ и ни води.

Тогава Христяна рече на вратарьтъ: Господине, много съмъ благодарна за голѣмата добрина, що си ми показалъ откакъ съмъ дошла тукъ. Не мога ти се отплати съ нищо, но въ знакъ на моето почитание вземи моля този малъкъ дарь; и даде му една жълтица.

Той ѝ се поклони и рече: Нека бѫдатъ бѣли твоитѣ дрехи винаги и миро да не липсува отъ главата ти.[1])

Да е жива Милосърдна, а и Богъ да я запази отъ смърть, дѣлата ѝ нека сѫ многобройни.[2])

А на момчетата рече: Отбѣгвайте младежкитѣ похоти и подражавайте благочестието и и живота на всички трезвенни и мѫдри хора.[3]) Тогава ще зарадвате сърдцето на май-

1) Екл. 9, 8.

2) Второз. 33, 6.

3) Тим. 2, 22.

ка си и ще бѫдете похвалени отъ всички здравомислящи.

Тѣ поблагодариха на вратарьтъ и поеха пѫтьтъ си.

ГЛАВА V.

И видѣхъ въ сънътъ си, че тѣ вървѣха до като дойдоха до политѣ на единъ рѫтъ. Тукъ **Набожность** се замисли и извика: Уви! Забравихъ това, което мислѣхъ да подаря на Христяна и на другаритѣ й. Ще се върна да го взема и донеса. И тя се завтече и го донесе.

Щомъ **Набожность** замина, на Христяна се стори, че чу въ една градина не далечъ отъ мѣстото гдето бѣха се спрѣли, на дѣсно една много хубава и сладка пѣсень изказана съ думи като тѣзи:

Презъ цѣлиятъ ми животъ Твойта благость
Къмъ менъ щедро се показва,
Тъй че в' домътъ ти за всегда
Мойто жилище ще бѫде.

Продължавайки да слуша, ней се чу другъ гласъ да отговаря:

Наистина, благъ е нашиятъ Господь
И милостьта Му е отъ вѣкъ въ вѣкъ;
Истината Му стои непоклатимо
И ще пребѫдва во вѣки вѣковъ.

Христяна попита Благоразумность кой пѣе толкова сладко?[1])

— Нашитѣ полски птички, отговори тя. Тѣ пѣятъ тѣзи пѣсни твърде рѣдко, освенъ презъ пролѣтьта, когато слънцето пекне силно и цвѣтята се разцъвтятъ, цѣлъ день тѣ не

1) Пѣс. на Пѣснитѣ 2, 11 и 12.

млъкватъ. Азъ ги опитомявамъ и държа често у дома. Когато сме печални, тѣ ни сладко разтушаватъ; пѣснитѣ имъ развеселяватъ горитѣ, градинитѣ и дори пуститѣ мѣста.

Между това **Набожность** се върна и рече на Христяна: Виждъ тукъ, азъ ти донесохъ единъ чертежъ на всички нѣща, който ти видѣ у дома. Когато пожелаешъ да си ги напомнишъ, за твое назидание и утешение, разглеждай го и му се любувай.

Като прехвърлиха ржтътъ, започнаха да слизатъ въ **долината на Смирението**. Ржтътъ бѣше стръменъ и пжтьтъ имъ плъзгавъ, но тѣ бѣха доста внимателни и слѣзоха благополучно.

Когато стигнаха въ самата долина, Набожность рече на Христяна: Тукъ е мѣстото, гдето твоятъ съпругъ се срѣщна съ умразниятъ бѣсъ **Аполлона** и гдето се сбиха. Навѣрно ще да си чула за това, но дързай! Небой се! Докато Великосърдеченъ е вашъ водитель, увѣрени сме, че ще бждете добре запазени.

И тъй, като ги предадоха на грижата на водачътъ имъ, тѣ се върнаха, а той излѣзе напредъ и ги поведе по-нататъкъ.

Великосърдеченъ тогава рече: Не бива да се плашимъ толкова отъ тази долина, защото тукъ нѣма нищо, което може да ни повреди, освенъ ако ние сами си направимъ зло. Истина е, че тукъ Християнъ се срѣщна съ **Аполлона** и се слови на бой съ него; но този бой бѣше последица на онѣзи подхлъзвания, които той имà когато слизаше по ржтътъ; защото които се подплъзнатъ, тѣмъ трѣбва тукъ да ги сполети борба. Тази е причината гдето тази долина има такова неприятно име.

Когато проститѣ хора чуятъ, че нѣкое страшно нѣщо се е случило тукъ кому-годе, тутакси имъ иде на умътъ за страшни таласъми, или зли духове; когато, уви! сполетелото ги е последица на тѣхнитѣ дѣла. Тази долина на Смирението е сама по себе си такова плодотворно мѣсто, каквато е всѣка друга долина. И азъ съмъ увѣренъ, че ако ни се падне случай ще намѣримъ тадява нѣщо, което да ни обясни, защо Християнъ е билъ нападнатъ тукъ толкова остро.

Тогава Яковъ каза на майка си: Ето насрѣща ни е изправенъ (стърчи) единъ стълпъ и като че на него има нѣщо-си написано. Да отидемъ да видимъ що е. Тѣ отидоха и прочетоха тѣзи думи:

„Нека Християновитѣ подплъзнувания преди да дойде тукъ и биткитѣ, които той има на това мѣсто, бѫдатъ предизвестия за онѣзи, които идатъ следъ него“.

Ето—на, рече водительтъ имъ, не ли ви казахъ, че има нѣщо тадява, което ще ни загатне причината, поради която Християнъ бѣ силно нападнатъ на това мѣсто?

Тогава, като се обърна къмъ Христяна, каза: Това не е унижение за Християна, както и за мнозина други, които сѫ си изпатили като него, защото по-лесно е да се изкачи человѣкъ по този рѫтъ, отколкото да слѣзе по него, и това може да се каже за твърде малко рѫтове по всичкитѣ части на свѣтътъ. Но нека оставимъ добриятъ человѣкъ на мира, той сега си почива. Той одържа славна победа надъ врагътъ си.

Дано Този, който живѣе тамъ горе, въ висинитѣ, не допусне да ни сполети нѣщо по-

Овчарчето.

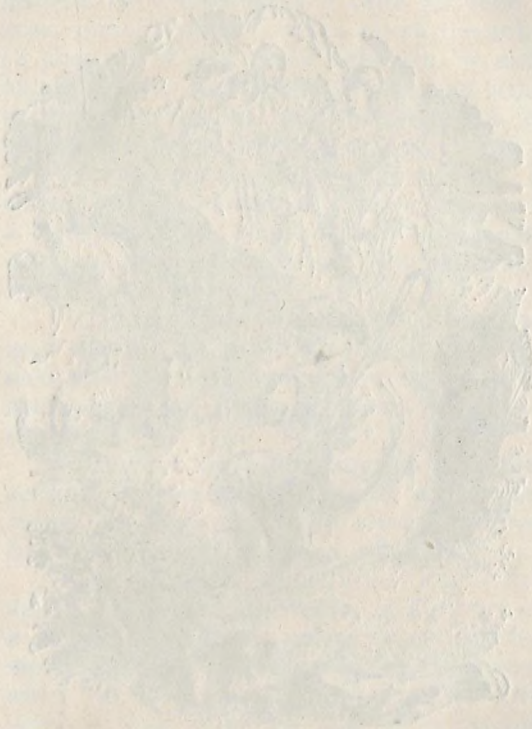

лошо, когато ни дойде редътъ да опитаме силитѣ си въ бой съ злото.

Но ние пакъ ще дойдемъ въ тази **долина на Смирението.** Тя е най-добрата и най-плодоносна земя по тѣзи мѣста, и както виждате, състои се по-вече отъ ливади; ако человѣкъ дойде тукъ лѣте, както ние дойдохме сега, и ако не е знаялъ нищо за нея по-отрано, има да се радва много на хубавата ѝ гледка. Вижте колко зелена е тя и колко много я разхубавяватъ криноветѣ [1]). Азъ познавамъ много добри хора, които притежаватъ мѣста въ тази долина; понеже както знаемъ, Богъ на горделивитѣ се противи, и на смиренитѣ дава благодать.[2]) Наистина тази земя е много плодоносна и изобилна. На нѣкои се е искало много, щото пѫтьтъ що води къмъ домътъ на нашиятъ Отецъ да минуваше презъ нея, та да избѣгнѣха катеренето си по рѫтове и планини, но не е както намъ се ще, а какъ Богъ е отредилъ.

Вървейки и приказвайки си току съзрѣха едно момче, което пасѣше овцетѣ на баща си; то бѣ прилично на лице и здравеначе, но много опърпано — дрипаво. То бѣ много весело, свиреше си съ свирката и пѣеше.

Великосърдеченъ рече: Слушайте що нарежда овчарчето пѣяйки! И тѣ дадоха ухо на пѣсеньта му, която гласѣше:

Долу ли си, небой се отъ падане;
Смиренъ ли си, гордость не ще те връхлети,
Който смирява себе си,
Самъ Богъ му е водитель.

Стига ми което азъ имамъ,
Било малко или много,

1) Пѣс. на Пѣснитѣ 2, 1.
2) Як. 4, 6 ; 1-о Пет. 5, 5.

Обичамъ да съмъ доволенъ
Отъ което Богъ ми е далъ.

Малъкъ товаръ лесно носятъ
Пѫтуващитѣ отъ далечъ.
Сиромахъ ли си на земята,
Ти богатъ ще си на ѣебето

Съсъ блаженство и добрини,
С'кои Богъ ще ни обдари,
Нека бѫде Нему слава!
Вѣченъ животъ Той ни дава!

Чувате ли го? Попита Великосърдеченъ. Отъ него по-радостно и честито надали има на свѣтътъ. Нему биха завидели много отъ тънещитѣ въ злато и коприна. Но нека се върнемъ пакъ на думата си.

Въ старо време нашиятъ Отецъ и Богъ е ималъ тукъ своята лѣтна кѫща. Той е обичалъ много да спохожда тѣзи ливади зарадъ чистия и пресенъ тѣхенъ въздухъ. Вънъ отъ това и человѣкътъ, който е живѣлъ тогава постоянно тукъ, не е билъ смущаванъ ни отъ празденъ шумъ, ни отъ други несгоди. Навредъ другаде вилнѣятъ страсти и кавги, шумъ и много несгоди. Тукъ благочестивиятъ человѣкъ е запазенъ отъ зли мисли и дѣла и никой му не пречи да изпълнява Божията воля. Всички що пѫтуватъ къмъ небето, отъ тукъ е пѫтьтъ имъ за тамъ. И, макаръ че тукъ Християнъ имà срѣща съ Аполлона и се слови на бой съ него, пакъ трѣбва да ви кажа, че въ предишнитѣ времена, тукъ ангели сѫ живѣли,[1]) человѣци бисери сѫ намирали[2]) и думи на живота вѣченъ чували.[3])

---

1) Ос. 12, 4 и 5.
2) Мат. 13, 46.
3) Прит. 8, 3 5.

По напредъ ви казахъ, че нашиятъ Отецъ и Богъ имаше тукъ лѣтната си кѫща, и че много обичаше тукъ да се разхожда. Сега ще притура, че тукъ той е оставилъ пари и поржчка да се помага на всички, които спохождатъ тѣси мѣста и обичать да ги разглежда, като имъ се плаща заслуженото на опредѣленото време и улесняватъ въ пѫтуването си по-нататъкъ.

Самуилъ рече на Великосърдеченъ: Господине, разбрахъ, че въ тази долина баща ми и **Аполлонъ** сѫ се били; но долината е голѣма, пъкъ менъ се ще да зная кѫде именно е станалъ боятъ.

Великосърдеченъ каза: Баща ти се би съ **Аполлона** по-нататъкъ въ една клисура (тѣсенъ проходъ) туку задъ **Забравлива полянка**. Най-опасното мѣсто отъ всички други такива мѣста тадѣва. Опасностьта имъ се увеличава особенно когато пѫтешественицитѣ забравятъ какви голѣми блага сѫ приели преди да стигнатъ до тѣхъ. Тука не малцина сѫ срѣщнали мѫчнотии въ пѫтуването си напредъ, и увѣренъ съмъ, че ще намѣримъ нѣкой знакъ отъ тѣхния бой съ Аполлона, или нѣкой памятникъ да свидѣтелствува, че такъвъ бой е имало.

Милосърдна. Азъ усѣщамъ, че тукъ ми е толкова добре, колкото и въ което и да било друго мѣсто преминато отъ насъ до сега. То се харесва на моятъ духъ.

Обичамъ много да се намѣрвамъ въ такива мѣста, гдето не се чува трополение на кола, нито хлопание на колела. Това мѣсто е много сгодно за размислюване отъ кѫде е дошълъ человѣкъ, какво е той и що е сторилъ за своето добро и за какво го е опредѣлилъ Царьтъ. Тукъ той може да се вдава на

дълбоки мисли, да съкрушава сърдцето си и да даде воля на сълзитѣ си до когато тѣ станатъ като водоемитѣ на Есевонъ.[1]) Онѣзи, които преминатъ благополучно презъ долината на плачътъ, той става за тѣхъ изворъ на покаятелни сълзи и дъждътъ, който Богъ имъ провожда напълня водоемитѣ. Тукъ царьтъ ще повърне на своитѣ избрани лозята имъ, минуващитѣ отъ тукъ ще пѣятъ радостно, както пѣ и Христианъ, макаръ да бѣ се срѣщналъ съ Аполлона и билъ съ него[2]).

Великосърдеченъ отвърна: Така е. Минувалъ съмъ презъ тази долина много пѫти и никога други пѫть не съмъ се усѣщалъ толкова добре колкото когато съмъ бивалъ тадѣва Азъ съмъ предвождалъ много пѫтешественици и тѣ сѫ ми засвидѣтелствували сѫщото.

„Ще погледна на оногова, казва Царьтъ, който е сиромахъ и духомъ съкрушенъ и на оногова, който се бои отъ словото Ми.“[3]).

Между това тѣ стигнаха до мѣстото гдето бѣ станалъ гореказаниятъ бой и **Великосърдеченъ** рече на Христяна, на чедата ѝ и на Милосърдна: Ето, това е мѣстото, ейтукъ стоеше Християнъ, и отъ тамъ излѣзе **Аполлонъ** насрѣща му и нѣ вижте, нали ви казахъ, че ще намѣримъ нѣкои знакове отъ тѣзи боеве? Ето, тукъ по камънитѣ има капки отъ кръвьта на мѫжътъ ви; погледнетѣ наоколо имъ, ето нѣкои отъ пречупенитѣ надве Аполлонови стрели; ето и отѫпканото отъ нозетѣ имъ мѣсто презъ време на биението имъ; отблъсквайки ударитѣ единъ на другъ тѣ сѫ пръскали на кѫсове и самитѣ

1) Пѣсень на Пѣснитѣ 7, 3
2) Пс. 84, 5—7; Ос. 2, 15.
3) Ис 66, 2

камъне, съ тѣхъ. Наистина тукъ Християнъ се показа голѣмъ юнакъ, и се би толкова храбро, колкото щѣше храбро да се бие и самъ Херкулесъ, ако бѣше тукъ.

Когато Аполлонъ биде надвитъ, той се оттегли въ оная долина, която се нарича **Долината на смъртната сѣнка**, въ която ще стигнемъ следъ малко. Ето тамъ има и паметникъ, на който е изобразена тази битка и Христовата победа за негова слава презъ всички вѣкове. Понеже паметникътъ бѣ край пѫтъть, тѣ се приближиха до него и прочетоха тѣзи слова написани на него:

На това мѣсто бой стана,
Християнъ с'Аполлона тукъ се би,
Съсъ ярость твърде голѣма,
И страшно го той надви.
Аполлонъ едвамъ побѣгна
В'свойто мрачно убѣжище.
За това тукъ съмъ построенъ
На всички да свидетелствувамъ.

Като преминаха това мѣсто, стигнаха до предѣлитѣ на **Смъртната сѣнка**. Тази долина бѣше по-дълга отъ другата и много страшна: какви-ли не страшилища тукъ обитаваха. При все това, обаче, женитѣ и децата можаха да я преминатъ скоро и лесно, защото имъ бѣше видѣло и Великосърдеченъ бѣ тѣхенъ водитель.

Когато навлѣзоха въ долината стори имъ се, че земята се разлюлѣ и свѣтъ имъ се позави. Чуха и съскание подобно на змийно, обаче нищо още не виждаха. Момчетата изплашени попитаха: Не сме ли стигнали още на краятъ? Водительтъ ги ободри, като имъ каза да се не маятъ, но да внимаватъ где-

стжпатъ; да не би, каза имъ той, да налетите на нѣкоя примка.

А Яковъ се разболѣ, вѣроятно отъ страхъ. Майка му му даде една чаша отъ питието, което й дадоха въ домътъ на Тълковникътъ и три отъ хаповетѣ, които г. Исусенъ бѣ приготвилъ и момчето почна да се съвзима и поправя. Тѣ продължаваха да вървятъ до като стигнаха до срѣдата на долината. Тогава Христяна рече: Като-че ми се мержелѣе тамъ нѣщо на пжтьтъ предъ насъ; такова нѣщо другъ пжть азъ не съмъ виждала.

— Какво е мамо! Попита я Иосифъ,

— Грозно нѣщо, чедо, грозно нѣщо!

— На какво прилича, мамо?

— То прилича... та какво да ти кажа?... не зная на какво прилича.

Ето-го, то не е даленъ отъ насъ, близу е.

Великосърдеченъ рече: Добре, добре. Когото го е страхъ отъ него, нека стои поблизу до мене. То бѣше единъ свирѣпъ бѣсъ, който дойде къмъ пжтницитѣ. Великосърдеченъ го посрѣщна; но до като го видятъ пжтницитѣ, той изчезна изъ предъ очитѣ имъ.

Тогава тѣ си спомниха казаното отъ св. ап. Якова:

„Съпротивете се на дяволътъ и той ще побѣгне отъ васъ,[1])

Следъ това тѣ, като се разхладиха малко продължиха пжтьтъ си. Но не бѣха изминали много и Милосърдна, като се изви назадъ, видѣ нѣщо като лъвъ, който идеше съ голѣми крачки къмъ тѣхъ. Той ревеше съ силенъ гласъ, тъй че цѣлата долина ечеше и сърдцата на всички се разтреперахa отъ страхъ, освенъ сърдцето на водителя имъ. Велико-

1) Як. 4, 7.

Минаватъ презъ долината на смъртната сѣнка.

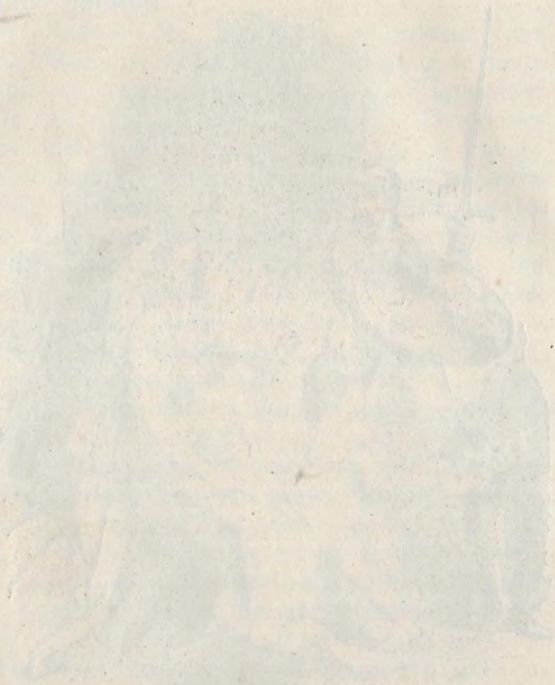

сърдеченъ пустна женитѣ и децата да заминатъ напредъ, а той самъ остана да го пресрѣщне и да го порази.[1]) Лъвътъ се приближаваше бързо, но щомъ съгледа, че Великосърдеченъ се е решилъ да му се възпротиви и влѣзе въ бой съ него, той се дръпна назадъ и не посмѣя да отиде по-нататъкъ.

Тѣ продължаваха пѫтьтъ си пакъ на чело съ водителтъ си до гдето дойдоха до единъ ровъ изкопанъ напрѣки на пѫтьтъ да пречи на пѫтницитѣ. Когато рекоха да се опитатъ да го прескочатъ нападна голѣма и гъста мѫгла, та нищо се не виждаше.

Уви! Какво ще правимъ сега? рекоха пѫтницитѣ. Но водителтъ имъ отговори: Не бойте се, стойте мирно! И ще видите, че и на това ще намѣримъ средството. Тѣ се спрѣха и застанаха на мѣстото си. Тогава тѣмъ се стори, че чуха шумъ и глъчка на неприятели, сѫщо съгледаха, че изъ ровътъ излизаше огънь и димъ. Тогава Христяна рече на Милосърдна: Сега виждамъ презъ какви страшни мѣста е миналъ моятъ мѫжъ. Азъ бѣхъ чувала много страшни работи за това мѣсто, но никога не съмъ можала да си ги представя, тъй ясно, както сега ги виждамъ. Горкиятъ! Той е миналъ отъ тукъ нощѣ и самъ, и бѣсоветѣ сѫ се трупали и ръмжали на него готови да го разкѫсатъ кѫсъ-по-кѫсъ.

Мнозина сѫ разправяли за тази **Долина на смъртната сѣнка**, но никой не е могълъ да даде точно описание на нея, до като не дойде самъ да я види. „Само сърдцето знае своята тѫга, и чуждъ не сподѣля радостьта му“.[2])

Страшно нѣщо е да се намѣри человѣкъ тукъ самъ.

1) Пет, 5, 8 и 9.
2) Прит. 14, 10.

Великосърдеченъ. Това прилича като да имашъ работа съ голѣми и силни води, или да слизашъ въ бездната; то е като да си всрѣдъ морето и като да слизашъ до основитѣ на планинитѣ. Види се, че земята ни е окржжила съ всичкитѣ си прегради за винаги.

Но, нека ходящитѣ въ тъмнина, безъ да иматъ у себе си свѣтило да възложатъ надеждата си на името Господне, и да се довѣрятъ на своятъ Богъ.[2]) Отъ своя страна, както съмъ ви казалъ вече, азъ често съмъ минавалъ презъ тази долина и съмъ бивалъ много повече утесняванъ, отколкото сега и, пакъ ме виждате живъ и здравъ. Не искамъ да се хваля, защото не азъ самъ съмъ избавялъ себе си тукъ отъ всички напасти; но надявамъ се, че скоро ще се избавимъ всинца отъ злото, което ни окржжава. Иска се да се помолимъ за свѣтлина на тогова, който може да просвѣти нашата тъмнина и който може да запрети на всички дяволи въ бездната да не ни покътнатъ.

Всички викнаха и се молѣха съ гласъ Богу и Богъ имъ проводи свѣтлина и избавление, тъй че всички пречки се отмахнаха отъ пжтьтъ имъ, даже и отъ ровътъ, който преди малко бѣ ги спрѣлъ. Но краятъ на долината още бѣ далечъ, тѣ не бѣха я изминали. Вървейки по-нататъкъ тѣ видѣха смрадове и най-отвратителни гнуснави вони, които ги караха да повръщатъ. Тогава Милосърдна рече на Християна! колко различно е мѣстото тукъ отъ при вратата на Тълковникътъ и отъ домътъ въ който бѣхме напоследъкъ!

Но, обади се едно отъ момчетата, не е толкова лошо и страшно да минувашъ отъ

2) Ис. 50, 10.

тукъ, колкото да си останешъ за винаги на това мѣсто. Доколкото разбирамъ една отъ причинитѣ, поради които трѣбваше да минемъ отъ тука за къмъ приготвенията намъ домъ на небето, е навѣрно, той да бѫде за насъ още по-приятенъ и радостенъ.

Добре каза, Самуиле, рече водителятъ, ти говори сега като мѫжъ.

Когато излѣза отъ тука, рече пакъ Самуилъ, надявамъ се да оценя по-добре хубавиятъ пѫть, отколкото съмъ го ценилъ презъ цѣлия свой животъ.

Великосърдеченъ рече: Ние наближаваме вече краятъ, ще излѣземъ скоро отъ тука.

Продължавайки да вървятъ, току се обади и Иосифъ: Да ли не може да се види още краятъ на тази долина?

Водителятъ му отговори: Гледайте отпреде си и внимавайте где стѫпате, защото наближаваме примкитѣ и клопкитѣ. Всички си отвориха очитѣ на четири и вървѣха предпазливо. Но пакъ примкитѣ ги много измѫчиха. Току до тѣхъ тѣ съзрѣха единъ человѣкъ захвърленъ въ трапътъ на лѣва страна съ изпокѫсани меса.

Тогава водителятъ имъ каза:

Това е нѣкой си **Небрежко**, който миналаше отъ тука досущъ невнимателно и непредпазливо. Той лежи тукъ отдавна. Имаше единъ **Грижлю** съ него, когато злитѣ духове го хванахъ и убиха, но той сполучи да се изскубне отъ ржцетѣ имъ и побѣгна. Не можете си представи колко много хора загинватъ тукъ! И пакъ има лекомисленни хора, които тръгватъ на този дълъгъ и опасенъ пѫть безъ водачъ. Горкиятъ Християнъ! За чудене е какъ избѣгна той отъ тукъ живъ и здравъ! Но, той бѣше възлюбенъ на своятъ Богъ, па

имаше и добро сърдце. Инакъ той не би могълъ никакъ да се избави отъ тукашнитѣ злини.

Лека-полека тѣ наближиха краятъ на долината; и тъкмо отъ тамъ, гдето Християнъ виде една пещеря заминувайки отъ тука, излѣзе исполинътъ **Чуклю**. Този Чуклю имаше обичай да обира пѫтницитѣ съ измама; затова повика по име Великосърдеченъ, като да бѣ му приятель, и му рече: Колко пѫти ти е запрещавано да вършишъ тѣзи работи? — Кои работи? запита го Великосърдеченъ. Кои работи ли? отвърна му исполинътъ. Ти знаешъ кои работи, но азъ ще туря край на занятието ти.

Великосърдеченъ му рече: То се види, че искашъ да се биемъ, но преди да започнемъ боятъ, нека се разберемъ добре.

Женитѣ и децата се оплашиха и разтреперіха, не знаеха що да правятъ.

Исполинътъ му отговори: ти обирашъ земята ни и я обирашъ по най-лошъ начинъ.— Това сѫ общи думи, кажи нѣщо по-опредѣлено и ясно, рече му Великосърдеченъ.

Тогазъ исполинътъ му рече: ти крадешъ хора. Ти събирашъ жени и деца и ги водишъ на едно страшно мѣсто и, съ това отслабвашъ държавата на моятъ господарь.

Великосърдеченъ, този пѫть му отговори: Азъ съмъ слуга на небесниятъ Богъ, моята работа е да придумвамъ грѣшнитѣ хора да се покайватъ за сторенитѣ отъ тѣхъ грѣхове и обещаватъ вече да ги не правятъ. Мене е заповѣдано да се старая да обърна къмъ Бога мѫже, жени и деца, отъ тъмнина къмъ свѣтлина и откѫсна отъ ногтетѣ на сатана, за да ги заведа при Бога, И, ако това е наистина причина на заядливостьта ти, то готовъ съмъ да се бия съ тебъ за тѣхъ.

Исполинътъ се запѫти къмъ Великосърдеченъ и той побърза да го пресрѣщне; отивайки насрѣща му той извади мечътъ си, а исполинътъ носѣше тежка тояга. Боятъ се захвана. Още съ първиятъ ударъ исполинътъ накара Великосърдеченъ да падне на едно колѣно. Женитѣ и децата нададоха писъкъ боейки се за Великосърдеченъ и за себе си. Но Великосърдеченъ скоро скочи и нападна исполинътъ яростно и го нарани по ржката. Боятъ трая около единъ часъ. Исполинътъ се разпѫхте и ожесточи толкова много, че дъхътъ му излизаше изъ носътъ му като пара отъ вряща въ котелъ вода.

Съгласиха се да спрътъ боятъ за малко до где си починатъ и двамата. Но Великосърдеченъ колѣничи на молитва къмъ Бога.

Женитѣ и децата пъкъ само пищѣха и плачеха, боейки се да не надвие исполинътъ и ги зароби.

Следъ кѫса почивка тѣ подновиха боятъ и Великосърдеченъ съ първиятъ още ударъ свали исполинътъ на земята. Чакай да стана, рече му той. Великосърдеченъ го почака и и пакъ продължиха боятъ. Безъ малко исполинътъ щѣше да пръсне главата на Великосърдеченъ съ тежката си тояга, но Великосърдеченъ предвари ударътъ му и като се впусна яростно противъ него, заби мечътъ си между ребрата му. Исполинътъ загуби силата си и неможеше да се държи вече на нозетѣ си. Тогава Великосърдеченъ повтори ударътъ си и като уби исполинътъ, отсѣче главата му.

Женитѣ и децата се ободриха, отриха сълзитѣ си и възхвалиха Бога заедно съ Великосърдеченъ за избавлението имъ и за подкрѣпата на водителтъ имъ.

Следъ това тѣ издигнаха единъ стълбъ и забиха на върхътъ му главата на исполинътъ; а на стълбътъ написаха:

Носящия тазъ глава,
вси пѫтници мѫчеше:
Пѫтя имъ препречваше,
до косъмъ обираше,
Докогато Великосърдеченъ
запредвожда пѫтници,
в' бой съсъ него се слови,
и силата му той сломи.

И видѣхъ, че тѣ отиваха къмъ възвишеното мѣсто, нарочно направено, за да дава на пѫтницитѣ пъленъ изгледъ на околностьта. То бѣ мѣстото, отъ гдето Християнъ за пръвъ пѫть съгледа приятелтъ си **Вѣрена**. Тукъ тѣ седнаха да си починатъ, после ядоха, пиха и се развеселиха за избавлението си отъ толкова много опасниятъ свой врагъ. Въ време на яденето Христяна попита водачътъ има ли нѣкакви рани или повреда отъ боятъ. Великосърдеченъ й отговори: Никаква, слаба работа; едно натъртване на месата ми. То не ми пречи за нищо, а напротивъ, служи ми за доказателство на моята любовь къмъ Господа и къмъ васъ, то ще ми послужи и за увеличение наградата ми най-сетне.

Христяна. Добрий ни водачо! не се ли оплаши ти, когато го зърна да иде насрѣща ти съ тежката си тояга?

Великосърдеченъ. Моя длъжность е да не се увѣрявамъ и наблягамъ на своята лична сила, но винаги да се надѣвамъ на Тогова, който е отъ всички най-силенъ.

Христяна. А какво си помисли ти, когато той те свали на земята съ първиятъ си ударъ?

Великосърдеченъ. Спомнихъ си, че така направиха на Господарьтъ ми, но най-после Той пакъ победи.1)

Матей. Следъ като вие си помислихте всѣки което можеше, азъ си помислихъ, че Богъ е билъ чудно благъ къмъ насъ, като ни изведе изъ тази долина и избави изъ ржцетѣ на този зълъ врагъ. Отъ своя страна мога да река, че ние трѣбва винаги да се повѣряваме на Бога, който ни даде такова голѣмо свидетелство за любовьта си къмъ насъ.

Следъ този разговоръ тѣ станаха и потеглиха напредъ.

Малко надалечъ отъ тѣхъ имаше единъ дѫбъ; когато тѣ дойдоха до него, намѣриха да лежи единъ старъ пѫтникъ, дълбоко заспалъ. Че е пѫтникъ, тѣ познаха отъ дрехитѣ, тояжката и поясътъ му.

Великосърдеченъ го събуди. Старецътъ щомъ отвори очи и погледна Великосърдечена, извика му: Що има? Кой си ти? Какво търсишъ тука?

Великосърдеченъ му отвърна: Недей се сърди толкова, приятельо! Тукъ нѣма лоши хора, нито опасни за тебе.

При все това старецътъ стана, завардяйки се, и пакъ поиска да знае кои сѫ тѣ.

Великосърдеченъ му каза името си и, че е водачъ на пѫтуващи къмъ небесната страна.

Честенъ, това бѣше името на старецътъ, рече: Моля, простете ми, помислихъ си да не сте отъ онѣзи, които преди нѣколко време обраха паритѣ на **Маловѣрена.** Но сега като ви поразгледахъ по-внимателно, увѣрихъ се, че сте добри хора.

Великосърдеченъ. Ами, ако наистина ние излѣзехме да сме отъ онѣзи именно хора,

1) 2-о Кор. 4, 10 и 11; Рим. 8, 37.

какво щѣше, или можеше да направишъ, за да ни избѣгнешъ?

Честенъ. Какво ли? Щѣхъ да се бия съ васъ, до когато не останѣше душа и сила въ мене и, ако се заловѣхъ съ васъ на бой, увѣренъ съмъ, че неможехте ми надви. Защото единъ християнинъ не може никога да бжде победенъ, ако самъ се не предаде.

Великосърдеченъ. Добре каза, дѣдо **Честене**, отвърна водачътъ; понеже каза истина, познавамъ те за добъръ человѣкъ.

Честенъ. И азъ познавамъ отъ твоитѣ думи, че знаешъ правиятъ пжть; защото всички други мислятъ, че отъ насъ по-слаби хора нѣма на свѣтътъ.

Великосърдеченъ. Сега, като се разбрахме, моля да ми кажешъ името си и отъ кжде идешъ.

Честенъ. Името си не мога ти каза, но азъ ида отъ **Глупецово**. То е около четири градуса на страна и по-далечъ отъ **Погибелово**.

Великосърдеченъ. О, отъ него градъ ли си ти? Тогава, чини ми се да зная името ти. Ти си **Честность**, не ли?

Честенъ се изчерви и рече: Не Честность отвлечено, но **Честенъ** е името ми. Дай Боже щото моятъ характеръ да се посрѣща съ моето име. Но, господине, я ми кажи, какъ може само отъ името на градътъ ми, ти да познаешъ, кой съмъ азъ?

Великосърдеченъ. Азъ бѣхъ чулъ отъ Господарътъ си за тебе. Той знае всичко що има и става по земята. Но често съмъ се чудилъ за това, какъ тъй и отъ градътъ **Глупецово**, който е по-лошъ и отъ **Погибелово**, да сж можали да тръгнатъ пжтници къмъ небеснитѣ жилища?

Честенъ. Тъй, ние падаме по-настрана отъ топлитѣ и свѣтли зари на слънцето и за това сме по-студени и по-нечувствителни, но и на ледена планина да е человѣкъ, пакъ щомъ го огрѣе слънцето на Правдата, замръзналото му сърдце ще усѣти силата му и ще почне да се размразява. Тъй стана и съ мене.

Великосърдеченъ. Вѣрвамъ дѣдо **Честене**, вѣрвамъ, защото добре зная, че това е истина.

Тогава Честенъ поздрави всички пѫтници съ свято любовно целуване и ги запита за имената имъ и за начинътъ, по който бѣха прекарали пѫтуването си до сега.

Христяна му отговори: Струва ми се да си чувалъ за името ми; добриятъ Християнъ бѣше моятъ съпругъ и тѣзи сѫ четиритѣхъ му деца.

Можете ли си представи, какво направи Честенъ, когато чу отъ Христяна, коя бѣ тя?— Той се много зарадва и стана веселъ; благослови ги съ хиляди благословии и рече:

Азъ съмъ чувалъ много нѣщо за твоятъ съпругъ и за пѫтуването и боренето му съ напаститѣ презъ време на пѫтуването му. Нека ти кажа за твоя разтуха, че името на мѫжътъ ти ечи по всички тѣзи части на земята; вѣрата му, смѣлостьта му, търпението и искренностьта му въ всичко и винаги, направили сѫ името му много прочуто.

Следъ като каза това, Честенъ попита момчетата за имената имъ и тѣ му ги казаха. Тогава той под'е: Матейо, бѫди като Матея Митарьтъ по добродетелята си,[1]) Самуиле, бѫди като пророкъ Самуила, человѣкъ на силната вѣра и на усърдната молитва,[2]) Иосифе,

1) Мат. 10, 3.
2) Пс. 99; 6.

бѫди цѣломѫдренъ като Иосифа въ домътъ на Пентефрия и бѣгай отъ изкушения.[3]) А ти Якове, бѫди като праведниятъ Якова и като Якова, братътъ Господенъ.[4])

Следъ това му казаха коя е Милосърдна и какъ бѣ оставила своятъ градъ и своятъ родъ, за да тръгне на пѫть съ Христяна и синоветѣ ѝ.

Честенъ, като чу това, рече: Името ти е Милосърдна, чрезъ милосърдие ще бѫдешъ подкрепена и преведена презъ всички мѫчнотии, които ще се изпречѫтъ на пѫтьтъ ти докато стигнемъ тамъ, гдето ще гледашъ вѣчно и радостно изворътъ на милосърдието.

Презъ всичкото това време водачьтъ Великосърдеченъ бѣше много благодаренъ на Честена и му се усмихваше радостенъ.

Когато тръгнаха наедно водачътъ попита старецътъ познава ли нѣкого си **Боязливко**, който билъ излѣзълъ изъ околноститѣ на градътъ **Глупецово** и тръгналъ на пѫть къмъ небето.

Честенъ му отговори: Познавахъ го твърде добре. Той имаше много добри начала; но бѣше единъ отъ най-досадителнитѣ пѫтници, които съмъ виждалъ презъ живота си.

Великосърдеченъ. Виждамъ, че си го добре познавалъ, защото вѣрно го очъртавашъ.

Честенъ. Разбира се. Азъ бѣхъ неговъ другарь и почти не се раздѣляхъ отъ него. Когато той започна за пръвъ пѫть да мисли върху онова, което има да стане съ насъ въ бѫдещето, азъ бѣхъ нераздѣленъ отъ него.

3) Бит. 39.
4) Деян. I, 13.

Великосърдеченъ. Азъ бѣхъ неговъ водачъ отъ домътъ на Господарьтъ си до вратата на небесниятъ градъ.

Честенъ. Тогава ти добре знаешъ, че той бѣше досадителенъ, не ли?

Великосърдеченъ. Знаяхъ, но азъ можахъ да го търпя, защото на насъ водачитѣ, често се повѣряватъ такива человѣци, за да ги водимъ къмъ Бога.

Честенъ. Тогава, разкажи ми, моля ти се, какъ се държеше той до като бѣше подъ твоето водителство.

Великосърдеченъ. Той винаги се страхуваше отъ това, че не ще може да стигне до тамъ, гдето желаеше да отиде. Всичко що чуваше да разказва нѣкой за мжчнотиитѣ на пжтуванието, го плашеше. Чувахъ, че той лѣжалъ и плакалъ цѣлъ месецъ край **Тинята на отчаянието**, нито смѣялъ да я нагази, макаръ да виждалъ мнозина да преминуватъ преди него на другата й страна, и мнозина отъ тѣхъ да сж му подавали ржка за да го преведатъ. Нито пъкъ искалъ да се върне назадъ. Той не еднажъ казваше, че ще умре, ако не отиде въ небесниятъ градъ и все пакъ губѣше куражъ отъ всѣка срещната отъ него мжчнотия и се препжваше отъ всѣка сѣчка, която външни хора хвърляха на пжтьтъ му.

Откакъ престоя дълго време край **Тинята на отчаянието**, както ви вече казахъ, една утрина току го видѣхъ, че си даде куражъ и се опита да премине и наистина премина. Но когато излѣзе на отвъдниятъ брѣгъ, едвамъ му се вѣрваше че не сънува. Струва ми се, че той имаше и въ умътъ си една **тиня на отчаянието**, която носеше на вредъ, гдето и да отидеше, съ себе си.

Да нѣмаше поне нея, не щѣше да бѫде такъвъ страшливко.

И тъй, той пристигна до вратата, отъ които се започва пѫтьтъ. Тамъ той стоя и мисли дълго време преди да посѣгне съ рѫка и да похлопа, за да му отворятъ; когато най сетне похлопа и вратата се отвори, той като да се уплаши и се отдръпна назадъ правяйки мѣсто и давайки пѫть на други да влѣзатъ преди него. И казваше, че не билъ досадливъ, или по-право да река потикливъ, муденъ въ напредване къмъ доброто.

Тамъ той, горкиятъ, стоеше и трепереше, —да го съжалишъ, като го гледашъ. Като да се чудеше и маеше що да прави? Нито напредъ пристѫпаше, нито назадъ да се върне му се искаше. Най-сетне взе чукалото, което висѣше на вратата и почука съ него еднажъдваждъ. Щомъ тѣ се отвориха, той пакъ се дръпна назадъ, както по-напредъ.

Отворилиятъ се доближи до него и го попита какво искашъ Треперко? Боязливко вмѣсто да отговори току се сгромоляса на земята. Вратарьтъ се чудеше съ него, като го гледаше да трепери и мълчи.

Най-после, той му рече: Миръ да ти бѫде! Стани, вратата сѫ отворени, влѣзъ понеже си благословенъ.

Чакъ подиръ тѣзи ободрителни за него думи той стана и влѣзе треперяйки като трепетликовъ листъ и безъ вѣтъръ да го духа. А когато влѣзе срамъ го бѣше да погледне онѣзи, които бѣха вѫтре и току затуляше съ рѫка лицето си. Следъ като постоя тамъ така малко време, казаха му да продължава пѫтьтъ си, като му и показаха по коя посока да върви. Той вървѣ до гдето стигна до нашиятъ домъ. Но, както постѫпи

при първитѣ врата, тъй направи и при вратата на господарьтъ ми Тълковникъ. Той стоя тамъ и мръзна доста време, преди да посмѣе да почука. Пъкъ неискаше да се върне назадъ. Той даже имаше едно препоржчително писмо до Господарьтъ ми да го приеме и да му покаже нуждното гостоприемство, като му даде и единъ добъръ и храбъръ водачъ, защото бѣше много страшливъ. И при все това страхъ го бѣше да почука на вратата. Той стоя тамъ и чака до като омалѣ отъ гладуване и едвамъ се държеше на краката си. По едно време, чини ми се азъ надникнахъ презъ прозорецътъ на навънъ и, като го видѣхъ, излѣзохъ при него и го попитахъ кой е? Вмѣсто да чуя отговоръ отъ устата му, видѣхъ очитѣ му да се напълниха съ сълзи и, азъ разбрахъ що иска той. Тогава влѣзохъ вжтре, казахъ за него на домашнитѣ и представихъ работата му на господарътъ си. Той ме прати да го повикамъ, но до като го склоня да влѣзе видѣхъ си и патихъ си. Най-сетне той влѣзе. Господарьтъ ми го прие радостно и се отнесе къмъ него много любезно. На обедъ сипаха въ паницата му отъ най-хубавото ястие. Тогава той подаде на Господарьтъ ми писмото си и Господарьтъ ми му каза, че ще задоволи желанието му. Откакъ престоя въ кжщи нѣколко време, той се посъвзе и поотпустна малко. Господарьтъ ми трѣбва да знаете, е много милостивъ и смиxодителенъ къмъ онѣзи които се боятъ и за това той съ обноскитѣ си го насърдчи. Следъ като разгледа едно друго въ домътъ той се приготви да продължи пжтуването си къмъ градътъ. Господарьтъ ми както направи и за Христиана по преди, даде му едно стъкло вино и нѣколко добри за ядене нѣща. Тъй ние тръгнахме като азъ вървѣхъ

напредъ; человѣкътъ обаче говореше твърде малко, само въздишаше силно.

Когато стигнахме до едно мѣсто, гдето висѣха обесени трима души, той се обади като каза: съмнявамъ се да не бѫде и моятъ край такъвъ. Но когато видѣ **кръстътъ и гробътъ** зарадва се Тамъ, казвамъ си го, той пожела да постои малко и да ги погледа. Подиръ туй той изглеждаше вече по-веселъ. Когато стигна до рѫтътъ **Мѫчнотия**, той не се уплаши отъ него, нито даже се боя отъ лъвоветѣ; трѣбва да знаете, че мѫчнотиитѣ му не бѣха за такива нѣща, но го бѣше страхъ да ли най-после ще бѫде приетъ.

Азъ го уведохъ въ домътъ нареченъ Красенъ, чини ми се почти насила; и когато влѣзе, запознахъ го съ девойкитѣ на мѣстото, обаче той се срамуваше да дружи съ тѣхъ. Той много желаеше да бѫде самъ, но винаги обичаше да слуша полезенъ разговоръ и много пѫти се потуляше задъ завесата, за да слуша разговоритѣ на другитѣ. Особенно много обичаше да слуша за старини и да размишлява за тѣхъ на умътъ си. Той после каза, че много обичалъ да стои въ тѣзи два дома, изъ които излѣзе най-подиръ именно при вратата и въ домътъ на Тълковникътъ, но не смѣялъ да пожелае да остане тамъ.

И когато се спуснахме отъ домътъ Красенъ надолу изъ рѫтътъ въ **Долината на Смирението**, той слѣзе много хубаво, както всѣки другъ человѣкъ, що съмъ виждалъ въ живота си; защото не искаше да знае колко е доленъ, стига само да бѫде най-после блаженъ. Стори ми се като да имаше единъ видъ приятелство между тази долина и него, защото никога другъ пѫть не бѣхъ го виждалъ да изгледва по-веселъ и доволенъ презъ всич-

което време на пжтуването му, отколкото бѣше въ тая долина.

Тукъ той се търкаляше като дете, пригжщаше земята и целуваше самитѣ цвѣтя, които растѣха тадява.[1]) Той ставаше рано, въ тъмни зори и се разхождаше съ наслада изъ тази долина.

Но когато дойде до входътъ на **Долината на смъртната сѣнка**, уплашихъ се да го не изгубя; не защото самъ се уплаши и искаше да се върне, (това той винаги мразѣше), но защото щѣше да умре отъ страхъ. Той току викаше: О, вампиритѣ ще ме грабнатъ! о, вампиритѣ ще ме грабнатъ! И азъ съ голѣма мжка можахъ да го умиря. Той вика и плака тукъ, толкова много, че ако бѣха го чули, не щѣха да закжснѣятъ да го нападнатъ.

Едно нѣщо обаче ми направи силно впечатление, че тази долина бѣше толкова мирна, когато ние минувахме презъ нея, че никога другъ пжть не е бивала такава, било преди насъ, било следъ насъ. Иде ми да предположа, че тѣзи врагове бѣха нарочно възпрени отъ Нашиятъ Господь и имъ бѣше заповѣдано да не правятъ нищо до като премине Боязливко.

Щѣше да бжде отекчително, ако речехъ да ви разправя за всичко подробно; ще споменя само още за едно-две нѣща. Когато той стигна на **Суетниятъ панаиръ**, видѣ ми се наеженъ да се бие съ всички, що бѣха тамъ. Бояхъ се да го не удари нѣкой по главата и го убие, толкова ги разядоса той съ порицаването на тѣхнитѣ безумия. Въ **Омаятелната земя**, той бѣше много внимателенъ. Но

1) Пл. Иер. 3, 27—29.

когато дойде до моста на рѣката, той пакъ се много уплаши. Сега, сега, рече той, ще се удавя и загина за винаги и тъй никога вече не щѫ видя радостно онова лице, което бѣхъ дошълъ отъ толкова си далечно мѣсто, за да го видя.

И тукъ азъ пакъ видѣхъ едно доста забележително мѣсто — водата на онази рѣка бѣше по-плитка отколкото я бѣхъ виждалъ до сега презъ живота си; най-после той я премина безъ да измокри много нозетѣ си. Когато отиваше къмъ вратата, азъ се опростихъ съ него и му пожелахъ добро приемане горе. Той ми отговори: щѫ, щѫ. Следъ това ние се раздѣлихме и азъ вече го не видѣхъ.

Честенъ. Навѣрно, той най-после се удостои съ добра сполука, не ли?

Великосърдеченъ. Да, да, азъ никога не се съмнявахъ за него. Той бѣше человѣкъ съ изряденъ духъ, само че почти винаги се страхуваше кога отъ едно кога отъ друго. И това правеше живота му толкова тягостенъ за самаго него, колкото и утекчителенъ за другитѣ.[1]) Той чувствуваше отъ всички най-силно грѣхътъ. Той толкова се боеше да не би да стори нѣкакъ зло нѣкому, че много пѫти се отричаше отъ много законни нѣща, страхъ го бѣше да не съблазни нѣкого съ що годе.[2])

Честенъ. А коя бѣше причината на това му настроение и треперане?

Великосърдеченъ. Имаше две причини за това. Едната бѣ тази, че премѫдрий Богъ тъй иска — едни да свирятъ и се веселятъ, а други да плачатъ и тѫжатъ. Г. Боязливко свирѣше **бассо**. Тъй и другаритѣ му свирѣха съ

1) Пс. 83.
2) Рим 14, 21; 1-о Кор. 8, 13

самвиката, 1) чийто гласъ е по-печаленъ отъ колкото гласътъ на другитѣ музикални инструменти, макаръ нѣкои и да казватъ, че бассото било основата на музиката. Първата струна, която свирачътъ досѣга най-напредъ, когато иска да нагласи струнитѣ, е струната на бассото. Когато Богъ иска да доведе душата человѣшка въ съгласие съ Себе Си, Той досѣга най-първомъ тази струна. Само това бѣше недостатъкътъ на г. Боязливко, гдето той не свирѣше на други музикаленъ инструментъ дори до по-сетнешната си възрастъ.

Осмѣлявамъ се да говоря тъй преносно, за да разбудя умоветѣ на младитѣ читатели и защото, въ книгата **Откровение**, спасенитѣ се сравняватъ съ една дружина свирачи, които свирятъ съ тръбитѣ и китаритѣ си и пѣятъ пѣсеньта си предъ престолътъ. 2)

Честенъ. Както се вижда отъ това, което ти ми разказа за него, може да се заключи, че той е билъ много ревностенъ человѣкъ. Отъ мѫчнотии, отъ лъвове, или отъ Суетния панаиръ, той никакъ не се е боялъ, само грѣхътъ и пѫкълътъ сѫ правяли да настръхватъ коситѣ му отъ ужасъ, защото се е съмнявалъ въ това да ли ще има честьта да влѣзе въ тази небесна земя.

Великосърдеченъ. Право казвашъ. Тѣзи именно нѣща го смущаваха и, тѣ, както ти добре забелеза, произхождаха отъ слабостьта на умътъ му, а не отъ онази на неговиятъ духъ, относително практичната страна на живота на пѫтницитѣ.

Смѣя да кажа, както казва пословицата, че той можеше да отстрани съ гола ржка ед-

1) Откр. 5, 8; 14, 2 и 3.

2) Откр. 14, 2 –3.

на главня, ако такава се изпречеше на пѫтьтъ му; но онова, отъ което се притѣсняваше, никой до сега не е могълъ лесно да го отърси отъ себе си.

Христяна: Този разказъ за Г-нъ Боязливко ме много ползува; азъ мислѣхъ, че като мене никой нѣма, но сега виждамъ, че има малко прилика между мене и този добръ човѣкъ; само въ две нѣща не си приличаме единъ на другъ. Неговитѣ смущения сѫ били толкова голѣми, че никога не е могълъ да ги скрие отъ хорскитѣ очи; когато моитѣ азъ подавяхъ въ себе си. Неговитѣ смущения при това сѫ го притѣснявали и измѫчвали, тѣ дори сѫ го възпирали да потърси подслонъ въ гостоприемнитѣ домове; когато, напротивъ, моето смущение ме е окуражавало да хлопамъ по-силно на гостоприемнитѣ врата, за да намѣря подслонъ.

Милосърдна. Азъ ще дръзна да изкажа това, що е на сърдцето ми, трѣбва да призная, че нѣщо Боязливково е имало и у мене. Азъ всѣкога се бояхъ отъ езерото и за изгубване мѣстото си въ раятъ, отколкото за изгубване каквито и да било други нѣща. О, мислѣхъ си азъ, какъ ли да можахъ да бѫда честита, за да имамъ едно жилище тамъ! Даже отъ всичко да бѫда лишена на този свѣтъ, но само него да спечеля.

Матей. Мене пъкъ само страхътъ ме караше да мисля, че съмъ още далечъ отъ да имамъ това качество у себе си, което придружава спасението. Но ако така е било съ такъвъ человѣкъ, като него, защо и съ мене да не стане всичко, що е добро?

Яковъ. Безъ да имашъ страхъ отъ Бога, неможешъ получи благодать отъ Него. Макаръ, че не всѣкога се получава благо-

дать, ако само отъ пъкълътъ се боимъ, да не отидемъ тамъ.

Великосърдеченъ. Добре каза Якове, ти олучи тъкмо тамъ, гдето мѣрѣше. Защото „начало на премждростьта е страхъ отъ Бога"; а знае се че, който нѣма началото, неможе да има ни срѣдата, ни краятъ. Ние, обаче, ще завършимъ тукъ разговоръть си за г. Боязливко следъ като изпѣемъ за него тази прощална пѣсень:

Добре, че отъ Бога се боеше,
О, драгий ни Боязливко,
И страхъ те бѣше да направишъ,
Що бѣ вредно зарадъ тебъ.
Но, да ли и страхъ те бѣше
Отъ езерото и отъ ровътъ?
Да — но вси да се бояха!
Сами себе си погубватъ,
Твоятъ умъ, които нѣматъ.

И видѣхъ, че тѣ още продължаваха разговоръть си Защото следъ като Великосърдеченъ завърши приказката си за Боязливка, Честенъ започна да имъ разправя за другъ единъ человѣкъ, наричанъ **Вироглавъ.** Той казваше, че билъ пѫтникъ, рече Честенъ, но азъ и сега съмъ увѣренъ, че той никога не е минувалъ презъ вратата, отъ които се започва правиятъ и сигуренъ пѫть.

Великосърдеченъ. Разговарялъ ли си се нѣкога съ него върху това?

Честенъ. Разговарялъ съмъ се не еднаждъ и двaждъ, а нѣколко пѫти; но той всѣкога се показваше какъвто си бѣше наистина, макаръ да се преструваше много. Нито за человѣка го бѣше грижа, нито за нѣкакъвъ доводъ и примѣръ за добро; той вършеше само онова, което умътъ му заповѣд-

ваше да струва, никой не можеше да го накара да направи друго нѣщо, макаръ и похубаво да е.

Великосърдеченъ. А о какви принципи се придържаше той? Струва ми се, че ще можешъ да ми отговоришъ на този въпросъ.

Честенъ. Той поддържаше, че человѣкъ може да следва както добродетелитѣ, тъй и пороцитѣ на пѫтницитѣ, за да добивалъ опитность и, че тъй като постѫпалъ щѣлъ да бѫде избавенъ отъ злото, спасенъ.

Великосърдеченъ. Какъ? Ако бѣше казалъ, че и най-добритѣ хора могѫтъ да бѫдатъ повлияни отъ пороцитѣ и сами опорочени, то биималъ право за това; защото въ сѫщность ние не сме неуязвими отъ който и да било порокъ, освенъ, когато стоимъ винаги на щрекъ и се подвизаваме въ борба съ тѣхъ. Но виждамъ, че не това е поддържалъ той; да не би да искашъ да кажешъ, че той е утвърдявалъ както да постѫпа человѣкъ така е право.

Честенъ. Тъй, тъй! Именно това искамъ да река, че той тъй вѣрваше, тъй и постѫпваше.

Великосърдеченъ. Но на какво се е наблѣгалъ за да твърди това?

Честенъ. Той казваше, че се наблѣгалъ на Св. Писание, то го било подкрепяло.

Великосърдеченъ. Моля те, г. Честене, дай ни нѣкои подробности върху това.

Честенъ, Да ви дамъ. Той казваше че и възлюбениятъ отъ Бога Давидъ се е събиралъ съ чужди жени и, за това, и той можелъ да прави сѫщото. Че и премѫдриятъ Соломонъ, неговиятъ възлюбленъ синъ ималъ много жени, за това и той може да има повече отъ една. Казваше още, че Сарра и набожни-

тѣ баби въ Египетъ лъгали, лъгала и спасената Раавъ, блудницата Иерихонска и за това и той можалъ да лъже. Той казваше че ученицитѣ на Исуса Христа отишли и взели по негова заповѣдь чуждо осле за да го язди Той до Иерусалимъ, сѫщото можалъ да прави и той. Яковъ добилъ бащината си благословия като първороденъ съ лукавщина и притворство, сѫщото можелъ да прави и той.

Великосърдеченъ. Чудно мждрувание! Ти увѣренъ ли си, че той е твърдѣлъ това сериозно, а не на шега?

Честенъ. Азъ съмъ го чувалъ да защищава това си убеждение и да привежда стихове отъ Св. Писание за подкрепянието му, да представя и др. доводи и пр.

Великосърдеченъ. Такова твърдение не заслужава никакво внимание, нито може да се търпи.

Честенъ. Трѣбва да ме разберете добре; той не казваше, че всѣкой человѣкъ можеше да постѫпа така; но че тѣзи, които имали добродетелитѣ на онѣзи, които сѫ вършели такива работи, можели сѫ да имъ подражаватъ и въ пороцитѣ.

Великосърдеченъ. Но може ли да има по-лъжовно заключение отъ това? Защото това би значело да приемемъ че понеже добритѣ человѣци грѣшили отъ слабость, ние можемъ да грѣшимъ безъ страхъ отъ наказание, стига да имаме по нѣкоя и друга добродетель. Кой може да си помисли, че за человѣка е възможно да се заслѣпи до толкова отъ похотьта, че да търси доводи, за да я оправдава? Но, истинно е Писанието: „на онѣзи, които се противятъ (Богу) Христосъ е камъкътъ отхвърленъ отъ зидаритѣ, камъкъ на препъвание и съблазънь, о който тѣ се пре-

пжватъ и се противятъ на словото на което сж и опредѣлени“[1]) И пакъ, това щето мисли той, че такива хора могатъ да иматъ добродетелитѣ на благочестивитѣ е сжщо такава голѣма измама, каквато е и другата; да „яде нѣкой грѣховетѣ на Божиитѣ хора“[2]) както кучето което ближе нечистотията на хората, не може да се приеме като знакъ, че той притежава тѣхнитѣ добродетели. Азъ не вѣрвамъ тъй мислящиятъ человѣкъ да има вѣра и любовь къмъ Бога, но азъ зная, че ти си му възразилъ съ силни думи. Може ли да каже той нѣщо за себе си?

Честенъ. Той казва, че да постжпа человѣкъ споредъ както мисли че е право, било по-честно, отъ колкото да постжпа противъ убеждението си.

Великосърдеченъ. Много нечистивъ отговоръ. Защото ако и разюздаването на нашитѣ похоти, когато мнѣнията ни сж противъ тѣзи нѣща, да е лошо, пакъ да грѣшишъ и да искашъ хората да търпятъ твоятъ грѣхъ е по-лошо. Едното прави гледащитѣ случайно да се препжватъ, а другото ги увлича въ примката.

Честенъ. Има мнозина, които мислятъ като този человѣкъ, но които не говорятъ като него; по тази причина твърде малцина излизатъ на пжть къмъ небето.

Великосърдеченъ. Право казвашъ, и наистина това е за съжаление. Но, който себи отъ Царьтъ на раятъ, ще се отдѣли отъ всичкитѣ.

Христяна. Има чудновати мнения на свѣтътъ. Азъ познавамъ едного, който казваше,

1) 1-о Пет. 2, 7 и 8.
2) Ос. 4, 8.

че до смъртния ни часъ има още много време, та ще успѣемъ да се покаемъ за грѣховетѣ си.

Великосърдеченъ. Такива хора не сѫ мѫдри; глупавъ ще бѫде онзи человѣкъ, който въ една седмица има да пѫтува 8 часа пѫть, ако отложи пѫтуването си до последнията часъ на седмицата.

Честенъ. Право казвашъ; и при всичко това пакъ повечето отъ онѣзи, които се считатъ за пѫтници, тъй постѫпатъ. Азъ съмъ, както виждате старъ человѣкъ и съмъ пѫтувалъ по този пѫть много дни и съмъ научилъ много нѣща.

Азъ съмъ виждалъ като сѫ тръгвали нѣкои тъй като че ще прогонятъ предъ себе си всичкиятъ свѣтъ и, които вѫтре въ нѣколко дни сѫ умирали, както онѣзи въ пустинята и никога не сѫ видѣли обещаната земя. Виждалъ съмъ други които когато най-напредъ сѫ тръгвали на пѫть, не сѫ обещавали нищо и които человѣкъ би си помислилъ, че ще живѣятъ день до пладне, а сѫ се показали много добри и издържливи пѫтници. Виждалъ съмъ други, които сѫ тичали напредъ много бързо и току виждъ, че се повърнали сѫщо тъй бързо тичащи назадъ. Виждалъ съмъ трети, които изпървомъ сѫ похвалявали много живота на пѫтницитѣ, а не следъ много време сѫ започвали да говорятъ противъ него. Чувалъ съмъ нѣкои, които за пръвъ пѫть сѫ потегляли къмъ раятъ да казватъ увѣрено, че има такова мѣсто и, които като сѫ стигнали почти тамъ, връщали сѫ се пакъ назадъ и сѫ казвали, че такова мѣсто нѣмало. Чувалъ съмъ други, които сѫ се хвалили че чудо биха направили, ако нѣкой би имъ се възпротивилъ, но които поради неоснователно подплашване

сѫ напущали и вѣрата си и пѫтьтъ си и всичко.

Когато тѣ си вървѣха тъй изъ пѫтя и си приказваха, посрѣщна ги тичешкомъ единъ человѣкъ и имъ каза: Господа и вие, които сте послаби, ако обичате живота си, пазете се, защото предъ васъ има разбойници.

Великосърдеченъ каза: това сѫ тримата, които по-преди нападнаха **Малсвѣра**, а на съобщительтъ рече: Добре, ние сме готови да се разправимъ съ тѣхъ. Продължавайки пѫтьтъ си, тѣ се вглеждаха при всѣко извиване на пѫтьтъ за да видятъ да ли злодейцитѣ не ги причакватъ нѣкѫде. Разбойницитѣ обаче не се показаха предъ пѫтницитѣ било, че чуха Великосърдеченъ като каза: готови сме да се разправимъ съ тѣхъ, било че имаха другъ планъ за нападанието върху него и другаритѣ му.

Христяна, тогава рече: Дали не ще да има тадява наблизу нѣкоя гостоприемница за да си починемъ, понеже азъ и децата ми се много уморихме отъ пѫтуванието?

Честенъ й отговори: такова мѣсто има недалечъ отъ тука; единъ много почетенъ Христовъ ученикъ на име Гай живѣе тамъ.[1])

Всички решиха да се отбиятъ въ домътъ на Гайя, а особенно защото старецътъ препоръчва това мѣсто много и го похвали. Когато стигнаха до вратата на домътъ, тѣ влѣзоха безъ да похлопатъ по напредъ, защото на вратата на странноприемница не се хлопа. Щомъ влѣзоха тѣ повикаха господарьтъ на кѫщата и той дойде при тѣхъ. Тѣ го попитаха има ли мѣсто за пренощуванието имъ.

Гай имъ отговори: За добри хора винаги

---

1)Рим. 16, 23.

има мѣсто тукъ, защото моятъ домъ е за такива.

Тогава Христяна, Милосърдна и момчетата се зарадваха много. Господарьтъ имъ показа една стая за дветѣ жени и за момчетата и друга за Великосърдеченъ и за Честена.

Великосърдеченъ рече: Добрий Гайо, що имашъ за вечеря?

Тѣзи пѫтници днесъ извървѣха много пѫть и сѫ хемъ уморени, хемъ гладни.

Гай отговори. Нѣмамъ нищо готовс, и да приготвя немога, защото е вече късно за купуване потрѣбното ястие. Ще ви гостя съ що Богъ далъ.

Великосърдеченъ рече: Ние ще сме благодарни каквото ни дадете, защото зная, че у тебе винаги ще се намѣри добра и полезна храна.

Гай поржча на готвачътъ си **Добровкусенъ** да сготви на бързо какво може и като се завърна при пѫтницитѣ поздрави ги съ „добре дошли, мили гости"! Изказа радостьта си, за гдето може да имъ даде подслонъ и имъ предложи до като се приготви вечерята, да се занимаватъ съ нѣкой полезенъ за всички разговоръ. Всички се съгласиха.

Гай рече: Чия съпруга е тази старата госпожа и чия дъщеря е тази младата?

Великосърдеченъ. Тази жена е на единъ мѫжъ на име **Христианъ** пѫтникъ отъ по-предишни времена; това сѫ четиритѣхъ му сина отъ нея, а девойката е една нейна познайница, която е склонила да пѫтува съ нея къмъ небесниятъ градъ. Всичкитѣ момчета следватъ примерътъ на баща си и желаятъ да вървятъ по неговитѣ стѫпки; и когато видятъ нѣкое мѣсто, гдето стариятъ пѫтникъ е нощувалъ, или почивалъ, или другъ белегъ отъ

него, това ги много радва и тѣмъ се ще да сторятъ тамъ сѫщото, което е сторилъ той.

Гай рече: Това ли е жената на Християна? И негови деца ли сѫ тѣзи момчета? Азъ познавахъ на твоятъ мѫжъ баща му, ей, даже и неговиятъ баща — дѣда му. Мнозина отъ този родъ бѣха добри хора. Тѣхнитѣ прадеди сѫ живѣли най-първомъ въ Антиохия.[1] Християновитѣ праотци (мисля да си чувала отъ мѫжътъ си да говори за тѣхъ) бѣха твърде достойни человѣци. Тѣ повече отъ всички, които познавамъ, сѫ се показали хора съ голѣма добродетель, дързость за Господарьтъ на пѫтницитѣ, за пѫтищата му и за онѣзи, които го любятъ. Азъ съмъ слушалъ за онѣзи отъ роднинитѣ на мѫжътъ ти, които сѫ устояли храбро срещу всички изпитни и съблазни, за истината. Стефанъ единъ отъ първитѣ въ този родъ биде убитъ съ камъне.[2] Яковъ пакъ отъ сѫщиятъ родъ биде убитъ съ мечъ[3] отъ лоши хора. Безъ да говоря за Павла и Петра, человѣци отъ древнйо време, членове отъ сѫщото семейство, имаме още Игнатия, който бѣ хвърленъ на лъвоветѣ и разкѫсанъ отъ тѣхъ за угода на тълпата.

Романа, чиято плъть се свлече отъ коститѣ му и нарѣза на кѫсове. Имаше още единъ, когото провесиха голъ въ кошница на слънце за да го жилятъ оси и другъ, когото туриха въ едно вретище и го хвърлиха въ морето да се удави. Щѣше да ми бѫде невъзможно ако река да изброявамъ всички отъ това семейство, претърпели мѫки и смъртъ за любовьта си къмъ небесния Царь и поради отиванието

1) Дѣян. 14, 16.
2) Дѣян. 7, 59 и 60.
3) Дѣян. 12, 2.

си при него. Азъ немога да се нарадвамъ като виждамъ четири такива кротки и смирени момчета, които мѫжътъ ти е оставилъ да отгледашъ и учишъ на добро. Надѣвамъ се, че тѣ не ще посрамятъ името на баща си и твоето; и ходейки по неговитѣ стѫпки ще отидатъ при него, въ блаженниятъ рай.

Великосърдеченъ. Найстина господине, тѣ сѫ добри момчета и явно е, че тѣ драговолно сѫ поели пѫтътъ на баща си.

Гай. Това казвамъ и азъ. За това сигурно е, че Христиановото семейство ще се разпространи по цѣлото лице на земята и ще бѫде многобройно и честито. Нека Христяна гледа да намѣри добри девойки за синоветѣ си, на които тѣ да бѫдатъ вѣрни и преданни, та родътъ и домътъ на баща имъ да не се забравя никога на земята.

Честенъ. Жално ще бѫде да падне неговото семейство и да се изгуби.

Гай. Да падне то неможе, но да се намали може. Но нека Христяна последва съветитѣ ми и тъй то да се подържа и расте.

После Гай като се обърна къмъ Христяна рече ѝ: Христяно! Драго ми е да те видя тукъ наедно съ приятелката ти Милосърдна и азъ смѣя да те посъветвамъ, ако тя обича най-голѣмото ти момче Матея, задоми го съ нея. Тъй ти ще направишъ едновременно добрина и на двамата и, отъ друга страна, ще се произведе благочестиво потомство на земята. Христяна послуша съветитѣ на Гайя и понеже Милосърдна и Матей се обичаха и желаеха да встѫпятъ въ бракъ помѣжду си, годежа имъ стана тутакъ-си, а следъ не много време отпразднува се и сватбата имъ. Но за това щемъ поприказва по-сетне.

Гай рече: Сега ще поговоря за женитѣ, за да отнема укоръ имъ. Защото макаръ смъртьта и проклетията да дойдоха на земята чрезъ жената [1]), пакъ чрезъ нея дойдоха животътъ и избавлението: Богъ проводи Сина Си, който се роди отъ жена [2]), за да ни спаси. Раждането деца е благословия за домътъ, а не проклетия, то заягчава връзкитѣ между мѫжътъ и жената и увеличава взаимната имъ любовь. Безумни сѫ онѣзи, които се гнусятъ отъ дѣлото на майката и порицаватъ женитбата. Когато Спасителътъ дойде, най-първомъ за него се зарадваха жени, сѫщо и когато възкръсна изъ мъртвитѣ.[3]) Женитѣ пакъ жертвуваха за Христа отъ имотитѣ си, следваха го съ чудна преданность и му прислужваха.[4]) Жена отри съ сълзи нозетѣ Му и Го помаза съ миро за погребението Му.[5]) Жени плачеха, когато Го отвеждаха на Голгота, за да Го разпънатъ тамъ.[6]) Жени пакъ следѣха где го полагаха снелитѣ Го отъ кръсгътъ.[7]) Жени отидоха най-рано и първомъ при гробътъ Му въ първиятъ день на седмицата съ аромати да Го помажатъ; [8]) Жени чуха най-първомъ отъ ангелитѣ, че Той е възкръсналъ и първи обадиха на ученицитѣ му за това.[9]) Женитѣ, следователно, иматъ намѣса съ насъ мѫжетѣ въ благодатниятъ животъ на този и на онзи свѣтъ.

Готвачътъ извести, че вечерята е готова

---

1) Бит. 3.
2) Гал. 4, 4.
3) Лук. 1, 42—46.
4) Лук. 8, 2 и 3.
5) Лук. 7, 37—50; Иоан. 11, 2· 12 3
6) Лук. 23, 27.
7) Мат. 27. 55 и 56; Лук. 23. 55
8) Мат. 27, 62, Лук. 24, 1.
9) Лук. 24 22 и 23.

и поржча да сложатъ трапезата и сждоветь по нея за ястието.

Матей рече: Приготовленията за вечерята разпалятъ у мене чудна охота за ядене, каквато до сега никога не съмъ ималъ.

Гай. Нека и всичкитѣ добри ученици презъ този животъ да породятъ у тебе още по-голѣмо желание да седнешъ на трапезата на Великиятъ Царь, за да вечеряшъ въ царството Му; защото всѣко проповѣдване книгитѣ и постановленията тукъ, не сж нищо друго, освенъ слагание паница и соль на трапезата, когато ги сравнимъ съ угощението, което Господь ще ни даде въ домътъ си.

Вечерята се донесе. Най-първомъ се сложи едно бедро и гжрди, за да покажатъ че трѣбва да се почне ядението съ молитва и хвала на Бога. Съ бедрото си Давидъ възвишаваше сърдцето си къмъ Бога, а съ гжрдитѣ си, въ които се намѣрва сърдцето му, той се облѣгаше на китарата си, когато свирѣше.[1] Тѣзи две ястия бѣха много вкусни и добри и всички ядоха съ охота.

После донесоха едно стъкло съ вино, червено като кръвь.[2] И Гай имъ рече: Пийте свободно, това е истинскиятъ сокъ на лозата, който развеселява сърдцето на Бога и и на человѣцитѣ.

И тѣ пиха и се развеселиха.

Следъ това донесоха една паница млѣко разбито, Гай каза: Дайте го на момчетата, за да растътъ чрезъ него.[3]

Тогава донесоха едно следъ друго, по една паница съ масло и медъ. И Гай рече:

---

1) Лев. 7, 32—34; 10, 14 и 15. Пс. 25; 1; Евр. 13, 45

2) Второ. 32, 14; Сжд. 9, 13; Иоан. 15, 5

3) I-о Пет. 2, 1 и 2.

Яжте свободно отъ това, защото е добро за разсѫждението и за разумътъ ви. Съ това се хранѣше нашиятъ Господъ когато бѣше дете.

„Масло и медъ ще яде до гдето научи да отхвърля лошото и да избира доброто". [1])

Следъ това донесоха една паница ябълки, много вкусни овощия.

Матей рече: Можемъ ли да ядеме ябълки, защото чрезъ тѣхъ змията прелъсти нашата прамайка Ева?

Гай му отговори: Чрезъ ябълки бидохме прелъстени; но грѣхътъ, а не ябълкитѣ оскверниха душата ни. Ако ядемъ отъ запретенитѣ ябълки, кръвьта ни се покваря; но когато ни се позволява да ги ядемъ, тѣ ни ползуватъ.

И тъй, пий отъ стъклата му ти, Църкво, гълѫбице и яжъ отъ ябълкитѣ му ти, която си ранена отъ любовь. [2])

Матей каза: Азъ се подвоумихъ защото не преди много време се разболѣхъ отъ ядене овощия.

Гай. Запретениятъ плодъ разболѣва, но не и оня, който нашиятъ Господь позволява.

До като се тъй разговаряха, поднесоха имъ друго ястие, направено отъ орѣхи. Тогазъ нѣкои отъ седящитѣ на трапезата казаха, че орѣхитѣ развалятъ слаби зѫби, особенно зѫбитѣ на децата. Това като чу Гай, каза: „Мѫчнитѣ текстове сѫ орѣхи (не ще ги нарека измамливи), на които черупкитѣ криятъ ядката. Орѣхитѣ ви се поднасятъ, за да ги чупитѣ и ядете ядкитѣ имъ".

Тогазъ тѣ се много развеселиха и стояха дълго време на трапезата и говорѣха за много нѣща.

1) Ис. 7, 15.
2) Пѣс. на Пѣснитѣ 6, 11.

Вечеря у Гаевия домъ.

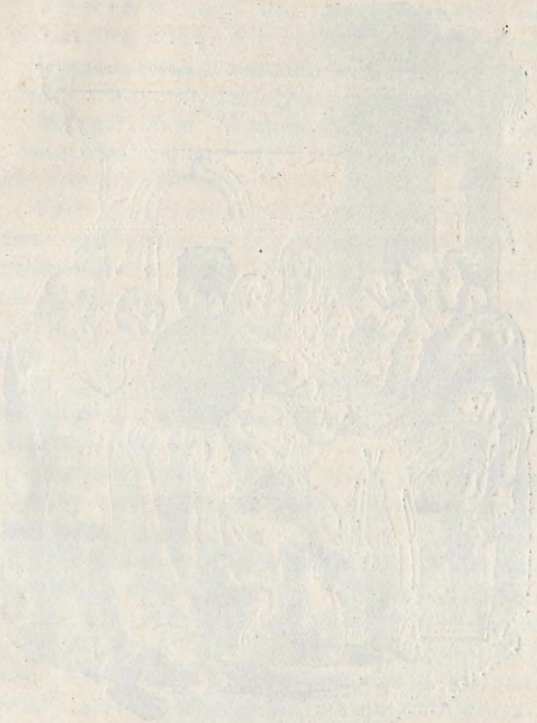

Старецътъ **Честенъ** рече: Добрий господарьо, до като чупимъ орѣхитѣ, отгатни ни тази гатанка:

Имаше единъ человѣкъ, когото едни наричаха лудъ; той, колкото по-вече разпръсваше, толкова по-вече имаше.

Всички обърнаха внимание да чуятъ какво ще каже Гай. Той обаче помълча нѣколко време и после отговори:

Който раздава имането си на сиромаситѣ, ще има двойно и десеторно пѫти по-вече.

Иосифъ се обади: Азъ мислѣхъ, господарьо, че мѫчно ще отгадаешъ тази гатанка.

Гай рече: О, младий момко, азъ съмъ се обучавалъ въ такива работи отдавна. Нищо друго не ни учи тъй добре, както опитностьта. Азъ съмъ се научилъ отъ Моятъ Господь да бѫда благъ и азъ зная, че съмъ спечелилъ отъ това. Единъ разпилява, но по вече придобива, а другъ скѫтва безъ мѣра и пакъ много му недостига. Нѣкой се счита за богатъ, а нѣма нищо, другъ се счита за сиромахъ, а има всичко.[1])

Самуилъ се наведе къмъ майка си Христяна и й пришъпна: Мамо, този домъ ще да е на много добъръ человѣкъ, нека не бързаме да си излизаме отъ тука и нека направимъ сватбата на бати Матея съ Милосърдна, па тогава да заминемъ изъ пѫтьтъ си.

Гай, като чу това, рече: На драго сърдце съмъ съгласенъ, чадо мое.

И тъй тѣ престояха тукъ по-вече отъ месецъ и Милосърдна стана жена на Матея.

До като стояха тукъ, Милосърдна споредъ обичаятъ си кроеше и шиеше дрешки и други облѣкла и ги раздаваше на сиромаси.

1) Притчи 11 : 24; 13 : 7

Чрезъ това тя направи да се говори за пжтницитѣ много хубаво.

Но да се върнемъ пакъ на думата си. Следъ вечеря момчетата пожелаха да си лѣгнатъ, защото бѣха уморени отъ пжть. Гай поржча да имъ посочатъ стаята, а Милосърдна каза: Азъ ще ги настаня на леглата имъ. Тѣ спаха добре, но другитѣ стояха будни цѣла нощь, не имъ се щѣше ни на еднитѣ, ни на другитѣ да се раздѣлятъ, толкова много се обикнаха. Следъ доста дълъгъ разговоръ за господарьтъ си, за себе си и за пжтешествието си, старецътъ Честенъ почна да клюма. Великосърдеченъ му рече: Нима и ти започна да дрѣмешъ? Хайде поразсъни се, ето ти една гатанка и отъ мене.

Честенъ. Кажи я да я чуя.

Великосърдеченъ я каза.

Който иска да убива трѣбва първомъ
да е победенъ.
Който иска да живѣе въ чужбина,
трѣбва да забрави своятъ домъ.

Ха! Каза Честенъ. Тя не е тъй лесна за отгатване и е много мжчна за изтълкуване. Но, Господарьо, кажи, ако обичашъ, нейното значение.

Гай. Не! Тя тебъ се предложи и пада се ти да я изтълкувашъ.

Честенъ тогава рече:

Който желае благодатьта Божия да го
ржководи,
Трѣбва първомъ грѣхътъ у себе да
умъртви;
Който иска да докаже, че е вѣчно живъ,
Трѣбва първомъ за себе си да умре.

Право я отгатна, рече Гай. Здравото учение и опитностьта учатъ тъй, защото до като

първомъ не се яви благодать та и победи душата съ своята мощь и слава, человѣкъ не може и да се противи както трѣбва на грѣхътъ. Освенъ туй, щомъ грѣхътъ е въжето на Сатана за примки и връзване душата съ него, какъ може тя да се противи и се развърже сама? Никой человѣкъ, съ здравъ разумъ, не би повѣрвалъ, че нѣкой може да бжде живъ паметникъ на благодатьта, до като той е робъ на разтлѣнието. Сега ми дойде на умъ едно нѣщо, което заслужва да го чуете. Двама души тръгнали на пжть, единия тръгналъ още когато билъ младъ, а другиятъ — чакъ когато остарѣлъ. Младиятъ трѣбвало да се бори съ силни и много изкушения, а изкушенията на стариятъ били по-слаби, защото и самъ той тѣлесно билъ поотслабналъ. И двамата вървели по пжтьтъ си еднакво, и двамата пжтували радостни и весели. Кой отъ тѣхъ, кажете ми, е блѣстялъ по-ярко съ своитѣ победи, когато нагледъ и двамата се виждали еднакво весели?

Честенъ. Несъмненно младиятъ. Защото който надвие по-голѣмо съпротивление, дава по-добро доказателство, че е билъ по-силенъ, особенно, когато се сравни съ оногова, който еималъ да посреща и да надвие по-малки мжчнотии, както това бива съ старитѣ. Освенъ това, азъ съмъ забелязалъ, че старитѣ сж се облажавали съ тази погрѣшка, сиречъ, като сж вземали отпаданието на тѣлеснитѣ сили за благодатна победа надъ разтлѣнието и съ това сж се лъгали. Истина, благочестивитѣ старци сж най-компетентни, поради опитностьта си, да даватъ съвети на младитѣ за предпазване отъ зло и борение съ него, но пакъ когато старъ и младъ человѣкъ тръгнатъ наедно изъ единъ пжть, младиятъ има предимство

въ това, гдето открива най-хубавото дѣло на благодатьта вжтре въ себе си, при всичко, че искушенията на стариятъ естествено сж послаби.

Когато станаха отъ трапезата членоветѣ на Гайевото сѣмействѣо, Христяна рече на Якова да прочете една глава отъ пророкъ Исайя и той прочете глава 53-а. Когато завърши четението, Честенъ запита: Защо е казано, че Спасительтъ трѣбва да възлѣзе отъ суха земя? И още, че нѣмалъ изгледъ, нито великолѣпие?

Великосърдеченъ отговори: На първото ти питание отговарямъ, че Юдейската църква (народъ), изъ която Исусъ Христосъ произлѣзе, тогава бѣше изгубила почти цѣлиятъ си смисълъ и духъ религиозенъ. На второто казвамъ: Думитѣ се отнасяха за безвѣрнитѣ, които като нѣматъ такова око, което е способно да вижда сърдцето на нашиятъ князъ, сждятъ за него по скромната му външность, сжщо като онѣзи, които незнаяйки, че скжпоценнитѣ камъни почти винаги сж покрити съ пръсть, щомъ намѣрятъ такъвъ, мислятъ го за простъ камъкъ и го захвърлятъ.

Гай рече: Сега като сте тука и, понеже зная, че г. Великосърдеченъ е изкусенъ въ боравението си съ оржжие, ако обичате, подиръ закуската да излѣземъ на полето и да се опитаме тамъ да ли можемъ извърши нѣщо добро. Около половинъ часъ отъ тука живѣе единъ исполинъ **Доброубиецъ**, който върши много пакости и злини по царскиятъ пжть тадява; азъ зная скривалището му. Той е главатарь на нѣколко крадци-разбойници. Добре ще е, ако да можехме, съ Божията помощь да го премахнемъ и отървемъ тѣзи мѣста отъ пакоститѣ му.

Всички склониха и отидоха.

Великосърдеченъ — както бѣ въоржженъ съ сабята си и защитенъ съ щитътъ и шлемътъ си, а другитѣ — съ копия и тояги.

Когато стигнаха до мѣстото, гдето се навърташе той, завариха го съ единъ человѣкъ **Слабоумъ** на име, когото слугитѣ му бѣха хванали на пѫтя и довели при него. Исполинътъ го обираше, следъ което щѣше да го изяде, защото бѣше и плътоядецъ.

Щомъ съгледа Великосърдеченъ и приятелитѣ му при вратата на пещерята съ оржжията имъ, той ги попита какво търсятъ тамъ?

Великосърдеченъ му отговори: Тебе търсимъ; дошли сме да отмѫстимъ за пролѣната отъ тебе кръвь на толкова си пѫтници, следъ като си ги отвличалъ отъ царскиятъ пѫть и обиралъ. За това излѣзъ изъ пещерята си да отговаряшъ.

Той се въоржжи и излѣзе и тѣ подкачика да се биятъ; биха се около единъ часъ и поспрѣха малко боятъ да си поотпочинатъ.

Доброубиецътъ каза: защо сте дошли вие въ земята ми?

Великосърдеченъ. Да отмѫстимъ за кръвьта на пѫтницитѣ, както ти вече казахъ и по-напредъ.

Боятъ се поднови и исполинътъ наддѣле на Великосърдечена, но той скоро се съвзе и въ величието на умътъ си той го удари съ такава сила по главата и ребрата, щото го накара да изпустне оржжието си изъ рѫцетѣ си. И тъй той го порази и уби. Отрѣза му главата и я занесе въ странноприемницата. Той прибра и Слабоума и го заведе въ жилището си. Тѣ показаха главата на исполинътъ на семейството въ кѫщата и окачиха на високо както бѣха направили и по-рано съ главитѣ

на други злосторници, за да сплашатъ онѣзи отъ жителитѣ на тадявашнитѣ мѣста, въ случай, че би харесъли да подновятъ тѣхното злосторничество.

Следъ това тѣ запитаха Слабоума, какъ е попадналъ въ ржцетѣ му.

Слабоумъ имъ отговори: Както виждате, азъ съмъ слабъ человѣкъ и по умъ и по снага, и понеже смъртьта хлопаше всѣки день на вратата ми по еднажъ, азъ си помислихъ, че ако остана у дома си нѣма да живѣя много, за това решихъ да пжтувамъ. Тъй дойдохъ тукъ въ града **Неизвестенъ**, гдето сме се родили всички, азъ и семейството ми. Азъ съмъ человѣкъ умственно и тѣлесно слабъ и много ми се иска да можехъ да прекарамъ живота си въ пжтуване, но сега друго не мога да сторя освенъ да се тътря пълзишкомъ. Когато стигнахъ до вратата отъ гдето се започва пжтьтъ, Господарьтъ на онова мѣсто ме приемного добре, макаръ да ме видѣ, че съмъ умствено и тѣлесно слабъ; той ми даде за изпжтъ най-нужднитѣ за менъ нѣща и ме посъвѣтва да не се отчайвамъ, а да се надѣвамъ на Божията помощь винаги. Когато стигнахъ до кжщата на **Тълковникътъ** и тамъ се отнесоха къмъ менъ съ голѣма благость, и понеже разсждиха и се убедиха че рътътъ **Мжчнотия** ще бжде много труденъ за преминуване за менъ, единъ отъ неговитѣ слуги ме заведе до върхътъ. Истина на менъ сж помогнали много пжтници, но никой не желаеше тъй лудо да пжтува, както пжтувахъ азъ и за това всички ме оставиха да вървя самъ, като ме заминаха; при раздѣлата съ менъ съветваха ме да не губя куражъ, като ме увѣряваха, че волята на тѣхниятъ Господарь е да се

даде разтуха и подкрепа на малодушнитѣ.[1]) Когато, подиръ това пѫтувайки мудно и бавно стигнахъ до **нападни-улица**, тогава ме присрѣщна този исполинъ и се слови на бой съ мене. Уви! На ли бѣхъ слабодушенъ имахъ голѣма нужда отъ укрепителенъ цѣръ, но кой да ми го даде. Той ме доближи и ме сграбчи. Помислихъ си, че ще ме убие. Но когато ме заведе съ добро въ жилището си, увѣрихъ се, че ще излѣза живъ отъ тамъ. Чувалъ бѣхъ, че ни единъ пѫтникъ заробенъ насила, ако остане вѣренъ на Господаря си, по законитѣ на Провидението не умира отъ ржката на врагътъ си. Очаквахъ да бжда само обранъ и наистина той ме обра, обаче остави ме, както виждате живъ, по волята на моя Царь и съ помощьта която ми даде чрезъ васъ, очаквамъ да ме сполетятъ и други насилия, но решихъ, каквото и да става съ менъ да тичамъ когато мога, да вървя когато се уморя отъ тичание и да пълзя, когато не мога да вървя. За всичко благодаря на Бога, който ме е възлюбилъ; решилъ съмъ се еднажъ за винаги да вървя напредъ по пѫтьтъ; умътъ ми е отвъдъ рѣката, на която нѣма мость, макарь да съмъ, както ме виждате слабоуменъ.

Честенъ. Не си ли познавалъ нѣкога по рано единъ пѫтникъ **Боязливко** на име?

Слабоумъ. Познавахъ го. Той бѣше отъ гр. **Глупецово**, който е 4 градуса на северъ отъ гр. **Погибелово** и толкозъ градуса отъ гдето съмъ се родилъ азъ; азъ добре го познавахъ, защото той ми бѣше чичо. Той и азъ си много приличахме, само че бѣше по-низъкъ отъ менъ на ръстъ.

---

1) I. Сол. 5, 14.

Честенъ. Виждамъ, че си го добре познавалъ и наклоненъ съмъ да вѣрвамъ, че сте били сродници, защото и ти имашъ отличителниятъ му изгледъ; очитѣ ти сж сжщо като неговитѣ, па и говорението ти твърде много прилича на неговото.

Слабоумъ. Всички, които сж познавали и двама ни, все тъй сж се произнасяли за насъ. Освенъ това ние даже и по характеръ си приличаме доста.

Гай. Дързай, господине, рече му добриятъ Гай, на драго сърдце те приемамъ въ домътъ си. Каквото ти е нуждно, искай си свободно и, каквото пожелаешъ слугитѣ ми да сторятъ за тебе, ще го направятъ съ готовность.

Слабоумъ рече: Това е неожидана и голѣма добрина за мене, сжщо като кога слънцето изгрѣва изъ тъменъ облакъ. Да ли **Доброубиецътъ** нѣмаше увѣрение, че азъ ще намѣря тукъ толкова добрини, та за това се изпречи напредъ ми и не ме пущаше да дойда насамъ? Да ли мислѣше, че следъ това азъ ще мога да стигна до гостоприемния Гайя. Но тъй даде Богъ да стане.

До когато г. Слабоумъ и Гай се разговаряха тъй, дойде единъ человѣкъ тичешкомъ и повика на портата и каза, че около половинъ часъ надалечъ отъ тука имало нѣкакъвъ си человѣкъ **Кривъ** на име, пжтникъ, ударенъ отъ молния и убитъ на мѣстото гдето седѣлъ,

Слабоумъ. Уви! Убитъ ли е? Той ме настигна нѣколко дни преди да дойда тукъ и пожела да ми бжде другарь. Той бѣше съ мене когато Доброубиецътъ ме зароби, но можа да ме убѣгне защото можеше да тича. Като че избѣгна тогава, за да умре сега, а пъкъ азъ бѣхъ заробенъ, за да остана живъ.

Около това време Матей и Милосърдна се вѣнчаха; и Гай даде щерка си Фива за съпруга на Якова, Матеевиятъ братъ. Следъ това тѣ престояха въ домътъ на Гайя още десеть дена, като пременуваха времето си тъй, както правяха пѫтницитѣ въобще.

ГЛАВА VI.

На тръгване Гай имъ даде гощавка и тѣ ядоха, пиха, и се веселиха. Когато станаха за да тръгнатъ на пѫть г. Великосърдеченъ поиска да плати направенитѣ за тѣхъ разноски; но Гай му каза, че той нѣмалъ обичай да взема заплата отъ пѫтницитѣ за причиненитѣ отъ тѣхъ нему грижи и разходи. Той хранялъ пѫтницитѣ всѣка година, но очаквалъ за тѣхъ да му заплати Милосърдния Самарянинъ, който му се обещалъ, когато се завърне да му заплати всичко, което той би иждавалъ зарадъ тѣхъ. [1])

Великосърдеченъ му рече: Любезний Гайе, всичко що правишъ на братята право го вършишъ както и на пѫтници, които сѫ свидѣтелствували предъ църквата за милостинитѣ ти, на които ако спомогнешъ добре въ пѫтуването имъ, по единъ благочестивъ начинъ, добре ще сторишъ. [2])

Гай се прости тогава съ всички и съ децата си, а на Слабоума даде нѣщо за пиение по пѫтя.

Слабоумъ на излизание изъ вратата на Гайевиятъ домъ направи се, като да искаше да остане тамъ. Но Великосърдеченъ, като забеляза това, рече му: Хайде г. Слабоуме,

1) Лук. 10, 34 и 35.
2). 3-то Иоан. 6.

тръгвай съ насъ, азъ ще бжда и на тебъ водитель както и на другитѣ.

Слабоумъ каза, уви! Азъ търся другарь приличенъ на мене. Вие всички сте здрави и ягки, пъкъ азъ, както ме виждате, съмъ слабъ. За това предпочитамъ да вървя отподиръ на опашката, да не би съ многото си немощи да стана товаръ, освенъ на себе си и на васъ.

Азъ съмъ, както вече казахъ нѣколко пжти, человѣкъ съ слабъ умъ и ме е страхъ, че ще се съблазнявамъ отъ онова, което другитѣ лесно понасятъ. Азъ нѣма да обичамъ смѣхътъ, нито хубавото облѣкло; нѣма да обичамъ и безполезни питания. Азъ даже се усѣщамъ да съмъ толкова слабъ, че се съблазнявамъ отъ онова, което другитѣ сж свободни да го правятъ. Азъ съмъ много простъ и невежъ християнинъ, не зная цѣлата истина. Навремене като чуя, че нѣкои се радвали въ Господа, става ми мжчно като не мога и азъ като тѣхъ да се радвамъ. Азъ съмъ като боленъ между здравитѣ, или като изоставенъ на страна свѣтилникъ, тъй че самъ не зная що да правя. „Този комуто нозетѣ ще се подплъзнатъ е като презрянъ свѣтилникъ въ умътъ на благополучниятъ.[1])

Великосърдеченъ. Но, братко, азъ имамъ поржчка да утешавамъ слабодушнитѣ и да подкрепямъ немощнитѣ. Ти трѣбва да ни придружишъ, ще те възчакваме, ще ти помагаме, даже зарадъ тебе, ще се отказваме отъ нѣкои позволени намъ и практични за насъ нѣща. Ще станемъ за тебе всичко, но нѣма да те оставимъ надире отъ себе си.

Това ставаше предъ вратата на Гайевия домъ и докато още разговаряха, пристигна

1) Иовъ 12, 52.

нѣкой си **Куцукъ-Куцукъ** съ патерицитѣ си въ ржка, който сжщо пжтуваше.

Слабоумъ му рече: Добре, че дойде ти тукъ. Азъ току-що се окайвахъ, че нѣмамъ подобенъ на себе си другарь; ти си тъкмо като за менъ другарь. Добре дошълъ! Добре дошълъ, Куцукъ-Куцукъ! Надявамъ се, че ще си помагаме единъ на другъ въ вървежътъ.

Куцукъ-Куцукъ. Драго ми е, за гдето желаешъ да сме другари въ пжтуването Затова добрий Слабоуме, за да можемъ да вървимъ двамата еднакво, ще ти дамъ едната отъ своитѣ патерици.

Слабоумъ. Не, каза Слабоумъ. Азъ ти благодаря за добрината ти, не искамъ да закуцамъ преди да убода кракътъ си на прътъ или да го навѣхна. Но пакъ мисля, че можесъ нея да се отбраня отъ нѣкое зло куче.

Куцукъ-Куцукъ. Щомъ азъ самъ, или моитѣ патерици можемъ да ти услужимъ, азъ и тѣ сме на твое разположение.

И тъй тѣ тръгнаха.

Г. Великосърдеченъ и г. Честенъ вървѣха напредъ, Христяна и децата й следъ тѣхъ, а Слабоумъ и Куцукъ-Куцукъ съ патерицитѣ си — подиръ тѣхъ.

Честенъ рече: Моля те, господине, за да не ни дотегва пжтьтъ, разкажи ни нѣкои полезни намъ нѣща за онѣзи, които сж вървѣли преди насъ подире ти тадява.

Великосърдеченъ. На драго сърдце. Мисля, че сте чули какъ Християнъ се срещна съ **Аполлона** въ **долината на смирението** и колко му е било мжчно догде измине **долината на смъртната сѣнка**. Сжщо тъй чини ми се да сте чули какъ **Вѣренъ** е билъ силно изкушаванъ отъ г-жа **Похотка**; отъ **първиятъ Адамъ**, отъ **Неблагодарна**

и отъ **Срамка** — четири лукави злодейци, каквито може человѣкъ да срещне на пѫть.

Честенъ. Да, мисля, че чухъ за всичко това; наистина, добриятъ Вѣренъ бѣ изкусяванъ и най-силно отъ Срамка; но се показа непоклатимъ.

Великосърдеченъ. Тъй, защото както добриятъ пѫтникъ право каза, че отъ всичкитѣ хора, той му се видѣлъ криво наименованъ.

Честенъ. Но господине, кажи ми, моля ти се, на кое мѣсто Християнъ и Вѣренъ срещнаха Говоряна. И той бѣше забележителенъ человѣкъ.

Великосърдеченъ. Той бѣше доволенъ отъ себе си глупецъ, но мнозина вървѣха подире му.

Честенъ. Той безъ малко щѣше да прелъсти **Вѣрена.**

Великосърдеченъ. Да, но Християнъ скоро му помогна да го познае какъвъ е,

Тъй тѣ вървѣха и разговаряха докато дойдоха до мѣстото, дето **Благовесть** срѣщна Християна и Вѣрена и имъ предсказа какво имаше да имъ се случи въ Суетния панаиръ.

И рече имъ тѣхниятъ водитель: Тадява Христианъ и Вѣренъ срѣщнаха **Благовеста.**

Четстенъ. Тъй ли? Трѣбва да е билъ мжченъ урокътъ, който имъ е прочелъ той тогава.

Великосърдеченъ. Истина мжченъ бѣше, но той ги и насърдчи. А за тѣхъ, що да ви кажа? Тѣ бѣха смѣли като лъвове. Тѣ имъ стояха насрѣща здраво като кремъци. Я си спомни, колко неустрашими бѣха, когато ги изправиха да ги сждятъ.

Честенъ. Да, Вѣренъ пострада юнашки.

Великосърдеченъ. И отъ страданията му се родиха много добрини. Както казватъ страданията и смъртьта му обърнали къмъ Бога **Надеждина** и други нѣкои.

Честенъ. Да, продължавай моля, ти знаешъ добре тѣзи работи.

Великосърдеченъ. Отъ всичкитѣ хора, които Христианъ срѣщна следъ като премина Суетния панаиръ, единъ бѣше най- лошиятъ — **Користолюбъ.**

Честенъ. Користолюбъ! Какъвъ человѣкъ бѣше той?

Великосърдеченъ. Много зълъ человѣкъ, сжщи лицемеръ! На кждето и да се обърнеше свѣтътъ, той винаги лицемереше като се показваше да е ужъ благочестивъ; но бѣше и толкова хитъръ, че отваряше на четири очитѣ си да не би да пострада нѣщо. Той имаше за всѣкой новъ случай, особенна религия; па и жена му не бѣше по-долна отъ него. Той подскачаше отъ мнение на мнение както свраката — отъ клонъ на клонъ и все намѣрваше съ що да се защити и оправдае. До колкото можехъ да се науча после, той загиналъ отъ притворствата си. За децата му не съмъ чувалъ никога да каже нѣкой, че тѣ сж били на почеть у боящитѣ си отъ Бога.

Около това време пжтницитѣ бѣха стигнали на едно мѣсто, отъ гдето се виждаше цѣлиятъ градъ **Суета**, гдето става и Суетния панаиръ. Като се видѣха толкова наближили до него, тѣ почнаха да се запитватъ какъ да преминатъ по-лесно и скоро презъ него. Едни казваха едно, други—друго. Най после Великосърдеченъ рече: Азъ, както знаете, често съмъ привеждалъ пжтници презъ този градъ.

Познавамъ въ него нѣкого си Мнасона[1]) Кипрянина, отколешенъ ученикъ у когото можемъ да се подслонимъ като гости. Ако обичате да отидемъ у него.

Честенъ, а следъ него и Христяна, казаха да отидемъ. Съгласенъ съмъ рече и Слабоумъ, всички се съгласиха. До где стигнатъ до града почна да се мръква. Но г. Великосърдеченъ знаеше пѫтьтъ къмъ кѫщата на Мнасона, и тѣ стигнаха лесно тамъ. Той повика на вратата, стопанина позна гласътъ му, щомъ го чу, отвори имъ и тѣ влѣзоха вѫтре.

Мнасонъ ги попита много ли сте пѫть извървели днесъ? Отъ домътъ на Гайа, вашиятъ приятель идите, не ли? Не е малко пѫтьтъ, що сте извървели, трѣбва да сте много уморени, седнете да си почините. И тѣ насядаха всички.

Великосърдеченъ попита всички: Е, приятели! Какъ сте сега? Азъ съмъ увѣренъ че сте радостни за добриятъ приемъ на моятъ приятель.

Мнасонъ. Добре сте ми дошли! Каквото искате, само ми кажете и азъ ще направя каквото трѣбва да ви го доставимъ.

Честенъ. Най-голѣма нужда имаме първомъ и първомъ отъ подслонъ въ добра Гостоприемница, а после и отъ добро приятелство; сега имаме дветѣ на едно, та сме предоволни.

Мнасонъ. Гостоприемницата вече виждате каква е, а колкото за приятелството ще го видите после, като поживѣете тукъ.

Великосърдеченъ рече: Добре, сега покажи на пѫтницитѣ стаитѣ, които имъ отреждашъ.

---

1) Дѣян. 21, 16.

Мнасонъ. Ей сега, отговори той и тутакси имъ показа на всѣкого мѣстото, посочи имъ и трапезарията, въ която могатъ да вечерятъ и да си поприказватъ, докато имъ се доспи и дойде време за лѣгание.

Когато заеха всѣкой мѣстото си и си поотпочина отъ пѫтьть си, г. **Честенъ** пипита Мнасона: Дали има много добри хора въ градътъ?

Мнасонъ отговори: твърде малцина. Сравнимъ ли ги съ другитѣ отъ противната страна, наистина сѫ твърде малцина.

Честенъ. А какъ ще можемъ да се видимъ съ нѣкои отъ тѣхъ? Защото вижданието на добри хора за онѣзи, които пѫтуватъ презъ градътъ на суетата, е като изгрѣването на мѣсецътъ и звездитѣ за пѫтуващитѣ по море.

Мнасонъ тропна съ кракъ и при него дойде щерка му **Благодать**. Той й рече: иди обади на приятелитѣ ми г-на **Съкрушена, Святаго, Святолюба**, г-на **Нелъжилка** и г-на **Покаяна**, че имамъ гости, които желаятъ да се видятъ съ тѣхъ. Благодать ги повика и тѣ дойдоха. Следъ като се поздравиха приятелски, всичхи сѣднаха на трапезата.

Мнасонъ имъ рече: Съседи мои, както виждате, тѣзи хора сѫ мои гости, тѣ идатъ отдалечъ и пѫтуватъ за Сионската планина. А като посочи на Христяна, рече имъ: Коя мислите да е тази госпожа? Тя е Христяна, жената на вѣрниятъ онзи пѫтникъ Християна, къмъ когото както и къмъ брата му Вѣрена гражданитѣ ни се отнесоха толкова грубо и срамотно. На тѣзи му думи тѣ се смаяха и рекоха: Намъ и на умъ не ни идваше, че ще видимъ Христяна, когато Благодать ни повика

да дойдемъ у васъ. Това е за насъ голѣма радость и щастие. Следъ това тѣ се обърнаха къмъ нея, попитаха я за здравието ѝ, а сѫщо и момчетата нейни синове ли сѫ? Когато имъ обади, че сѫ нейни и за съпругътъ ѝ, тѣ рекоха: Нека Царьтъ, когото любите и комуто служите, да ви направи достойни като баща ви и приведе при него съ миръ.

Честенъ попита **Съкрушена** и другитѣ какъ е настроенъ сега градътъ имъ.

Съкрушенъ. Можете да бѫдете увѣрени, че сме много утѣснени даже въ добро време. Когато сме въ трудно положение, едвамъ одържаме сърдцата и духътъ си въ добро състояние. На онѣзи, които живѣятъ въ такъвъ градъ, какъвто е нашиятъ и между такива хора, каквито сѫ нашитѣ съграждани и има работа съ тѣхъ, — трѣбва да имъ се напомнюва да се пазятъ, като отъ огънь, всѣка минута.

Честенъ. Но сега съседитѣ ви мирни ли сѫ?

Съкрушенъ. Сега тѣ сѫ много по-умѣрени, отколкото по-напредъ. Вие знаете какъ постѫпваха тѣ съ Христяна и Вѣрена въ нашиятъ градъ; сега обаче тѣ станаха по-умѣрени въ обноскитѣ си. Мисля, че пролѣната отъ тѣхъ кръвь на Вѣрена тежи като голѣмъ товаръ на душитѣ имъ. Сега нито помислюватъ да изгарятъ други хора като него. Презъ онѣзи дни страхъ ни бѣше да се вестимъ изъ улицитѣ на градътъ, но сега можемъ да ходимъ по работата си свободно. Тогава името на изповѣдващиятъ Христа бѣше имъ умразно; но сега, особенно въ нѣкои части на градътъ ни (а той е, както виждате, доста голѣмъ) религията взе да си пробива пѫть и е на почеть.

А вие какъ сте съ пѫтуването си, попита ги Съкрушенъ? Какъ се отнасяха хората съ васъ до тукъ?

Честенъ. Намъ се случва това, което се случва на всички пѫтници като насъ. По нѣкогашъ пѫтьтъ ни е чистъ, а по нѣкога каленъ и мръсенъ, по нѣкога — нагоренъ, а по нѣкога наполенъ, рѣдко биваме на здраво мѣсто. Не всѣкога вѣтърътъ ни духа въ гърбътъ, нито всѣкой срѣщнатъ отъ насъ человѣкъ е нашъ приятель. Ние вече прекарахме забележителни мѫчнотии, а какви още ни очакватъ, не знаемъ; но въобще намѣрваме, че казаното въ старо време: Добриятъ человѣкъ трѣбва да очаква беди и страдания по-вече, е досущъ вѣрно.

Съкрушенъ. А какви мѫчнотии именно сте срѣщали?

Честенъ. Г. Великосърдеченъ, нашиятъ водитель, ще ви отговори най-добре на този въпросъ, защото той ги най-добре знае и помни.

Великосърдеченъ. Ние бѣхме нападани нѣколко пѫти. Най-първомъ Христяна и децата й бѣха нападнати отъ двама злодейци, отъ които тѣ се бояха да ги не убиятъ. После ние бѣхме нападнати отъ исполинътъ **Кръвникъ**, отъ исполинътъ **Чукля** и отъ исполинътъ **Доброубиецътъ**. Впрочемъ, последниятъ мога да кажа, че ние го нападнахме преди той да нападне насъ. Тази работа стана така: Откакъ престояхме нѣколко дни въ домътъ на **Гайя**, гостоприемникътъ на цѣлата църква, дойде ни наумъ да вземемъ оржжието си и да излѣземъ на ловъ за лоши хора, да ли не ще връхлетимъ върху нѣкои неприятели на пѫтницитѣ къмъ Сионъ, понеже бѣхме чули

да има тадява единъ тѣхенъ врагъ. Гай знаеше свърталището му и ни го посочи. Ние намѣрихме вратата на пещерата, въ която живѣеше той и се приближихме до нея. Ние го заварихме когато бѣ току-що завлѣкалъ тамъ Слабоума и щѣше да го погуби, следъ като го обереше. Но като ни видѣ и си помисли, че ние му идеме като готова плячка, остави го и излѣзе при насъ. Словихме се на бой съ него, бихме се юнашки и той се защищава добре, до като най-после го свалихме на земята и отрѣзахме главата му, па я окачихме на високо край пѫтьтъ за да сплашва всички, които биха пожелали като него да вършатъ неговитѣ дѣла. За това че ви говоря истината, може да потвърди самиятъ този человѣкъ, който бѣше изтръгнатъ като агне изъ лъвови уста.

Слабоумъ. Азъ разбрахъ, че това бѣше станало за опасность на живота ми и за моя утеха: за опасность на живота ми, когато той заплашваше на всѣка минута да ме изяде; за моя утеха, когато видѣхъ Великосърдеченъ и приятелитѣ му, че бѣха дошли въоржжени за да ме избавятъ отъ ржцетѣ му.

Святъ рече: Има две нѣща, които трѣбва да притежаватъ онѣзи, които предприематъ пѫтување: смѣлость и непороченъ животъ. Ако нѣматъ смѣлость и дързость никога не могатъ да постоянствуватъ въ пѫтуването си, ако ли пъкъ живота имъ е разпустнатъ, ще направятъ да се хули самото име пѫтникъ.

Святолюбъ. Струва ми се, че това предпазване не е нуждно за васъ. Но, наистина има мнозина пѫтуващи по този пѫть, които казватъ не че сѫ странни и пришълци на земята, а че сѫ чужди за пѫтуването.

Нелъжливко. Истина е. Тѣ нѣматъ нито дрехата, нито дързостьта на пѫтницитѣ; тѣ не вървятъ право и здраво, а криволичатъ, едната имъ обувка сочи на дѣсно, а другата на лѣво, па и чорапитѣ имъ сѫ скѫсани за срамъ на тѣхниятъ господарь.

Покаянъ. За тѣзи нѣща тѣ трѣбва да се грижатъ. До като пѫтьтъ не се пречисти отъ такива пятна и пороци, пѫтницитѣ не ще да иматъ върху си благодатьта, която желаятъ, нито благословията на пѫтуването си.

Тъй прекарваха тѣ времето си приказвайки до като се сложи на трапезата вечерята и тѣ седнаха да се нахранятъ, а после се отеглиха на почивка.

ГЛАВА VII.

Пѫтницитѣ престояха у Мнасона доста време; който следъ известно време откакъ ги прие, даде дъщеря си Благодать за съпруга на Самуила, а дъщеря си Марта — на Иосифа, Христянинитѣ синове.

Тѣ престояха тукъ, както казахъ, дълго време, защото сега бѣше по-спокойно, отколкото по-напредъ въ градътъ.

И тъй пѫтницитѣ се запознаха съ много добри хора отъ този градъ и кой каквито услуги можеше да имъ стори, направиха имъ ги. Милосърдна, споредъ обичаятъ си, работи много зи сиромаситѣ, за това отъ все сърдце ú благодаряха и я благославяха. Тя бѣ истинско украшение на името си. Не по-малко плодотворни бѣха и младитѣ невести Благодать, Фива и Марта; така че Христовото име, както казахме и по-напредъ, имаше да се слави въ свѣтътъ.

До като тѣ стояха тукъ, изъ гората край градътъ излѣзе едно чудовище и уби много граждани. То грабваше децата имъ и ги учеше да сучатъ щенетата му. Хората се изплашиха толкова много отъ него, че никой не смѣеше да излѣзе насрѣща му, а всички бѣгаха като попарени щомъ чуятъ гласътъ му наблизо.

Чудовището не приличаше на никой земенъ звѣръ. Тѣлото му бѣше като тѣло на змей, а имаше седемь глави и десеть рога. То правеше голѣма поврѣда на децата и се командуваше отъ една жена.[1]) Това чудовище предлагаше на человѣцитѣ, които искаха да ги не закача, условия и които ги приемаха и му се покоряваха оставяше ги живи на този свѣтъ, но погубваше душата имъ за онзи.

Г. Великосърдеченъ и добритѣ граждани, които посетиха пжтницитѣ въ домътъ на Мнасона, наговориха се да отидатъ да се биятъ съ този звѣръ, та дано сполучатъ да избавятъ градътъ и житѣлитѣ му отъ устата му.

И тъй Великосърдеченъ, Съкрушенъ Святъ, Нелъжливко и Покаянъ се въоржжиха и излѣзоха насрѣща му. Изпървомъ чудовището се показа много надменно и гледаше съ голѣмо презрение на своитѣ неприятели; но тѣ като го нападнаха дружно, така добре го натупаха, че то се видѣ принудено да се отдрѣпне отъ тѣхъ.

Тѣ се върнаха пакъ въ домътъ на Мнасона.

Това чудовище нападаше на децата въ градътъ на опредѣлени отъ него времена; въ тѣзи именно времена го причакваха и нападаха горепоменованитѣ святи мжже. Съ време

1) Откр. 17, 3.

тѣ не само, че го раниха зле, но то и окуцѣ и, поради това престана да прави предишнитѣ повреди на децата: Мнозина вѣрваха, че този звѣръ ще умре отъ ранитѣ си.

И тъй това добро нѣщо направи Великосърдечена и другаритѣ му прочути въ градътъ, тъй че много хора, които по-рано не се съгласяваха съ тѣхнитѣ убеждения почнаха да ги почитатъ и уважаватъ. По тази пакъ причина тѣзи пѫтници не видѣха нищо зло отъ тукашнитѣ граждани. Истина имаше нѣкои отъ по-долнитѣ хора които едвамъ съзираха съчицата и разумѣваха колкото едно добиче, само тѣ не ги почитаха нито зачитаха храбростьта имъ и подвизитѣ имъ.

ГЛАВА VIII.

Наближаваше времето пѫтницитѣ да продължътъ пѫтьтъ си и тѣ се приготвиха за пѫтуване. Проводиха да повикатъ приятелитѣ имъ и се разговориха съ тѣхъ, сѫщо опредѣлиха време за да се препоржчатъ на покровителството на своятъ Князъ. А нѣкои имъ поднесоха каквото имаха пригодно и за слаби и за силни, и за жени и за мѫже, за изъ пѫть. 1) Следъ това продължиха пѫтуването си и приятелитѣ имъ ги изпроводиха до кѫдето можаха и като се предадоха на покровителството на Царьтъ си, раздѣлиха се.

Онѣзи, които бѣха отъ дружината на пѫтницитѣ вървѣха напредъ съ г. Великосърдеченъ на чело. Женитѣ и децата, които бѣха по-слаби, вървѣха до колкото можѣха следъ тѣхъ, поради което **Куцукъ-Куцукъ** и **Слабоумъ** имъ съчувствуваха.

1) Дѣян. 28, 10.

Откакъ напуснаха градътъ и се опростиха съ приятелитѣ си, тѣ скоро стигнаха до мѣстото, гдето бѣ уморенъ Вѣренъ. Тукъ тѣ се спрѣха и благодариха на оногова, който бѣше му далъ сила да понесе тъй добре кръстътъ си, а още повече за гдето удостои и тѣхъ да се поучатъ отъ неговитѣ страдания и насърдчатъ въ пѫтьтъ си. Така тѣ вървѣха доста време и си говориха за Христиана и Вѣрена и за присъединяването на Надеждина къмъ Християна следъ умиранието на Вѣрена. И стигнаха до върхътъ **Придобивка**, гдето имаше сребърна рудница, която отби Дима отъ пѫтьтъ и пѫтуването му и въ която, както мислятъ нѣкои си, Користолюбивъ падналъ и загиналъ. Тѣ размислиха за тѣзи нѣща. А когато дойдоха до ветхиятъ пѫмятникъ който бѣше срѣщу върхътъ Придобивка, при стълпътъ отъ соль, който бѣше на едно мѣсто, отъ гдето се виждаше Содомъ и воняцето езеро, тѣ сѫщо като Христяна, се почудиха, за гдето хора съ такива познания и зрѣлъ умъ, да се покажатъ толкова слѣпи, та да се отбиятъ тука. Тѣ пакъ размислиха, че природата не се влияе отъ злинитѣ които други хора сѫ посрѣщали, особенно когато гледаното отъ тѣхъ привлича окото имъ.

Видѣхъ ги като вървѣха изъ пѫтьтъ си до като стигнаха до рѣката, която е отсамъ насладителнитѣ планини, до оная рѣка отъ дветѣ страни на която растътъ хубави дървета, листата на които сѫ хубавъ цѣръ противъ преядание, когато се ядътъ. Тукъ ливадитѣ сѫ зелени презъ цѣлата година и тѣ можеха да си починатъ безъ боязнено.[1])

По край тази рѣка, въ ливадитѣ имаше

1) Пс. 23, 2.

огради и кошари за овце и една кжща за хранене и отгледване на онѣзи агнета, — децата на онѣзи жени, които тръгваха да пжтуватъ. Тѣ бѣха повѣрени на единъ мжжъ да ги гледа и пази, който ги милѣе тъй, че да ги носи въ пазвата и на рамото си и да води полегка кърмящитѣ ги.[2])

И тъй на грижата на този человѣкъ Христяна съветва четиритѣхъ си снахи да предадътъ малкитѣ си, щото да иматъ винаги при тѣзи води жилище, покривъ, помощь и храна, и никой отъ тѣхъ да не бжде петименъ за нѣщо.

Този человѣкъ, ако нѣкои отъ тѣхъ свърнатъ на страна и се заблудятъ и загубятъ, ще ги потърси, намѣри и прибере при другитѣ въ кошарата си; той пакъ ще привърже счупения кракъ и засили изнемощялитѣ.[3]) Тукъ тѣ никога нѣма да бждатъ лишени отъ храна, питие и облѣкло, пакъ тукъ ще бждатъ пазени отъ крадци и разбойници; защото той е готовъ душата си да положи за тѣхъ, за да се не изгуби нѣкои отъ повѣренитѣ на грижитѣ му. Освенъ това тѣ сигурно ще бждатъ наставяни и поучвани на добро и да ходятъ изъ правиятъ пжть, а това, както знаете не е малка добрина. И тукъ, както виждате сж сладкитѣ води, приятнитѣ ливади, хубавитѣ цвѣтя, разновиднитѣ дръвета и онѣзи, които раждатъ добъръ плодъ, не като онзи, отъ който яде Матей и който падаше презъ плетътъ на Веелзевуловата градина; но плодъ който, дава здравие гдето го нѣма и, който го продължава и умножава тамъ, гдето го има.

И тѣ повърнаха на драго сърдце нему

---

2) Евр. 5, 2; Изх. 40, 11.

3) Иер. 24 : 4.

малкитѣ си деца и, понеже всичката имъ издържка щѣше да бѫде за смѣтка на Царьтъ, тѣ още по-лесно се придумаха. Тукъ имаше и болница за малки деца и сирачета.

Като продължаваха пѫтуването си, дойдоха до ливадата на пѫтеката, на прелѣзътъ презъ който Христианъ и другарьтъ му Надеждинъ минаха, когато ги хвана исполинътъ **Отчаяние** и ги затвори въ **крепостьта на Съмнението**. Тукъ тѣ поседнаха и се попитаха единъ другиго що трѣбва да правятъ, именно: Да ли не ще е по-добре сега, когато иматъ за водитель Великосърдеченъ и самитѣ сѫ толкова силни, да нападнатъ исполинътъ и като го надвиятъ, да съборятъ крѣпостьта му и, ако има затворени въ нея пѫтници, да ги освободятъ и вематъ съ себе си. Едни говорѣха едно, други—противното. Единъ се съмняваше въ това да ли е законно да се отива по неосвятена земя, другъ каза, че могътъ да отидатъ, стига само намѣрението имъ да е добро. Но и Великосърдеченъ рече: макаръ че последнйото твърдение да не може да бѫде въобще истина пакъ азъ имамъ заповѣдь да се противя на грѣхътъ, да победя злото като се подвизавамъ въ добрия подвигъ на вѣрата, и, моля ви се, въ какъвъ подобъръ подвигъ могѫ да се подвизавамъ азъ, отъ колкото е подвигътъ противъ исполинътъ **Отчеяние?** За това азъ ще се опитамъ да го убия и да съборя **крепостьта на Съмнението**.

Като рече това той попита:

— Кой отъ васъ ще ме придружи?

Честенъ отговори: Азъ.

И ние ще дойдемъ обадиха се четирмата синове на Христяна, Матей, Самуилъ, Иосифъ и Яковъ, понеже тѣ бѣха млади и сил-

ни момци [1]). Тѣ оставиха женитѣ на пѫтьтъ и при тѣхъ **Слабоума, Куцукъ-Куцукъ** съ патерицитѣ му, да ги пазятъ до гдето се завърнатъ, защото въ онова мѣсто, исполинътъ отчаяние имаше жилището си толкова на близу, че ако останѣха на пѫтьтъ, можеше да ги съгледа и малко дете. [2])

И тъй Великосърдеченъ, Честенъ и четирмата млади момци потеглиха къмъ крепостьта на Съмнението, за да търсятъ исполинътъ на Отчаянието. Когато дойдоха до портитѣ похлопаха много силно, за да ги пустнатъ да влѣзатъ. Тогава стариятъ исполинъ и жена му **Недовѣрка** дойдоха на вратата. Тѣ попитаха кой хлопа и кой е имащиятъ смѣлостьта да ги смущава така?

Великосърдеченъ отговори: Азъ съмъ Великосърдеченъ, единъ отъ царскитѣ водители на пѫтници къмъ вѣчната земя. Азъ искамъ да ми отворишъ за да влѣза и да се приготвишъ за бой съ менъ, защото съмъ дошълъ да ти взема главата и да съборя **крепостьта на Съмнението.**

Исполинътъ Отчаяние си мислише, че понеже е исполинъ, никой не може да го победи и си рече: Азъ до сега ангели съмъ побеждавалъ, та сега Великосърдеченъ ли ще ме оплаши? И тъй той се въоржжи и излѣзе. На главата си имаше стоманенъ шлемъ, опасанъ бѣше съ огнена броня, обутъ въ желѣзни обувки и съ голѣма тояга въ ржката си.

Великосърдеченъ и другаритѣ му се опълчиха противъ него и го обкржжиха отъ всѣкжде. Когато жена му се притече да му помогне, Честенъ я повали на земята съ единъ ударъ.

1) Иоан. 2 : 13, 14.
2) Ис. 11 : 4.

Тѣ се биха яростно и ожесточено на животъ или на смъртъ. Исполинътъ бѣше поваленъ на земята, но пакъ не се вдаваше — не му се искаше да мре. Той употрѣби всичкитѣ си сили за да избави живота си, но Великосърдеченъ го надви и не го остави докато му не отсѣче главата.

Следъ това тѣ започнаха да развалятъ крепостьта на Съмнението и скоро я съборихa, понеже нѣмаше кой да имъ попречи въ това дѣло. Вжтре въ седемь дни тѣ я сринаха и сравниха съ земята. Отъ затворенитѣ тамъ пжтници намѣриха единъ на име **Обезсърдченъ**, който бересше душа. Съ него бѣше и щерка му **Многострахливка**. И ги отърваха. Но цѣлиятъ дворъ на крепостьта бѣ постланъ съ мъртви тѣла и съ кости на умрѣли пжтници загинали въ тъмницата.

Като свършиха това добро дѣло, Великосърдеченъ и другаритѣ му прибраха съ себе си Обезсърдчена и дъщеря му Многострахливка, понеже бѣха честни хора, макаръ исполинътъ на Отчаянието да бѣше ги поробилъ и затворилъ въ крепостьта на Съмнението.

Следъ това тѣ заровиха тѣлото на исполинътъ подъ една купчина камъне, а главата му взеха и се върнаха съ нея при другаритѣ си, Слабоумъ и Куцукъ-Куцукъ се много зарадваха като видѣха отсѣчената глава на исполинътъ Отчаяние.

Христяна можеше да свири съ виолина а Милосърдна — съ лютня, понеже всички се зарадваха; тѣ посвириха и Куцукъ-Куцукъ игра на хоро съ дъщерята на Обезсърдчена Многострахливка и тъй продължиха пжтьтъ си. Въ играта си, той си помагаше съ еднata патерица, но пакъ добре игра. Добре игра и момата, тъкмо по гласътъ на свирението.

Убиването на исполина Отчаяние.

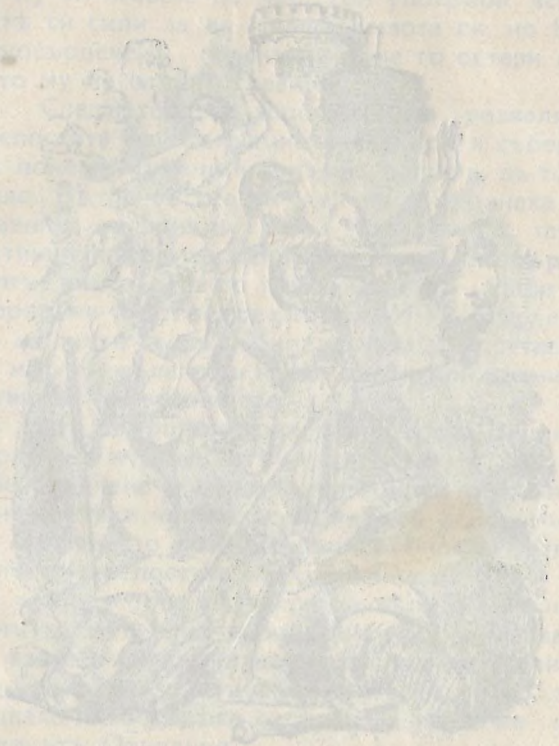

Обезсърдченъ не харесваше много музиката и играта защото бѣше много гладенъ и имаше нужда отъ храна, а не отъ игра и свирня. Христяна му даде малко да сръбне отъ спиртното питие въ стъкълцето, за да се посъвземе, а после му приготви и за ядение нѣщо, старецътъ се подкрепи и съвзе скоро.

Когато всички тѣзи нѣща се свършиха, видѣхъ въ съньтъ си, че Великосърдеченъ покачи главата на исполинътъ Отчаяние на една върлина, която заби край пѫтьтъ тъкмо срѣщу стълбътъ, който Християнъ бѣ въздигналъ за предпазване на пѫтницитѣ, да не би нагазятъ въ земята на исполинътъ Отчаяние.

ГЛАВА IX.

Откакъ тѣзи мѫже се показаха толкова храбри и смѣли противъ крепостьта на Съмнението и бѣха убили исполинътъ Отчаяние, тѣ потеглиха напредъ и стигнаха на **Наслади**телнитѣ планини, гдето Христианъ и Надежденъ се подкрепиха отъ нѣщата, които видѣха тамъ. Тѣ се запознаха съ сѫщитѣ овчари, които бѣха приели по-рано Християна и които приеха сега и тѣхъ сѫщо тъй радостно.

Тѣ като видѣха, че подиръ Великосърдечена върви толкова голѣма дружина рекоха му: Добрий Господине, хубава дружина имашъ, кажи ни, молимъ те, где ги намѣри всичкитѣ?

Великосърдеченъ отговори: Първомъ тукъ е Христяна съ синоветѣ и снахитѣ си, после идатъ старецътъ Честенъ и Куцукъ-Куцукъ, сѫщо тъй усърденъ пѫтникъ, както и Слабоумъ, който не искаше да остане назадъ

отъ другитѣ, следъ всички иде Обезсърдченъ съ дъщеря си Страхливка.

Можемъ ли да останемъ при васъ на гости, или да търсимъ другъ подслонъ?

Овчаритѣ отговориха: Дружината ви е добра. Добре сте ни дошли. Далъ ни е Господъ всичко и за насъ и за васъ, и за слабитѣ и за силнитѣ.

Нашиятъ Князъ обръща внимание на това, което се прави и на най-малкитѣ отъ тѣзи; за това немощьта не бива да е спѫнка на нашето гостоприемство. 1)

Следъ това тѣ ги заведоха до вратата на палатътъ и имъ рекоха: Влѣзъ Слабоуме и ти Куцукъ-Куцукъ съ дъщеря си Многострахливка. После като се обърнаха къмъ Великосърдеченъ рекоха му: Тѣзи ние призоваваме по име, защото сѫ най-наклонни да се върнатъ назадъ, а васъ, които сте силни оставяме свободни.

Великосърдеченъ рече: Виждамъ че днесъ въ лицата ви грѣе благодать и че вие сте истински овчари на моятъ Господарь, понеже не изпъдихте слабитѣ вънъ, а послахте пѫтьтъ имъ съ цвѣтя, както трѣбваше да направите. 2)

И тъй слабитѣ и немощнитѣ влѣзоха и г. Великосърдеченъ и другитѣ ги последваха. Когато всички седнаха, овчаритѣ попитаха послабитѣ какво желаятъ. Понеже тукъ, казаха тѣ, всичко е наредено за подкрепа на слабитѣ и предупреждение на безчиннитѣ. И тѣ имъ сготвиха лесносмилателни и приятни на вкусъ и хранителни ястия; като ядоха отъ тѣхъ, всѣкой се оттегли на мѣстото си за почивка.

1) Мат. 15, 40.
2) Иез. 34, 21.

На утриньта, понеже планинитѣ бѣха високи, а деньтъ ясенъ, и на овчаритѣ бѣше обичай да показватъ на пѫтницитѣ преди заминаването имъ нѣкои бележити рѣдкости, тѣ ги извѣдоха, следъ закуската имъ, на полето и имъ показаха онѣзи нѣща, които бѣха показали по-рано на Християна.

Подиръ това ги заведоха на нѣкои нови мѣста отъ които първо бѣ планината **Дивна**, отъ върхътъ на която като гледаха видѣха единъ человѣкъ отъ далечъ, който съ думи премѣсташе хълмоветѣ. Тѣ попитаха овчаритѣ: що значи това? Тѣ имъ отговориха, че той билъ синъ на **Великоблагодатена**, за когото се говори въ първата часть на пѫтешественикътъ и, че той билъ поставенъ тамъ за да учи пѫтницитѣ да побеждаватъ съ вѣра или да отблъсватъ мѫчнотиитѣ, които срѣщатъ въ пѫтуването си. 1)

Следъ това заведоха ги на планината **Невинность**, гдето видѣха человѣкъ облѣченъ въ бѣли дрехи и други двама **Предразсѫдко** и **Злоблю**, които постоянно замѣряха съ каль, но нечистата каль се скоро слъзгаше отъ дрехитѣ му безъ да ги окаля; тѣ си оставаха все тъй чисти, както и по-напредъ. Пѫтницитѣ попитаха: що значи това? Овчаритѣ имъ отговориха. Този человѣкъ се именува **Благочестивъ**, дрехитѣ, въ които е облѣченъ показватъ невинниятъ му животъ; а хвърлящитѣ каль върху му сѫ мразящитѣ добритѣ му дѣла. Но както виждате, кальта не се лепи по дрехитѣ му нито ги зацапва, тъй ще бѫде и съ оногова, който живѣе праведно въ този свѣтъ, клеветитѣ на лошитѣ хора нѣма да му повредятъ, защото

1) Мар. 11, 23 и 24.

Богъ въ кѫсо време ще направи да блѣстне невинностьта му като свѣтлината и правдата му — като день.

Следъ това ги заведоха на планината **Милостиня**, гдето имъ показаха единъ человѣкъ, който имаше предъ себе си единъ топъ платъ и кроеше отъ него дрехи и облѣкло за сиромаситѣ що го окрѫжаваха и топътъ си оставяше все толкова, не намаляваше. Тѣ попитаха: Що значи това? Овчаритѣ имъ отговориха: Това показва, че рѫката на оногова, който дава милостиня неоскѫдява, нито имотътъ му се намалява. Който пои, ще бѫде напоенъ и питата, която вдовицата даде на пророкътъ не намали брашното въ делвата й.

Заведоха ги и на онова мѣсто, гдето живѣеше единъ человѣкъ, на име **Глупецъ** и другъ единъ на име **Безумникъ**, че миятъ единъ арабинъ, за да го направятъ бѣлъ; но колкото повече го изтриваха и мияха, толкова по-черенъ ставаше той. Що значи това? попитаха тѣ. Овчаритѣ отговориха: това е лошиятъ человѣкъ, когото всички человѣшки средства, които се употрѣбяватъ, за да му дадатъ добро име, нѣма да го направятъ по-добъръ, а по-мерзостенъ и по-грозенъ. Така бѣше съ фарисеитѣ, така ще бѫде и съ всички лицемери.

Тогава Милосърдна рече, на Христяна свекърва си: Мамо, иска ми се да видя Адската пѫтека, която се започва отъ дупката на хълмътъ; свекърва й съобщи на овчаритѣ нейното желание. Тогава тѣ отидоха до вратата, които бѣха на една отъ странитѣ на единъ хълмъ, отвориха ги и рекоха на Милосърдна да тури ухото си на дупката и да послуша малко. Тя стори това и чу единъ да казва: Проклетъ да бѫде баща ми, за гдето

ме възспираше да не ходя въ пѫтьтъ на мирътъ и живота. Другъ казваше: О, по-добре да съмъ билъ разкѫсанъ на кѫсове, а не да изгубя душата си, за да спася живота си! Трети рече: О, ако да можахъ да започна отново живота си, колко на драго сърдце бихъ прежалилъ живота си за другитѣ, само да не дойда на това лошо мѣсто! Тогава на младата жена се стори, че самата земя запѫшка и затрепера отъ страхъ и тя приблѣдне и побѣгна разтреперана, думайки: Блазе на онѣзи, които сѫ избавени отъ това мѣсто!

Откакъ овчаритѣ имъ показаха всички тѣзи нѣща, върнаха ги пакъ въ палатътъ и ги нагостиха съ „щото Господь далъ".

Милосърдна като бѣше още млада и задомена жена, искаше ѝ се нѣщо, което бѣ видѣла тамъ, но се срамуваше да каже името му.

Свекърва ѝ, като я видя огрижена и стѣснена, попита я какво ѝ е?

Милосърдна ѝ отговори: Имаше едно огледало въ трапезарията, което не мога да забравя и страхъ ме е, да се не разболѣя отъ меракъ за него, ако не ми се даде.

Свекърва ѝ ѝ рече: Ще обадя на овчаритѣ за това и надявамъ се да ти го дадатъ.

Милосърдна ѝ рече: Срамъ ме е тѣ да узнаятъ, че ми се поревнало нѣщо отъ тукашнитѣ вещи.

Не, щерко, не е срамота, а даже е добродетель да желае человѣкъ да има при себе си такова нѣщо.

Тогава Милосърдна рече: Мамо, моля ти се, попитай овчаритѣ да ли биха се съгласили да ми го продадатъ?

Огледалото бѣше ценность, каквато рѣдко се намѣрва по свѣтътъ. То показваше отъ

една страна человѣка тъкмо такъвъ, какъвто си е той наистина, а като се обърнеше на другата му страна, показваше лицето на огледващиятъ се въ него подобно на лицето на Князътъ на пжтницитѣ. Азъ съмъ говорилъ съ знаящитѣ това и тѣ сж ми казвали, че сж виждали презъ това огледало самиятъ тръненъ вѣнецъ на главата Му; тѣ сж виждали и язвитѣ на рѫцетѣ и нозетѣ Му, както и раната въ ребрата Му. Това огледало има туй превъзходство, че показва на онѣзи, които желаятъ да видятъ Князътъ, било живъ или умрѣлъ, било тукъ на земята, или горе на небето, било въ униженото Му състояние, или въ възвеличението Му, въ славата Му, било че иде да страда или да царува.[1])

Тогава Христяна отиде сама при овчаритѣ, имената на които бѣха **Вѣждко, Опитенъ, Бодрю** и **Искрененъ** и имъ обади: една отъ снахитѣ ми, както ми каза, че ѝ се ревнало едно нѣщо, което била видѣла въ този домъ и желае да го има; ако ѝ се не даде, страхъ я било да се не повреди

Опитенъ ѝ рече: Повикай я, повикай я, нека бжде увѣрена, че ще има това, което желае и което ние ще можемъ да ѝ дадемъ,

Като дойде, тѣ ѝ рекоха: Милосърдно, кажи какво е нѣщото, което ти се иска да имашъ?

Тя се причерви отъ срамъ и рече: Голѣмото огледало, което е окачено въ трапезарията.

Искрененъ се завтече и го донесе, и на драго сърдце ѝ го даде.

Тя се поклони и поблагодари, като рече: Отъ това познавамъ, че съмъ добила благодать въ вашитѣ очи.

1) Як. 1, 23.

Тѣ дадоха и на другитѣ млади жени каквото пожелаха, а на мѫжетѣ въздадоха голѣми похвали, за гдето предвождани отъ Великосърдечена, могли да убиятъ исполинътъ на Отчаянието и да съборятъ крѣпостьта на Съмнението.

На шията на Христяна овчаритѣ окачиха огърлица, сѫщото сториха и на четиритѣхъ ѹ снахи; окачиха и обеци на ушитѣ имъ и скѫпоценни камъне залепиха на челата имъ.

ГЛАВА X.

Когато намислиха да си отидатъ отъ тамъ, овчаритѣ ги изпроводиха съ миръ, но не имъ дадоха онѣзи нуждни предпазвания, които понапредъ се дадоха на Християна и на другара му. Причината на това бѣше туй, че тѣ имаха за водачъ Великосърдечена, който знаеше добре тѣзи нѣща и, поради това можеше да ги предпазва своевременно, когато опасностьта наближи. Предпазванията, които овчаритѣ направиха на Християна и другара му, последнитѣ бѣха забравили, преди още да дойде времето, когато трѣбваше да ги турятъ въ работа. И тъй, тази дружина имаше това предимство отъ другата.

Тѣ продължаваха пѫтьтъ си пѣяйки:

Колко прилично сѫ разпредѣлени
становищата,
За всички кат'насъ пѫтници;
И какъ ни приематъ радостно
Че бѫдний животъ е наш'та цель.
Отъ всичко що иматъ, даватъ ни,
Та да сме всѣкога весели;
Тѣ ни представятъ таквизъ нѣща,
Коит' ни напомнятъ, що сме ний.

Като се раздѣлиха съ овчаритѣ, стигнаха до мѣстото, гдето Християнъ срѣщна нѣкого си **Повратника**, който живѣеше въ село **Отстжпничево**. Г. Великосърдеченъ имъ напомни за него и каза: Това е мѣстото, гдето Християнъ срѣщна Повратника, който носѣше на гърбътъ си характерния белегъ на своятъ бунтъ. За този человѣкъ, продължи той, имамъ да кажа още и това, че той не слушаше никакъвъ съветъ, а започнеше ли да отстжпя, нищо не можеше да го спре. Когато дойдоха до мѣстото, гдѣто бѣше кръстътъ и гробътъ, той срѣщна единъ человѣкъ, който му казваше да гледа тѣхъ; но той скръцна съ зжби, затропа съ нозе и казваше: Азъ вече съмъ решилъ да се върна въ селото си. Преди да дойде до тѣснитѣ врата той се срѣщна съ **Благовеста**, който пожела да го хване за ржка и поведе пакъ изъ правиятъ пжть. Но този Повратникъ му се възпротиви и като го оскърби съ думи и дѣло, прескочи презъ зидътъ и тъй избѣгна отъ ржцетѣ му.

Продължавайки пжтътъ си, тѣ видѣха, че тъкмо на мѣстото, гдето обраха по-преди **Маловѣра**, да стои единъ человѣкъ съ голъ ножъ и лицето му бѣ попръскано съ кръвь.

Великосърдеченъ му рече: Кой си ти? Человѣкътъ му отговори и каза: Мене ме викатъ **Дързостенъ за истината**. Азъ съмъ пжтникъ и отивамъ къмъ небесниятъ градъ. Като вървѣхъ изъ пжтътъ си, току изеднаждъ ме обградиха трима души и ми предложиха тѣзи три нѣща: 1) да стана като тѣхъ, 2) или да се върна отъ кждето съмъ дошелъ, или 3) да умра на мѣстото.[1]) На първото имъ предложение отговорихъ, че съмъ билъ дълго

1) Прит. 1, 11 — 14.

време истиннолюбивъ человѣкъ, за това неможеше да се надяватъ, че ще оставя участта си въ рѫцетѣ на крадци, каквито бѣха тѣ. А какво ще кажешъ на второто? попитаха ме тѣ. Казахъ имъ: Ако мѣстото, отъ гдето съмъ дошелъ, не бѣше за менъ несгодно, не щѣхъ ни да го напущамъ, но понеже го намѣрихъ досущъ неудобно и безполезно за мене, азъ го оставихъ и поехъ този пѫть. А за третото ни предложение какво има да кажешъ? попитаха ме пакъ тѣ. Отговорихъ имъ, че азъ ценя толкова скѫпо живота си, че не мога тъй легкомисленно да го жертвувамъ. Освенъ това, рекохъ имъ азъ, вие нѣмате право да ми предлагате такива работи и, ако не се махнете отъ пѫтьтъ ми и не ме оставите да си замина, ще заплатите съ живота си.

Тогазъ тѣзи тримата души, именно: **Луда Глава**, **Несмисленъ** и **Безсрамко**, ме нападнаха, нападнахъ ги и азъ. Словихме се на бой който трая цѣли три часа Тѣ ме раниха тукъ-таме, но и азъ ги ранихъ на много мѣста, навѣрно сѫ чули, че се приближавате и се оплашиха, та побѣгнаха. Току що ме оставиха.

Великосърдеченъ. Ще рече, трима сѫ се били противъ единъ и пакъ не сѫ могли да го надвиятъ.

Дързостенъ. Наистина; но малцината и мнозината тукъ не важатъ, победата е на оногова, който има истината на своя страна:

И ако противъ менъ се опълчи цѣло войнство,
Сърдцето ми нѣма да се уплаши;
И ако се вдигне бранъ върху менъ
И тогазъ на Бога ще съмъ увѣренъ. 1)

---

1) Пс. 27, 3.

Освенъ това каза г. Дързостенъ, челъ съмъ въ една книга, че единъ человѣкъ се е билъ съ цѣла войска; и че Самсонъ е избилъ съ ослинна челюсть сума хора.

Великосърдеченъ. А ти защо не извика да чуе нѣкой и да ти дойде на помощь?

Дързостенъ. Азъ викахъ за помощь къмъ своятъ Царь, който знаяхъ и зная, че ще ме чуе и ще ми помогне съ невидима сила. Това ми стигаше.

Великосърдеченъ. За истината ти достойно си се отнесълъ и билъ. Я дай да видя сабята ти!

Дързостенъ му я подаде.

Като я взе въ ржката си и я разгледа малко, той каза; Ха, тя е отъ сжщинско Иерусалимско желѣзо.

Дързостенъ. Да, отъ такова е. Да има человѣкъ такава сабя и ржка за да я върти изкустно, може и ангелъ да нападне съ нея, стига само да замахне и удари съ нея гдето мѣри. Острието ѝ никога не се изхабява. Тя разсича плъть и кръвь и душа и духъ и всичко. 1)

Великосърдеченъ. Но ти си се билъ дълго време, какъ не си се уморилъ.

Дързостенъ. Азъ се бихъ до когато сабята ми прилѣпна на ржката ми, и тогава тя се съедини съ ржката ми като да бѣше израстнала изъ нея и, когато кръвьта течеше изъ пръститѣ ми, азъ се бихъ съ най-голѣма смѣлость.

Великосърдеченъ. Добре си сторилъ; ти си се възпротивилъ до проливание на кръвьта си, борейки се срѣщу грѣхътъ. Ти ще ни станешъ другарь, защото и ние сме

1) Евр. 4 : 12.

твои другари. Следъ това тѣ го взеха съ себе си, измиха ранитѣ му и, като му дадоха да си похапне отъ онова, що имаха за ядене, тръгнаха заедно.

Великосърдеченъ много го обикна защото приличаше по храбростьта си на него и вървеше съ него, запитвайки го за много нѣща, а най-първомъ: Отъ кждe е?

Дързостенъ. Азъ съмъ отъ **Тъмната земя**. Тамъ съмъ роденъ; баща ми и майка ми живѣятъ още тамъ.

Великосърдеченъ. Мрачната земя я казвашъ? Не е ли разположена тя тамъ, гдето е градътъ **Погибелово**?

Дързостенъ. Да, тамъ е, сега ето кое ме накара да излѣза отъ нея и да тръгна да пжтувамъ, Имаше единъ человѣкъ **Истината казвай**, който дойде по нашитѣ мѣста, и той ни разказа какво бѣ направилъ Християнъ, който излѣзе изъ гр. Погибелово; именно какъ бѣше оставилъ жена си и децата си и бѣше се впустналъ на дълъгъ пжть за небесния градъ. За него се разправяше наздраво какъ билъ убилъ една змия, която излѣзла на срѣща му и се опитала да му попречи въ пжтуването и, какъ, после това стигналъ до назначението си. Разказваше се сжщо какъ радостно билъ приеманъ въ всички странноприемници на Господарьтъ му, особенно когато стигналъ до вратата на **Небесниятъ градъ**. Защото тамъ, каза ни този человѣкъ, той билъ приетъ съ тржбенъ гласъ отъ цѣла дружина небесни ангели. Той ни разказа какъ всички камбани въ градътъ звънели отъ радость за пристигането му и съ какви златни и свѣтли дрехи билъ облѣченъ, и много други нѣща още, които азъ не мога да изброя и опиша. Съ една дума, този человѣкъ разказа повесть-

та на Християна така трогателно, че разпали сърдцето ми съ горѣщо желание да тръгна и азъ следъ него, че даже баща ми и майка ми не можаха да ме спратъ.

Великосърдеченъ. Ти влѣзе презъ вратата, не ли?

Дързостенъ. То се знае; понеже сѫщиятъ человѣкъ ни разказа, че ако не влѣземъ въ този пѫть презъ вратата, всичко ще бѫде напраздно.

Великосърдеченъ. Видишъ ли, каза водачьтъ на Христяна каква слава и известность е придобълъ мѫжъ ти чрезъ своето пѫтуване къмъ Небесния градъ.

Дързостенъ. Какво казвашъ? Нима тази жена е неговата съпруга?

Великосърдеченъ. Да, тя е съпругата му, а това сѫ четирмата имъ синове съ женитѣ си.

Дързостенъ. Ще рече и тѣ пѫтуватъ нататъкъ, а?

Великосърдеченъ. Както виждашъ, и тѣ пѫтуватъ.

Дързостенъ. Това много ме радва. Колко ще бѫде радостенъ, добриятъ человѣкъ като види, че тѣзи, които изпървомъ не искаха да тръгнатъ съ него наедно, сега влизатъ презъ вратата въ Небесниятъ градъ!

Великосърдеченъ. Нѣма съмнение, че това ще бѫде голѣма разтуха и радость за него. Той ще изпита двойна радость: една като види себе си тамъ, за кѫдето се е стремила душата му и друга, като види при себе си жена си и децата си.

Дързостенъ. Но, като каза това сега, кажи ми, моля ти се, какво мислишъ по този предметъ. Нѣкои се съмняватъ въ това, да ли тамъ ще се познаемъ единъ другиго.

Великосърдеченъ. А ти мислишъ ли че тѣ ще познаватъ тогава сами себе си и, че ще се радватъ, виждайки се въ това блаженство? Или, ако тѣ мислятъ че ще се познаватъ и радватъ, защо да не познаватъ и другитѣ и да се не радватъ за тѣхното добруване?

Нека ти кажа и това, че понеже роднинитѣ ни сѫ най мили подиръ самитѣ насъ, макаръ, че тѣзи ни отношения не ще сѫществуватъ тамъ—и понеже всички ще бѫдемъ единъ на други близки и роднини, то защо да не заключимъ по здравъ разумъ, че ще сме по радостни да ги видимъ тамъ, отколкото да ги не видимъ?

Дързостенъ. Добре. Азъ виждамъ на кѫде клонишъ по този въпросъ.

Желаешъ ли още да ме питашъ за началото на моето пѫтуване?

Великосърдеченъ. Желая. Майка ти и бащя ти бѣха ли съгласни съ тебе да тръгнешъ на пѫть.

Дързостенъ. Не, не бѣха съгласни, нито ми позволяваха. Тѣ даже употрѣбиха какви ли не средства, за да ме принудятъ да си стоя въ кѫщи при тѣхъ.

Великосърдеченъ. Та какво ги караше така да постѫпятъ спрямо твоето желание?

Дързостенъ. Тѣ казаха, че живота на оня свѣтъ било праздна приказка, и, че защото съмъ билъ наклоненъ на лѣность и праздность за това съмъ се решилъ да скитосвамъ.

Великосърдеченъ. А друго нѣщо казваха ли?

Дързостенъ. Тѣ ми казваха, че пѫтьтъ билъ опасенъ; най-опасниятъ на свѣта пѫть е този, който ти искашъ да хванешъ.

Великосърдеченъ. Ами казаха ли ти по какво е опасенъ този пѫть?

Дързостенъ. Показаха ми това съ нѣколко подробности.

Великосърдеченъ. Кажи ми нѣкои отъ тѣхъ.

Дързостенъ. Тѣ ми напомниха за **тинята на Отчаянието**, гдето Христианъ безъ малко щѣше да затъне и да се удави. Казаха ми още, че на Веелзевуловата кула вардѣли стрѣлци и стреляли върху онѣзи, които се доближавали до **Малката врата** за да хлопатъ. Казаха ми за гѫстата и страшна гора и за мрачнитѣ планини; за рѫтътъ **Мѫчнотия**, за лъвоветѣ и за тримата исполини **Кръвника**, **Чукля** и **Доброубиеца**, казаха ми още, че единъ страшенъ бѣсъ постоянно се навърталъ въ **Долината на Смирението** и, че Христианъ щѣлъ билъ да бѫде безъ малко убитъ отъ него. Освенъ туй, казаха ми, тѣ ти трѣбва да минешъ прѣзъ **Смъртната сѣнка**, гдето сѫ вампиритѣ и свѣтлината е тъмно зеленикава и страшна, гдето пѫтьтъ е постланъ съ примки, пъленъ съ трапища и ями и на всѣка крачка има поставени желѣзни клопки (кѫпани). Тѣ ми казаха и за исполинътъ **Отчаяние**, за крепостьта на Съмнението и за злополучието, което сполитало тамъ пѫтницитѣ.

Казаха ми още тѣ, че щѣлъ съмъ билъ да мина презъ **Омаятелнята земя**, която била много опасна, и че следъ всичко това ще стигна до една рѣка, безъ мостъ надъ нея и че тѣ прегражддали пѫтьтъ на пѫтуващитѣ за **Небесната земя** и имъ пречела да влѣзатъ въ нея.

Великосърдеченъ. И това ли бѣха всичкитѣ имъ заплашвания къмъ тебе?

Дързостенъ. Тѣ ми казваха още, че този пѫть билъ пълненъ съ прелъстители и съ вардачи, които отбивали пѫтницитѣ на страна отъ пѫтьтъ.

Великосърдеченъ. Но какъ разказваха тѣ за това?

Дързостенъ. Казваха ми, че **Мждромиръ** билъ главния прелъститель тамъ, че **Обрядолюбъ** и **Лицемѣръ** постоянно се навъртали по пѫтьтъ, а сѫщо и че **Користолюбъ** и **Бърборко** или **Димо** щѣли били да се сдружатъ, за да ме хванатъ; че **Лъскатель** щѣлъ пръвъ да ме хване съ примката си, или че съ проста шкиятъ **Невежа** щѣлъ сѫмъ билъ да се одързостя да отида до портата отъ гдето той билъ върнатъ назадъ къмъ дупката, която е отъ страна на рѫтътъ и тъй билъ принуденъ да хване пѫтеката която завеждала въ пъкълътъ.

Великосърдеченъ. Струва ми се, че това е стигало да ти убие куражътъ, но спрѣха ли се до тукъ?

Дързостенъ. Не, чакайте! Тѣ ми разказаха и за мнозината, които въ старо време отивали по този пѫть и били доста напреднали въ него, за да видятъ да ли ще намѣрятъ нѣщо отъ славата, за която мнозина били говорили сегизъ-тогизъ, и какъ тѣ се върнали пакъ назадъ, и се разкаяли за гдето напустнали домоветѣ си, за да хванатъ този пѫть и, че съ завръщанието си зарадвали всички. Тѣ даже казваха имената на нѣколцина отъ завърналитѣ се като **Уморена**, **Уведена**, **Недовѣрка**, **Страхливка**, **Отвратника** и стараго **Безбожника** и още нѣкои и други. И всички тѣ не били намѣрили ни драмъ полза отъ пѫтуванието си по този пѫть.

Великосърдеченъ. Друго нѣщо още за да те обезсърдчатъ, казаха ли ти?

Дързостенъ. Тѣ ми разказаха и за нѣкого си Боязливка, който е билъ пѫтникъ, но пѫтьтъ му се видѣлъ толкова самотенъ и тягостенъ, щото ни единъ часъ не билъ спокоенъ по него и че г **Обезсърдченъ** безъ малко щѣлъ да умре отъ гладъ. Ха, щѣхъ да забравя да ти кажа и това, че самъ Христианъ, за когото се приказвало толкова си много подиръ всичкитѣ му напрягания да постигне Небесния вѣнецъ се билъ наистина удавилъ въ **Черната рѣка** и, че не билъ отишълъ ни крачка по-нататъкъ отъ нея.

Великосърдеченъ. И при всички тѣзи заплашвания, ти не изгуби куражъ, не ли.

Дързостенъ. Не, защото тѣ ми се виждаха като нищо и никакви нѣща.

Великосърдеченъ. Че какъ тъй?

Дързостенъ. Защото азъ все вѣрвахъ здраво всичко, което **Истинноговорящъ** бѣше ми казалъ. И това ме прехвърли оттатъкъ всички прегради.

Великосърдеченъ. И тъй, това бѣше твоята победа, а?

Дързостенъ, Да! Повѣрвахъ здраво и за това излѣзохъ. Поехъ пѫтьтъ смѣло, борихъ се съ всички, които ми се противѣха и ги надвихъ пакъ чрезъ вѣрата си и достигнахъ до това мѣсто.

ГЛАВА XI.

Около това време тѣ стигнаха до **Омайващата земя**, гдето въздухътъ опояваше хората и ги правеше наклонни за сънь. И това мѣсто цѣлото бѣше обрастло съ тръне и бодили; тукъ-таме само имаше по нѣкой при-

мамливъ **кйошкъ**, подъ който или на който ако человѣкъ седне или задреме, съмнително е, казватъ нѣкои, да ли ще се събуди пакъ, да не заспи за винаги. Тѣ минаха презъ тази тръпнлива и бодлива земя, точейки се единъ следъ другъ. Г. Великосърдеченъ вървеше напредъ, като водачъ, а г. Дързостенъ завършваше редицата на пѫтницитѣ като задна стража, за да не би нѣкой бѣсъ, или змей, или исполинъ, или разбойникъ-обирачъ да ги нападне изотзадъ и имъ напакости. Вървейки така, всѣки мѫжъ държеше голъ въ рѫката си ножъ, готовъ за отбранявание, понеже — както се каза, мѣстото бѣше опасно. Тѣ се насърдчаваха единъ други. Г. Великосърдеченъ поржча на **Слабоума** да върви подиреду, а г. **Обезсърдченъ** бѣше подъ грижата на **Дързостена.**

Тѣ не бѣха изминали много пѫть, когато ги нападна гѫста и тъмна мѫгла, тъй — че докато навикнаха на нея, очитѣ имъ едвамъ можаха да се видятъ единъ други. Затуй тѣ отъ време на време се обаждаха единъ на другъ. Всѣкой можеше да си помисли, че тѣ сѫ напреднали твърде малко; а съ женитѣ и дѣцата бѣха още по-зле, понеже тѣ не можаха да ходятъ много и бѣха страхливи. Но какъ стана тъй, че чрезъ насърдчителнитѣ думи на водачътъ и на г. Дързостена, тѣ ускоряваха все повече и повече вървението си.

При това пѫтьтъ минаваше презъ нечистотии и много леплива каль, та бѣ много труденъ. Па нѣмаше по всичката тази земя ни една гостоприемница, гдето по-слабитѣ да си починатъ и подкрепятъ съ храна. И друго не се чуваше тукъ, освенъ роптание, пѫшкание и въздишание, току-виждъ единъ се препѫналъ о нѣкой храстъ, а другъ затъналъ въ

дълбока каль; нѣкои отъ дѣцата пъкъ загубиха обувкитѣ си въ тинята и единъ вика: Охъ, паднахъ и се ударихъ зле, а другъ: Ей, кжде сте? А третий: Храститѣ сж ме тъй сплели, че на да ли ще мога да се изкопчи отъ бодливитѣ имъ рѫце.

Най-сетне тѣ стигнаха до единъ **кйошкъ**, отопленъ, който обѣщаваше да даде добра почивка на пѫтницитѣ. Той бѣше направенъ и покритъ много добре; окрасенъ съ листнати клони и снабденъ съ столове и миндери; имаше и мегки легла за особенно уморенитѣ. Сега можете лесно да си представите колко изкусително бѣше всичко това, особенно за пѫтницитѣ, които бѣха много утегчени отъ лошитѣ пѫтища. Обаче ни единъ не показа ни най-малъкъ знакъ, че желае да се отбие за почивка тамъ. Даже, до колкото можахъ да видя, тѣ пазяха постоянно толкова добре съветътъ на своятъ водачъ, който толкова на време и точно имъ обаждаше за опасноститѣ, които имаше да срещнатъ по пѫтьтъ си, както и за характерътъ на тѣзи опасности; че когато ги наближаваха, ставаха по-бодри и внимателни и не угаждаха на плътьта. Този кйошкъ се наричаше **Приятель на лѣнивитѣ** и бѣше направенъ нарочно, за да примамва до колкото може по-силно и повече пѫтници, уморени отъ пѫть, да се отбиватъ на него за почивка.

Азъ видѣхъ тогава въ съньтъ си, че тѣ вървѣха непрестанно по тази осамотена земя, докле стигнаха на едно мѣсто кръстопѫть, въ което человѣкъ може да сбърка пѫтьтъ и да изгуби насоката си. Водительтъ, макаръ да бѣше много опитенъ и да можеше да избѣгва заблудителнитѣ пѫтища до като биваше видѣло, но щомъ мръкнеше, той се виждаше принуденъ да спре пѫтуването. Той носеше

въ джобътъ си една карта за всички пѫтища, които завеждаха до Небесниятъ градъ и излѣзваха изъ него. За това той сѣкна съ огнивото и кремъкътъ си, за да хване огънь съ малко прахънь, каквато винаги носеше съ себе си въ една кутийка, и запали свѣщь; прегледа картата си, която му показа да поеме пѫтьтъ на дѣсно. Ако не бѣха се погрижили да провѣрятъ мѣстото, гдѣто бѣха по картата, сигурно щѣха да нахълтатъ въ една рѣдка и лѣпкава каль, въ която можеха да се издавятъ; защото току до самитѣ тѣхъ и предъ тѣхъ имаше единъ трапъ бо-зна колко дълбокъ, пълненъ съ такава каль и нарочно приготвѣнъ за погубване на пѫтници.

Тогава си рекохъ: Кой человѣкъ отъ възлизащитѣ на пѫть не би желалъ да има у себе си карта, за да провѣрява по нея когато доде на кръстопѫть или се озове тамъ, гдето не личи никакъвъ пѫть, за да узнае кой пѫть трѣбва да поеме.

Тѣ продължаваха, прочее пѫтьтъ си, до като стигнаха до другъ единъ кйошкъ въ **Омайващата земя**. Въ този кйошкъ лѣжаха двама души, **Небрежко** и **Дързско**. Тѣ едвамъ бѣха стигнали до тукъ съ голѣми напрягания на силитѣ си. И щомъ се отбили да си починатъ, на часътъ заспали като заклани. Когато ги видѣха нашитѣ пѫтници, поспрѣха се и заклатиха глави отъ очудване, понеже ги виждаха да сѫ въ окаянно положение. Тогава тѣ се запитаха какво да правятъ: да ли да продължатъ пѫтьтъ си, като ги оставятъ да си спятъ, или да ги доближатъ и се постаратъ ди ги събудятъ. Решиха да отидатъ, разбира се, ако могатъ; но да се предпазватъ добре да не би да приседнатъ до тѣхъ и се

възползуватъ отъ сгодитѣ на кйошкътъ, та да заспятъ сами като тѣхъ.

И тъй тѣ влѣзоха въ кйошкътъ, говориха на заспалитѣ, като ги викаха всѣкого по име, понеже водачьтъ имъ знаеше тѣхнитѣ имена; но нѣмà ни гласъ, ни послушване. Водачьтъ ги раздруса силно, та дано може да ги разбуди. По едно време единия отъ тѣхъ се обади въ сънътъ си: Ще ти платя, когато си прибера паритѣ. На тѣзи му думи едно отъ децата се засмѣ.

Тогазъ Христяна рече: Що значи това? Водачьтъ имъ отговори: Той бълнува въ сънътъ си. Ако ги ударишъ, или ги биешъ силно, или друго нѣщо неприятно имъ правишъ, все тъй ще ти отговарятъ; или както е казалъ единъ отъ древно време:

„Когато морскитѣ вълни се пръскаха о него.

И той спѣше като лежящъ на върхътъ на мачта[1]). Кога ще се събуди, да ида да го търся пакъ?“ Знаете, че когато бълнува человѣкъ въ сънътъ си, той казва що годе отъ своитѣ работи и думитѣ му сж безсмисленни, защото не сж плодъ ни на вѣра, ни на разумъ. И сега има безразборность въ думитѣ имъ както е имало и между опитътъ имъ да пжтуватъ и отбиванието имъ тукъ да почиватъ. Това е прочие злото на туй нѣщо: Когато небрежливи хора тръгватъ да пжтуватъ, случаитѣ сж като 20 срѣщу 1, че тъй ще имъ бжде. Защото тъзи **Омайваща земя** е едно отъ последнитѣ прибежища що има непрителътъ на пжтницитѣ. Заради това тя е разположена както виждате, почти на краятъ на пжтьтъ, и той ни се опълчава съ последна

1) Прит. 23, 34 и 35.

сила. Защото кога другъ пѫть, мисли си врагътъ, тѣзи глупци ще поискатъ да седнатъ за да си починатъ, освенъ когато сѫ много уморени отъ пѫтуване? И кога другъ пѫть ще се уморятъ тѣ, освенъ въ краятъ на пѫтъ тъ си? За това, казвамъ ви **Омайващата** земя е разположена толкова близу до земята **Беула** и толкова близу до краятъ на попрището имъ.

И тъй иска се пѫтницитѣ да бѫдатъ бодри, за да не имъ се случи както на тѣзи, които сѫ заспали и никой не може да ги събуди.

Тогава пѫтницитѣ разтреперани отъ страхъ потеглиха напредъ, като помолиха водачътъ си да запали свѣщь, за да могатъ да продължатъ пѫтьтъ си съ нейна помощь, турена на единъ свѣтилникъ. И тъй той запали свѣщь тури я на свѣтилникъ и тѣ вървѣха напредъ при свѣтлината ѝ, защото тъмнината бѣше силна като въ рогъ.[1]) Но децата почнаха да се уморяватъ и издигнаха гласъ на молитва къмъ Оногова, който обича пѫтницитѣ, да направи пѫтьтъ имъ по-лесенъ. Следъ като повървѣха малко, излѣзе вѣтъръ, който разпръсна мъглата и въздухътъ се изясни. Тѣ обаче още пѫтуваха презъ **Омайващата** земя; само че сега тѣ можаха да се виждатъ единъ други, както и пѫтьтъ изъ който вървѣха.

И когато бѣха вече почти на краятъ на тази земя, тѣ дочуха единъ сериозенъ гласъ който идѣше отъ близу и отъ предъ тѣхъ, този гласъ имъ се показа като гласъ отъ человѣкъ заетъ съ нѣкоя важна работа. Тѣ продължиха пѫтьтъ си и, като гледаха внимателно напреде си, стори имъ се че видѣха единъ

1) 2-о Пет. 1, 19.

человѣкъ на колѣне и съ издигнати на горе ржце и очи; той говорѣше, както имъ се чу усърдно на оня който бѣше на небето. Тѣ го доближиха, но думитѣ му не разумѣха. За да го не смутятъ, тѣ го доближиха тихо стжпайки на пръсти до где той свърши молитвата си. Щомъ той свърши, тутакъ-си стана и се завтече къмъ Небесниятъ градъ. После той се спре и тѣ можаха да го стигнатъ. **Г. Честенъ** щомъ го видѣ и каза: Азъ познавамъ този человѣкъ. **Дързостенъ** го попита кой е той? Честенъ му отговори: Той иде отъ едно мѣсто, което не е далечъ отъ гдето живѣехъ азъ, името му е **Постоянъ**, той наистина е много добъръ пжтникъ.

Когато тѣ го стигнаха **Постоянъ** видѣ **Честена** и рече: О, отче Честене, ти тука ли си? Наистина азъ съмъ отговори му **Честенъ** и ми е драго че и ти си тукъ при насъ. Много се радвамъ рече му Честенъ, че те намѣрихъ колѣничилъ предъ Небесниятъ Царь. **Постоянъ** се попричерви и му отвърна: Наистина, видѣ ли ме? Наистина те видѣхъ и сърдцето ми заскача отъ радость като те видѣхъ, отговори му Честенъ.

Е, какво си помисли като ме видѣ тъй попита го **Постоянъ**.

Какво ли? рече му старецътъ **Честенъ**. Помислихъ си, че настигнахме добъръ человѣкъ по пжтьтъ си и, скоро ще му станемъ другари.

Много ми е драго рече **Постоянъ**, че не си помислилъ нѣщо противно. Но, ако още не съмъ такъвъ, какъвто трѣбва да бжда, то самъ азъ трѣбва да страдамъ за това.

То е тъй, рече му **Честенъ**, но твоятъ страхъ още по-вече ме увѣрява въ това, че всичко е добро между Князътъ, пжтницитѣ и

твоята душа, защото той казва: Блаженъ е този человѣкъ, който се бои отъ Господа.[1])

Дързостенъ. Добре брате, но кажи ни моля, кое те накара да колѣничишъ на молба; да ли нѣкоя особенна милость, или друго нѣщо те накара да колѣничишъ?

Постоянъ. Ние сме, както виждате, още въ Омайващата земя, и вървейки азъ си мислѣхъ колко много е опасенъ пѫтьтъ на това мѣсто, и колко души сѫ стигнали до тукъ преди менъ и, като сѫ се спирали да си починатъ, сѫ загинвали.

Честенъ. Като прекрасна приказката му рече: И до колкото зная, тѣ ще лѣжатъ тамъ до като се сплуятъ и стопятъ.[2]) Но нека продължа приказката си. Като си мислѣхъ тъй, яви ми се една жена много хубаво облѣчена, но стара, тя ми предложи три нѣща — тѣлото си, кесията си и лѣглото си. Азъ я отблъсвахъ нѣколко пѫти отъ себе си, но тя не се докачаше отъ тази ми обноска къмъ нея, а ми се и усмихваше.

Тя ми направи повторно свойтѣ предложения и ми рече: Ако се оставишъ подъ моя команда, ще те направя великъ и славенъ, защото, каза ми тя, азъ съмъ господарка на цѣлиятъ свѣтъ, и мѫжетѣ ставатъ честити и благополучни чрезъ мене. Попитахъ я какъ я зовътъ. Тя ми отговори: Госпожа **Прелъстителка.** Това като чухъ, още повече се отвратихъ и погнусихъ отъ нея; но тя непреставаше да ме задиря и подмамя съ ласкателствата си. Тогава азъ колѣничихъ и като издигнахъ очи и ржце къмъ Оногова който е казалъ, че ще помогне на всички, които го призоваватъ съ вѣра

1) Прит. 28, 14.
2) Прит. 10, 7.

и искренно, и му се помолихъ съ викъ и плачъ да ме избави отъ **Прелъстителката.**

Той чу молбата ми и тя се изгуби отъ очитѣ ми. Азъ продължихъ молитвата си съ благодарение, за това чудно мое избавление, защото азъ наистина знаяхъ, че цельта ѝ бѣше само да ме възпре отъ пѫтьтъ ми и да загина.

Честенъ. Наистина, намѣренията ѝ сѫ лоши. Но, чакай! Сега като отвори дума за нея, азъ си спомнямъ, че или съмъ я виждалъ негде и нѣкога, или пъкъ съмъ челъ за нея нѣщо писано.

Постоянъ. Може и да си я виждалъ и да си челъ за нея нѣщо.

Честенъ. Г-жа **Прелъстителка**, а? не е ли тя възъ висока и прилична жена, но съ възъ черно лице, мургава?

Постоянъ. Тъй, тъй! Тъкмо такава бѣше тя.

Честенъ. Не говори ли тя много мазно и сладкодумно и не се ли усмихва следъ всѣко предложение, което ти правеше?

Постоянъ. Тъкмо тъй, като че си я гледалъ когато ме подмамяше.

Честенъ. Не носи ли провесена голѣма кесия на едната си страна и не държи ли постоянно ржката си въ кесията и подрънкува паритѣ, що сѫ тамъ?

Постоянъ. Тъй, тъй! Колко добре я познавашъ, като да е подмамяла и тебе.

Честенъ. Тогава оня който е изобразилъ ликътъ ѝ и писалъ за нея, ще да е билъ добъръ человѣкъ и е казалъ право.

Великосърдеченъ. Тази жена е магьосница и отъ нейнитѣ магии тази земя е омаяна. Който сложи главата си въ полата ѝ, подобенъ е на оногова, който туря главата си на

дръвникътъ, тъкмо когато е замахнато съ брадва. И онѣзи, които мятатъ очи къмъ нея и се заглеждатъ въ хубостьта ѝ, считатъ се за Божии неприятели. Тя е която поддържа въ лъжовна слава онѣзи, които враждуватъ на пѫтницитѣ.[1]) Тя пакъ е която е подкупила съ паритѣ си мнозина и ги е накарала да се оставятъ отъ пѫтуването си.

Не я мързи да препоржчва постоянно стокитѣ си и се радва най-много на онѣзи, които я хвалятъ и превъзнасятъ. Обещава корони и царства на онѣзи, които я слушатъ и изпълняватъ нейнитѣ съвети. При все това мнозина е завела на бѣсило и хиляди души въ пъкълътъ.

Постоянъ. О, каква велика милость отъ Бога бѣше за мене това, гдето азъ ѝ се възпротивихъ и избѣгнахъ; защото тя би ме завлекла кой знае до кѫде—до дъното на бездната.

Великосърдеченъ. До кѫде ли? Само единъ Богъ знае до кѫде. Но едно е несъмненно, че щѣше да те увлече въ много безумни и вредителни за душата ти похоти, които вкарватъ человѣка въ погибель и го съсипватъ[2]). Тя повдигна Авесалома противъ баща му и Иеровоама противъ Господаря̀тъ му. Тя пакъ придума Юда да предаде своятъ Учитель и Господъ, тя накара Дима да зарѣже благочестивото живѣение на пѫтника.

Никой не може да изброи всички пакости, които тя струва. Тя сважда владетели съ тѣхнитѣ поданници, родители съ чадата имъ, едни съседи съ други, мѫжъ съ жена, плътьта съ духътъ, дори самиятъ человѣкъ съ него самаго. Заради това добрий г. **Постояне** бѫ-

1) Як. 4, 4.
2) I Тим. 6, 9.

ди постояненъ като името си и стой здравъ на поста си, и всичко добре ще направишъ.

Подиръ тази речь пѫтешественницитѣ се радваха, но и треперѣха; но най-после подеха тази пѣсень:

Какви ли не опасности заплашватъ
Добриятъ пѫтешественикъ,
Колко многобройни сѫ враговетѣ му;
И що пѫтища го канятъ къмъ грѣхътъ,
Никой человѣкъ не мож' да знае.
Едни загиватъ въ калниятъ трапъ,
Други въ тинята падатъ, потѫватъ,
А избѣгналиятъ отъ беда, неслука,
На друга по-страшна налита.

Следъ това вицѣхъ ги, че стигнаха въ земятя **Беула**, гдето слънцето свѣти деня и нощя. Тукъ тѣ си отпочинаха. Тази земя принадлежеше изобщо само на пѫтницитѣ и понеже Царьтъ на небесната земя притежаваше всички лозя и овощни градини, позволи имъ се да си набере кой каквото и колкото иска за нуждата си. За кѫсо време тѣ се подкрепиха и съвзеха, а защото камбанитѣ постоянно звънеха и трѫбитѣ трѫбѣха, то не бѣ възможно да се спи, но тѣ пъкъ се добре разхладиха като да бѣха спали сладъкъ сънь. По улицитѣ постоянно този гласъ ечеше: Въ града пристигнаха и други пѫтници! А другъ се обаждаше: Еди колко преминаха рѣката и влѣзоха днесъ презъ златнитѣ порти! Сѫщитѣ пакъ викаха: Цѣлъ легионъ отъ свѣтли ангели току-що пристигнаха. Отъ това всички разбрахме, че изъ пѫтьтъ идатъ още пѫтници, на които ангелитѣ сѫ дошли да услужатъ и ги утѣшатъ въ скърбитѣ имъ.

Тогазъ пѫтницитѣ станаха и почнаха да се разхождатъ изъ улицитѣ на градътъ, на горе на долу. Но да знаете какъ се изпълниха

ушитѣ имъ съ небесни звукове и очитѣ имъ развеселиха съ небесни видения.

Въ тази земя тѣ не чуха нищо вредно за слухътъ имъ, нито видѣха нѣщо пагубно за очитѣ имъ; не пиха нито вкусиха нѣщо лошо за стомахътъ имъ, нито намирисаха нѣщо зле вонящо. Само когато вкусиха отъ водата на рѣката която щѣха да минатъ, стори имъ се до като бѣше въ устата имъ много горчива, но щомъ я глътнаха видѣ имъ се отъ медъ по-сладка.

Тукъ се държеше именникъ за всички, що сж пѫтували въ старо време и бележки за всичкитѣ имъ славни подвизи. Тукъ се разказваше много и приказваха всички за това, какъ рѣката за нѣкои пѫтници прииждала и какъ после се оттегляла до като преминатъ други. Тя била за едни като сухо дере, а пъкъ за други — като цѣло море.

ГЛАВА XII.

До като пѫтницитѣ стояха тукъ и чакаха да настане честитиятъ часъ, изъ градътъ се разнесе слухъ, че билъ пристигналъ пощенски вестителъ отъ Небесниятъ градъ съ твърде важни известия за Христяна. Кжщата ѝ бѣ скоро намѣрена и вестителътъ ѝ подаде писмо. Съдържанието му бѣше това:

„Радвай се добра моя съпруго, известявамъ ти, че Господарътъ те вика и очаква да застанешъ предъ него облѣчена въ дрехата на Безсмъртието, вжтре въ десеть дни.“

Следъ като вестителътъ ѝ прочете писмото, даде ѝ знакъ за да разбере, че той е истински вестителъ-ангелъ. Знакътъ бѣше една стрела, върхътъ на която бѣ изостренъ съ любовь, която лесно бѣ приета въ сърдцето

ѝ — не ѝ причини никаква болка — и действуваше постоянно тъй силно въ него, че трѣбваше да отиде на опредѣленото време.

Христяна като видѣ, че времето ѝ бѣ дошло и, че тя бѣ първата отъ тази дружина, която трѣбваше да премине, повика Великосърдеченъ и му изповѣда дѣлата си. Той ѝ рече, че отъ сърдце се радва за известието, което е получила, и би се зарадвалъ дваждъ повече, ако такова известие би дошло и за него. Тогава тя го помоли да ѝ даде съвети за начина на приготвянето за заминуването си отъ този свѣтъ.

Тогазъ тя повика чедата си и ги благослови и имъ каза, че е чела съ радость поставенията на челата имъ белегъ и, че ѝ е много драго да ги види сега тукъ при себе си и за гдето сѫ опазили дрехитѣ си чисти.

Най-после тя остави колкото пари имаше прикѫтани на сиромаситѣ и заповѣда на синоветѣ и снахитѣ си да се приготвятъ да посрещнатъ и тѣ достойно и радостно вестителтъ който ще дойде да повика и тѣхъ.

Като изговори тѣзи думи на водачътъ и на чедата си, тя повика и **Дързостенъ за истината** и му рече: Господине, ти си се показвалъ къмъ насъ на всѣко мѣсто истиносърдеченъ; бѫди вѣренъ до край и моятъ царь ще ти даде вѣнецътъ на живота[1]). Ще те моля да нагледвашъ и моитѣ деца и, ако видишъ нѣкога, че тѣ се обезсърчаватъ, посъветвай ги и ги окуражавай, насърдчавай ги въ доброто. Снахитѣ ми сѫ били вѣрни менъ, за това краятъ имъ ще бѫде изпълнение на обещанието. На г. **Постояна** тя даде единъ пръстенъ.

---

1) Откр. 2, 10.

Следъ това тя повика **Честена** и каза: „Ето единъ истински израилтянинъ, у когото нѣма лукавщина.[1]) А той й отвърна: желая ти благополученъ день когато тръгнешъ за Сионската планина и ще ми е драго да те видя че преминувашъ като по чудо рѣката. Но тя му отговори: Било като по сухо, или като по вода, азъ много желая да отида; защото каквото и да бѫде времето на моето пѫтуване, пакъ ще имамъ доста време когато стигна тамъ да поседна и си почина, както и да изсуша намокренитѣ си дрехи.

Тогава при нея влѣзе да я види Куцукъ-Куцукъ. Тя му каза: Твоето пѫтуване до тукъ бѣше трудно, но това ще направи упокоението ти да бѫде много сладко. Бди и бѫди готовъ, защото, въ който, часъ немислите, вестительтъ дохожда.

Следъ това дойдоха г. **Обезсърдченъ** и дъщеря му **Многострахливка**. На тѣхъ тя каза: Вие трѣбва винаги да си напѫлвате съ благодарность за избавянието си отъ рѫцетѣ на исполинътъ **Отчаяние** и отъ **крепостьта на Съмнението**. Защото то стана по Божия милость и поради нея можахте да стигните до тукъ. Бѫдете бодри и не се вдавайте на страхътъ; трезвенни бѫдете и до край се надявайте!

Следъ това тя каза на **Слабоума**: Ти биде избавенъ отъ устата на **Доброубиецътъ**, за да можешъ да живѣешъ въ свѣтлината на живитѣ и да видишъ Царьтъ си съ утеха за себе си. Само съветвамъ те да се оставишъ отъ наклонностьта си да се боишъ и да се съмнявашъ въ Неговата благость, до като той проводи да те повикатъ да не би да се при-

---

1) Иоанъ I, 47.

нудишъ, когато дойде, да застанешъ предъ него разтреперанъ и да се червишъ за тази погрѣшка.

И тъй деньтъ, въ който Христяна щѣше да замине, наближи. Пжтьтъ предъ кжщата ѝ бѣше пъленъ съ хора дошли да я видятъ когато излѣзе Но ето че всички брѣгове отвъдъ рѣката се покриха съ коне и колесници, слѣзли отгоре за да я придружатъ до градскитѣ порти. Тя излѣзе и нагази въ рѣката, като помаха съ ржката си за с'Богомъ на онѣзи, които я следваха. Последнитѣ думи които тя била казала, споредъ казването на онѣзи които ги чула били: Ида, Господи, за да бжда съ Тебе и за да Те славословя!

Чедата ѝ и приятелитѣ ѝ се върнаха у дома си, понеже очакващитѣ я бѣха я вече отнесли на небето и тѣ неможаха да я видятъ. Тя влѣзе презъ портата съ всички радостни тържества, съ каквито мжжътъ ѝ Християнъ бѣше влѣзълъ тамъ преди нея. Когато тя замина, децата ѝ плакаха, понеже имъ бѣше много мила. Но Великосърдеченъ и Дързостенъ свирѣха отъ радость съ китара и съ кимвали.

Следъ време дойде пакъ пощенския веститель въ градътъ, за да прибере Куцукъ-Куцукъ. Като го намѣри той му каза: Дошелъ съмъ като пратенъ отъ Тогова, когото си любилъ и следвалъ, макарь съ куцание. Той те очаква въ Неговото Царство въ първиятъ день на праздникътъ Възкресение Христово. За това приготви се за това пжтуване.

Той даде и нему знакъ, за да го увѣри, че е истински вестителъ и му рече: счупилъ съмъ твоята златна чаша и съмъ скжсалъ сребърната ти верига.[1])

1) Екл. 2, 3.

Подиръ това Куцукъ-Куцукъ свика другаритѣ си пѫтници и имъ каза: Проводиха за мене и вѣроятно Богъ скоро ще посети и в-съ. И когато се обърна къмъ Дързостена помоли го да му напише завещанието. А всичкия му имотъ бѣше дветѣ му патерици. Завещанието му гласѣше: Тѣзи патерици оставямъ на сина си, който ще ходи по моитѣ стѫпки съ много горѣщи желания да бѫде по-добъръ отъ мене. Когато стигна до самата рѣка, той каза: Сега тѣзи патерици вече не ми трѣбватъ, защото насрѣща ме чакатъ коне и колесници. Последнитѣ му думи били: Дойди животе!

Подиръ това Слабоумъ получи известие, че пощен. вестител затржбилъ съ рогътъ си на самитѣ врата на стаята му. Като влѣзълъ при него вестителтъ му казалъ: Дошълъ съмъ да ти обадя, че Господарьтъ ми те вика горе на работа и, че скоро ще видишъ лицето му въ свѣтлость. Имай това като знакъ за истинностьта на моето известие: На онѣзи, които гледатъ презъ прозорцитѣ, ще имъ стане тъмно на очитѣ. 1) Тогазъ Слабоумъ повика приятелитѣ си и имъ обади, какво известие му е било пратено и какъвъ знакъ билъ му даденъ за истинностьта му. Той рече още: Понеже нѣмамъ нищо за оставяне нѣкому, нѣма и завещание да правя. Колкото за слабиятъ ми умъ, него азъ ще оставя тукъ, защото вече не ми трѣбва — тамъ ще имамъ по-добъръ. За това когато замина, о, Дързостене, желая ти да го заровишъ въ нѣкое гноище като непотрѣбна вещь. Последнитѣ му думи бѣха: Постоянствувайте въ вѣра и търпение.

Следъ като се минаха много години, пратиха за г. **Обезсърдчена**. Пощен. вестител

1) Екл. 12, 5

дойде и му донесе това известие: Треперящий человѣче! Известява ти се да бѫдешъ готовъ до идящиятъ день за Царьтъ си, за да викашъ отъ радость за избавлението си отъ всички съмнения. За да познаешъ, че известието ми е истинско, ето ти доказателството: и му подаде единъ скакалецъ за да му натегва.[1])

Обезсърдченовата дъщеря Многострахливка каза, че ще замине съ баща си. А г. Обезсърдченъ каза на приятелитѣ си: Вие знаете какъ сме живѣли, азъ и дъщеря ми, и какъ всѣкога сме ви измѫчвали предъ другитѣ хора. Моето завещание и онова на дъщеря ми е следното: Нашитѣ обезсърдчения и рабски страхове да си останатъ непобутнати отъ никого — никой да ги не взема, отъ деньтъ на заминаването ми, защото зная, че следъ смъртьта ми, тѣ ще се предложатъ на други да ги приематъ. Защото, право да ви кажа, тѣ сѫ зли духове, които ние поехме когато станахме най-първомъ пѫтници и никога вече неможахме да ги отърсимъ отъ себе си, дори до днесъ. Тѣ обикалятъ и търсятъ прибѣжище у пѫтницитѣ. Но вие щомъ ги видите че идатъ къмъ васъ, затваряйте си вратата отъ тѣхъ.

Когато настана времето имъ да заминатъ тѣ отидоха на брѣгътъ на рѣката. Последнитѣ думи на Обезсърдчена бѣха тѣзи: Прощавай нощь, дойде день! Дъщеря му мина рѣката съ пѣсень, но никой не можа да разумѣе думитѣ на пѣсеньта ѝ.

Не много време следъ това пощен. веститель дойде въ града и попита за **Честена**. Отиде въ кѫщата му и му подаде следното писмо: Заповѣдва ти се вѫтре въ 15 дни да бѫдешъ готовъ да се представишъ предъ Гос-

2) Екл. 12. 5.

подарьтъ си въ домътъ на Отца Му. И въ знакъ на това, че извѣстието Ми е истинско: Всичкитѣ дъщери на пѣсеньта ще се смирятъ.[1])

Тогава Честенъ повика приятелитѣ си и имъ каза: Азъ умирамъ но завещание нѣма да правя. Честностьта ми, едничкиятъ мой имотъ, ще дойде съ мене. Нека знае това онзи, който иде подиръ мене. Когато настана деньтъ на заминаването му, той се приготви да мине презъ рѣката. По онова време рѣката бѣше прелѣла брѣговетѣ си на нѣкои понизки мѣста; но Честенъ презъ живота си бѣше говорилъ на единъ человѣкъ на име **Добросъвестенъ** да го посрещне тамъ и той стори това, като му подаде ржка и му помогна да излѣзе на отсрѣщниятъ брѣгъ. Последнитѣ думи на Честена бѣха: Благодатьта царува!

Следъ това се чу, че проводили и за г. **Дързостена** сѫщия пощен. вестител, който въ знакъ че призоваването му е истинско, далъ му тѣзи думи: Водоносътъ ти се строши при източникътъ.[2]) Когато той разбра това, повика приятелитѣ си и имъ обади: Азъ отивамъ при Отца си и, макаръ да съмъ дошелъ до тукъ съ голѣми мжчнотии, пакъ нежаля за трудоветѣ си за тази сполука. Сабята си оставямъ на оногова, който ще ме наследи въ живота пжтнишки, а дързостьта и изкуството си за отбрана на оногова, който може да ги спечели. Белезитѣ и ранитѣ си ще нося съ себе си, за да свидетелствуватъ че съмъ се подвизавалъ съ подвигътъ на Тогова, Който ще бжде сега мой мъздовъздаятель.

Когато дойде деньтъ, въ който трѣбваше да замине отъ тука, мнозина го придружиха

1) Екл. 12, 4.
2) Екл. 12 : 6.

до рѣката, въ която той нагази и рече: Де ти е смърте жилото? А когато бѣше на дълбокото рече: Де ти е, аде, победата? [1])

И тъй той премина и всички тржби затржбиха отъ другата страна на рѣката за него.

После дойде призовка за г. **Постояна**. Той бѣше оня, когото пжтницитѣ завариха въ Омаятелната земя на колѣне да се моли. Пощенскиятъ вестителъ донесе призовката му отворена и му я подаде. Тя гласеше, че Господарътъ му не желае вече той да бжде отъ него на далечъ, затова трѣбва да се приготви да замине отъ тука. Постоянъ се замисли като я прочете, но вестителътъ му каза: не се съмнявай за истинността ѝ, защото ето знакътъ за нея: Колелото се развали надъ кладенецътъ. [2])

Тогазъ той повика Великосърдечена и му каза: Господине, макаръ да не ми се падна да другарувамъ дълго време въ днитѣ на пжтуването си съ тебе, пакъ съмъ видѣлъ голѣма полза отъ тебе, отъ какъ съмъ се запозналъ и сдружилъ. Когато излѣзохъ отъ домътъ си, оставихъ жена си съ 5 малки деца. Моля ти се, когато се завърнешъ (понеже зная, че ще се завърнешъ пакъ въ домътъ на Господарътъ си, за да ржководишъ насамъ други пжтници) да пратишъ на челядьта ми известие за всичко, що ми се е случило и има да ми се случи отъ сега нататъкъ. Кажи имъ още и за настоящето ми блаженно състояние и за благополучното ми пристигане въ небесниятъ градъ. Кажи имъ и за Християна и за неговата жена, какъ и тя и чедата ѝ отидоха по стжпкитѣ му. Кажи имъ какъ тя завърши живота си на земята

1) I-о Кор. 15, 55
2) Екл. 12, 6.

блаженно и где отиде. Нѣмамъ почти нищо, за да пратя на челядьта си, освѣнъ своитѣ молитви за тѣхъ, за които ще бжде достатъчно да имъ явишъ, та дано тѣ имъ подействуватъ за добро. Тогава рѣката бѣше много тиха, затова когато Постоянъ я нагази, спре се и рече на приятелитѣ си, които бѣха около него: Тази рѣка е била ужасъ за мнозина, па и за менъ; даже и самото намисляние за нея. често ме е плашило: но сега съмъ спокоенъ, когато стжпихъ на това, на което стжпиха носящитѣ ковчегътъ на завета свещенници когато израилтянитѣ преминуваха р. Иорданъ. [1]), Водитѣ ѝ наистина сж горчиви въ устата ни и студени за стомахътъ ни, но мисъльта за това, при което отивамъ и за придружницитѣ, които ме чакатъ на отсрещната страна, стои като разпаленъ вжгленъ на сърдцето ми. Виждамъ се сега на краятъ на своето пжтуване; усилнитѣ дни за мене вече сж се свършили. Отивамъ да видя онази многострадална глава, която бѣ овѣнчана съ тръне и онова мило лице, което оплюха заради мене. По-напредъ азъ живѣехъ чрезъ слушание и вѣра; но сега отивамъ тамъ, гдето ще живѣя чрезъ виждание и ще живѣя съ Тогова, при когото ще имамъ висшитѣ наслади. Обичахъ да слушамъ да говорятъ за моятъ Господарь и гдето съмъ виждалъ оставениятъ белегъ отъ стжпката му на земята, тамъ съмъ желалъ и азъ да туря ногата си. Името Му бѣше за мене кутийка на благоухания; ей много по-сладко отъ всички най-добри благоухания. Гласътъ Му за мене бѣше сжщо тъй много приятенъ и сладъкъ и съмъ желалъ да гледамъ лицето Му повече отколкото онѣзи, които сж желали да гле-

1) Ис. Нав. 3, 17.

датъ постоянно свѣтлината на слънцето. Събиралъ съмъ думитѣ Му като ценни зрънца на най-добрата храна и като сигурно предпазително средство противъ моитѣ слабости. Той ме е пазилъ и държалъ далечъ отъ всѣко беззаконие; стѫпкитѣ ми сѫ бивали винаги уягчавани въ Неговиятъ пѫть пакъ отъ Него Самаго.

До като говорѣше той тъй, лицето Му се промѣни; силниятъ мѫжъ се прегърби и и като каза: При Тебъ ида, Господи, приеми ме, стана невидимъ за всички.

И славно бѣше да види человѣкъ какъ по-горната страна бѣше пълна съ тржбачи и съ копия и колесници, съ пѣвци и свирачи и свирящи на струнни инструменти, посрѣщайки пѫтницитѣ, които възлѣзваха и влѣзваха единъ следъ другъ презъ прекрасната порта на градътъ.

Колкото се отнася до Христянинитѣ чеда — четирмата синове, които тя доведе съ женитѣ и децата имъ до тукъ, не дочакахъ да видя и тѣхното преминуване.

А откакъ съмъ се върналъ, чувахъ отъ единъ познатъ менъ человѣкъ да казва, че тѣ били още живи и ще поработятъ и послужатъ още нѣколко време за пораствание на църкватa въ земята и мѣстото, гдето се намѣрватъ сега. Ако ми се падне случай да отида пакъ нататъкъ, може да обадя на онѣзи, които желаятъ да знаятъ нѣщо за тѣхъ, туй, що сега премълчавамъ.

Съ туй приключвамъ повестьта си и казвамъ на читателитѣ си с' Богомъ.

КРАЙ